

นโยบายต่างประเทศของญี่ปุ่นและความมั่นคง

ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

Japan's Foreign policy and Regional security in Asia-Pacific

นางสาวจุฬาลักษณ์ บางยี่ขัน

วิจัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตร์บัณฑิต

เอเชียศึกษา

คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

หัวข้อวิจัย นโยบายต่างประเทศของญี่ปุ่นและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก
(Japan's Foreign policy and Regional security in Asia-Pacific)

ผู้วิจัย นางสาวจุฬาลักษณ์ บางยี่ขัน รหัสประจำตัว 05550748

อาจารย์ที่ปรึกษา เชษฐา พวงหัตถ์

สาขาวิชา เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

ปีการศึกษา 2558

บทคัดย่อ

การศึกษานโยบายต่างประเทศของญี่ปุ่นและความมั่นคงนั้น เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างมากต่อประเทศญี่ปุ่น เพราะเป็นการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศญี่ปุ่นกับประเทศและภูมิภาคต่างๆ ซึ่งมีความสำคัญต่อเวทีโลก อีกทั้งมีบทบาทต่อประชาคมโลกไม่ว่าจะเป็นความร่วมมือทางด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจ ที่อาจส่งผลกระทบต่อประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกา จีน เกาหลีใต้ ที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกัน นโยบายต่างประเทศของญี่ปุ่นและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกในปัจจุบัน มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษานโยบายด้านต่างประเทศของประเทศญี่ปุ่นในอดีตตั้งแต่การดำเนินการข้อเสนอของนาคายามาจนถึงปัจจุบัน และศึกษาการดำเนินนโยบายต่างประเทศและความร่วมมือแบบพหุภาคีของประเทศญี่ปุ่นกับประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกได้แก่ ประเทศจีน เกาหลีใต้ อนุภูมิภาคอาเซียน และสหรัฐอเมริกาในปัจจุบัน รวมถึงเพื่อศึกษาความมั่นคงภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกที่มีผลมาจากการเปลี่ยนแปลงยุทธศาสตร์ด้านต่างประเทศของญี่ปุ่นในปัจจุบันผลการศึกษาพบว่า นโยบายต่างประเทศของประเทศญี่ปุ่นและความมั่นคงนั้น ในการกำหนดนโยบายต่อประเทศคู่สัมพันธ์ประเทศต่างๆ พยายามดำเนินนโยบายต่างประเทศโดยมุ่งถึงความอยู่รอดปลอดภัยของประเทศชาติเป็นสำคัญ และคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศตนเอง แต่ต้องดำเนินไปในความสงบ ไม่ก่อให้เกิดสงครามหรือความเสียหายที่จะส่งผลกระทบต่อประเทศตนเองหรือภูมิภาคที่มีความเกี่ยวข้องและความพยายามที่จะทำให้ประเทศตนเองมีเอกราช ประเทศญี่ปุ่นในปัจจุบันมุ่งเน้นกระชับความสัมพันธ์กับประเทศพันธมิตร เพื่อความมีเสถียรภาพทางการเมืองโลกและความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

กิตติกรรมประกาศ

วิจัยเล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาของท่านทั้งหลายที่คอยช่วยเหลือ และให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้ศึกษาในการทำวิจัยเล่มนี้ เนื่องจากช่วงระยะเวลาที่ศึกษานี้มีจำกัด อีกทั้งเป็นการเขียนบทความวิจัยเป็นครั้งแรก ทำให้ผู้ศึกษารู้สึกถึงความยากลำบากในการศึกษา และความเหนื่อยล้าในการศึกษา จนกระทั่งเมื่อวิจัยเล่มนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษาได้ตระหนักถึงคุณค่าและประสบการณ์ในการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ผู้ศึกษาวิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณของท่านอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์เชษฐา พวงหัตถ์เป็นอย่างยิ่ง ที่ได้สละเวลาอันมีค่าอย่างยิ่งในการให้คำแนะนำ และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยเล่มนี้ อีกทั้งให้โอกาสเสมอมากับผู้ศึกษา

ขอขอบพระคุณครอบครัวของดิฉันที่คอยดูแลเอาใจใส่ตลอดจนการสนับสนุนในการทำวิจัยเล่มนี้ในทุกๆด้าน

ขอขอบคุณมนัสวีและภางค์ฤดี เพื่อนทั้งสองคนที่คอยบอกความคืบหน้าในการเข้าพบอาจารย์ เพื่อฟังข้อชี้แนะจากอาจารย์ที่ปรึกษา

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณเพื่อนๆทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจให้แก่ผู้ศึกษา อีกทั้งผู้ศึกษาขอขอบคุณงามความดีให้แก่ผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งที่ได้กล่าวชื่อและไม่ได้กล่าวชื่อ และหากมีข้อผิดพลาดประการใดในบทความวิจัยเล่มนี้ ผู้ศึกษาต้องขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของงานวิจัย.....	6
คำถามในการวิจัย.....	7
ขอบเขตการวิจัย.....	7
วิธีวิจัย.....	8
นิยามคำศัพท์.....	9
ประเด็นที่จะนำเสนอในงานวิจัย.....	10
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	11
2. เอกสาร บทความที่เกี่ยวข้องและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	12
เอกสารและบทความที่เกี่ยวข้อง.....	12
เอกสารและบทความเกี่ยวกับยุทธศาสตร์และความมั่นคงประเทศญี่ปุ่น	12
เอกสารและบทความเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศของประเทศญี่ปุ่น	12
แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	14
3. ภูมิหลังของนโยบายต่างประเทศญี่ปุ่น.....	18
นโยบายต่างประเทศญี่ปุ่นก่อนข้อเสนอของนาคายามา.....	18

บทที่	หน้า
จุดเปลี่ยนของภูมิหลังนโยบายต่างประเทศตั้งแต่ก่อนข้อเสนองของ นาคายามาจนถึงปัจจุบัน.....	22
นโยบายต่างประเทศญี่ปุ่นในสมัยนายกรัฐมนตรีชินโซะ อาเบะ.....	26
4. ผลกระทบของนโยบายต่างประเทศญี่ปุ่นที่มีต่อประเทศต่างๆ.....	31
ผลกระทบของนโยบายต่างประเทศญี่ปุ่นที่มีต่อประเทศจีน.....	31
ผลกระทบของนโยบายต่างประเทศญี่ปุ่นที่มีต่อสหรัฐอเมริกา.....	36
ผลกระทบของนโยบายต่างประเทศญี่ปุ่นที่มีต่อประเทศเกาหลีใต้.....	41
ผลกระทบของนโยบายต่างประเทศญี่ปุ่นที่มีต่ออาเซียน.....	45
5. บทสรุป.....	49
บรรณานุกรม.....	52
ประวัติผู้ศึกษา.....	55

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก หรือ APAC (Asia-Pacific) เป็นภูมิภาคของโลกที่อยู่ในหรืออยู่ใกล้ มหาสมุทรแปซิฟิกด้านตะวันตก ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียตะวันออก เอเชียใต้ ออสเตรเลียและโอเชียเนีย ซึ่งอาจรวมไปถึงเอเชียใต้ สหพันธรัฐรัสเซีย และประเทศในทวีปอเมริกาเหนือและทวีปอเมริกาใต้ที่ติดกับมหาสมุทรแปซิฟิกตะวันออกด้วย เนื่องจากเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศในภูมิภาคเจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว รวมทั้งมีการปฏิสัมพันธ์ทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจ

ในช่วงสงครามเย็นนั้น นโยบายต่างประเทศด้านความมั่นคงของญี่ปุ่นมีความสัมพันธ์กับ ยุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาในการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อสงครามเย็นสิ้นสุดลงในช่วงต้นทศวรรษที่ 1990 พร้อมกับโครงสร้างของการเมืองระหว่างประเทศในระดับโลก ที่เปลี่ยนแปลงไป ในขณะนั้นนโยบายต่างประเทศด้านความมั่นคงของญี่ปุ่นจะมีการเปลี่ยนแปลงไป โดยญี่ปุ่นจะเข้าไปมีบทบาทในด้านความมั่นคงระหว่างประเทศมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามปัจจัยหลาย ประการ เช่น ประสบการณ์ในทางลบของประเทศเพื่อนบ้านต่อความก้าวร้าวของญี่ปุ่นในช่วง สงครามโลกครั้งที่สองข้อจำกัดของรัฐธรรมนูญรวมทั้งมติมหาชนในญี่ปุ่น ล้วนเป็นอุปสรรคต่อการ ปรับนโยบายต่างประเทศของญี่ปุ่นไปในทิศทางดังกล่าว ดังนั้นในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา นโยบายด้าน ความมั่นคงของญี่ปุ่นจึงมีการเปลี่ยนแปลงไปในขอบเขตที่จำกัดมาก โดยที่ญี่ปุ่นยังคงดำเนินนโยบาย ที่ผูกพันอย่างแนบแน่นกับนโยบายด้านความมั่นคงของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก แม้ว่า ญี่ปุ่นจะได้เพิ่มบทบาทร่วมกับองค์การสหประชาชาติในการร่วมรักษาสันติภาพมากขึ้น แต่บทบาท ดังกล่าวก็ยังอยู่ในขอบเขตที่จำกัดมากเมื่อเทียบกับศักยภาพทางเศรษฐกิจของญี่ปุ่น นอกจากนี้ ความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกาในปัจจุบันยังอาจทำให้ญี่ปุ่นต้องถูกดึงเข้าไปเกี่ยวข้องกับ ความขัดแย้งระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีนซึ่งเป็นสิ่งที่ญี่ปุ่นไม่ต้องการให้เกิดขึ้น (นภดล,2545)

ประเทศญี่ปุ่นมีการประกาศนโยบายความมั่นคงของประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกในช่วงหลัง สงครามเย็น ซึ่งแนวทางในการดำเนินความสัมพันธ์ระดับภูมิภาคเอเชียนั้น มีลักษณะของพหุภาคีนิยม ด้านเศรษฐกิจควบคู่กับทวิภาคีนิยมในด้านความมั่นคง ในปี ค.ศ. 1991 ลักษณะการดำเนิน ความสัมพันธ์เหล่านี้เริ่มไม่ชัดเจน เพราะมีผลมาจากประเทศอื่นๆในภูมิภาคที่มองว่าประเทศญี่ปุ่นใน

อดีตที่ผ่านมา อาจจะมีผลกระทบทางด้านลบต่อความสงบสุขและความมั่นคงในภูมิภาคได้ ดังนั้น ในปี ค.ศ. 1991 นายทาโร นาคายามะรัฐมนตรีกระทรวงต่างประเทศของประเทศญี่ปุ่น จึงได้ออกมาแสดงความตั้งใจที่จะเริ่มดำเนินการเจรจาทางการเมืองกับประเทศเพื่อนบ้านในเอเชีย อีกทั้งได้เสนอให้มีการจัดการประชุมแบบพหุภาคีว่าด้วยความมั่นคงของภูมิภาครูปแบบใหม่ ซึ่งเป็นการประชุมระดับรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนกับรัฐมนตรีต่างประเทศคู่เจรจา ประเทศญี่ปุ่นจึงจะต้องสร้างความไว้วางใจก่อนที่จะสร้างความเชื่อมั่นในเรื่องของดินแดนและกองกำลัง

“ความริเริ่มทางการทูตของนาคายามา (Nakayama Initiative)” นายทาโร นาคายามา รัฐมนตรีกระทรวงต่างประเทศของญี่ปุ่นในสมัยนั้น ก่อนที่ประเทศญี่ปุ่นจะมีการเสนอความริเริ่มของนาคายามา นั้น บรรดาผู้นำประเทศ ได้แสดงท่าทีคัดค้านพัฒนาการของสถาบันความมั่นคงแบบพหุภาคีในเอเชีย ด้วยความเกรงว่าสถาบันรูปแบบนี้จะบั่นทอนความเป็นพันธมิตรระหว่างญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกาโดยรักษาความมั่นคงของญี่ปุ่นจากภัยคุกคามทั้งภายในและภายนอกประเทศในฐานะความรับผิดชอบของกองกำลังป้องกันตนเอง (Japan Self-Defense Force) กระทรวงป้องกันตนเองญี่ปุ่นและกองกำลังพันธมิตรญี่ปุ่นกับสหรัฐอเมริกา ตามสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างญี่ปุ่นกับสหรัฐอเมริกา เพื่อประกันเสถียรภาพและความมั่นคงของภูมิภาค โดยกองกำลังป้องกันตนเองกระทรวงป้องกันตนเองญี่ปุ่น มีหน้าที่หลักในการเตรียมกำลังและใช้กำลังในกรอบของรัฐธรรมนูญที่บัญญัติไว้ (ปัญญา,ม.ป.ป.) ความพยายามของนายทาโร นาคายามา รัฐมนตรีกระทรวงต่างประเทศของประเทศญี่ปุ่น ที่มีการกำหนดให้มีการประชุมด้านความมั่นคงของภูมิภาค แต่ได้รับการสนับสนุนอย่างไม่เต็มใจจากอาเซียน เนื่องจากประเทศสมาชิกอาเซียนยังแคลงใจบทบาทของประเทศญี่ปุ่นในอดีตที่ผ่านมา และเกรงว่าจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและความสงบสุขต่อภูมิภาค หากประเทศญี่ปุ่นยังไม่สร้างความมั่นใจ ในการแสดงท่าทีทางการทูตอย่างเปิดเผยของนาคายามา ก่อให้เกิดผลกระทบที่สำคัญ 3 ประการต่อนโยบายด้านความมั่นคงของชาติมหาอำนาจหลักๆ ในภูมิภาค ประการแรก ความริเริ่มของนาคายามาได้ขับเคลื่อนอาเซียนให้พัฒนาในการกำหนดให้มีการประชุมด้านความมั่นคงแบบพหุภาคีของอาเซียนในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของการประชุมระดับรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนกับรัฐมนตรีต่างประเทศคู่เจรจา ประการที่สอง การที่ประเทศญี่ปุ่นสนับสนุนพหุภาคีนิยมในช่วงต้นคริสต์ทศวรรษ 1990 เป็นการกระตุ้นสหรัฐอเมริกาให้เปลี่ยนแปลงจุดยืนของตนไปสู่การดำเนินต่างๆ ด้านความมั่นคงแบบพหุภาคีในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ส่วนประการที่สาม ความริเริ่มนาคายามามีส่วนทำให้นายกรัฐมนตรีคิชิชิ มิยาซาวา มีต้นทุนทางการเมืองจำนวนหนึ่งและมีพื้นที่ในการดำเนินนโยบายผลักดันความริเริ่มต่างๆด้านความมั่นคงแบบพหุภาคีในช่วงต้น

คริสต์ทศวรรษ 1990 ได้ ความริเริ่มดังกล่าวได้แก่ การยื่นร่าง กฎหมายว่าด้วยความร่วมมือในการ รักษาสันติภาพของสหประชาชาติเพื่อขออนุมัติในปี ค.ศ. 1992 และการให้ ประเทศญี่ปุ่นสามารถส่ง กำลังพลของกองกำลังป้องกันตนเอง (SDF) ที่ไม่ติดอาวุธและกองกำลังตำรวจที่เป็นพลเรือนเข้า ร่วมกับองค์กรบริหารชั่วคราวแห่งสหประชาชาติในประเทศกัมพูชา และถึงแม้ว่าข้อเสนอของ นาคา ยามาไม่สามารถเป็นจริงขึ้นมาได้ในช่วงนั้น แต่ข้อเสนอนี้ก็เป็นการปูทางไปสู่การจัดตั้ง ASEAN Regional Forum หรือ ARF เป็นการประชุมระหว่าง รัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนกับรัฐมนตรี ต่างประเทศคู่ เจรจาของอาเซียน ได้แก่ ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) สหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ อินเดีย จีน รัสเซียและสหภาพยุโรป และมีผู้ สังเกตการณ์ของอาเซียน ได้แก่ ปาปัวนิวกินี และประเทศอื่นๆที่ มีบทบาทสำคัญภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก โดย ARF ได้ใช้ขอบเขตทาง ภูมิศาสตร์ เป็นปัจจัยสำคัญเพื่อประกอบการ พิจารณารับสมาชิกใหม่ จะมีการจัดประชุมเป็นประจำ ทุกปีในช่วงต่อเนื่องกับการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน ARF เป็นการประชุมอาเซียนว่าด้วย ความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก มีการจัดการประชุมขึ้นเป็นครั้งแรก ที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2537 เป็นเวทีปรึกษาหารือเพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้าน การเมืองและความมั่นคงระดับพหุภาคีในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิกและพัฒนาแนวทางการดำเนินการ ทางการทูตเชิงป้องกันที่มุ่งป้องกันการเกิดและขยายตัวของความขัดแย้ง โดยใช้มาตรการสร้างความ ไว้วางใจ

รัฐบาลของนายกรัฐมนตรีคิอิชิ มิยาซาวา ได้ดำเนินนโยบายกระชับสัมพันธ์กับประเทศเพื่อน บ้านในภูมิภาคเอเชียอย่างใกล้ชิด ทั้งยังเป็นรัฐบาลแรกที่ผ่านการร่างกฎหมายปูทางไปสู่การมีส่วนร่วม ด้านสันติภาพในการส่งทหารญี่ปุ่นเข้าไปเป็นกองกำลังรักษาสันติภาพในต่างประเทศร่วมกับ องค์การสหประชาชาติ (UN) (ฐานเศรษฐกิจ, 2550) ซึ่งในช่วงระหว่างสงครามเย็นและในช่วงต้นคริสต์ ทศวรรษ 1990 การกำหนดนโยบายต่างประเทศของญี่ปุ่นมักจะออกมาในลักษณะของการตั้งรับและ ตอบกลับเท่านั้น ต่อมาในปี ค.ศ. 2000 ทาคาชิ อิโนูกุชิ และ พูร์เนนดา เจน ได้สังเกตเห็นว่าทางเลือก ของนโยบายที่หลายๆได้ถูกกำหนดเอาไว้แล้วโดยสหรัฐอเมริกา ทำให้ญี่ปุ่นมีพื้นที่น้อยมากในการแสดง ความริเริ่ม ทั้งสองจึงชี้ให้เห็นว่า นโยบายของญี่ปุ่นมีลักษณะเป็น “การทูตแบบคาราโอเกะ”(Karaoke diplomacy) เนื่องจากบรรดาผู้กำหนดนโยบายของญี่ปุ่นสามารถได้แค่เป็นฝ่ายนำนโยบายไปปฏิบัติ เท่านั้น โดยไม่ได้เป็นฝ่ายกำหนดนโยบายด้วยตนเองแต่อย่างใด ไม่ต่างจากผู้ร้องเพลงคาราโอเกะซึ่ง ร้องเพลงที่ได้ถูกกำหนดเอาไว้แล้วโดยตนทำได้แค่ส่งเสียงร้องของตนออกมาตามเพลงนั้นๆ นอกจาก ประเทศญี่ปุ่นจะถูกมองว่าเป็นฝ่ายตั้งรับแล้ว ยังถูกมองว่าไม่มีความเป็นผู้นำ เนื่องจากข้าราชการ

ไม่ใช่ชนชั้นนำทางการเมือง ที่เป็นคนกำหนดนโยบายภายใต้กระบวนการที่ไม่โปร่งใส หลังการสิ้นสุดสงครามเย็นเป็นต้นมา สภาพแวดล้อมด้านยุทธศาสตร์ของญี่ปุ่นจำเป็นต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับการท้าทายใหม่ๆ ได้แก่ แรงเสียดทานที่มีกับจีน ความไร้เสถียรภาพในคาบสมุทรเกาหลี รวมตลอดถึงบรรดาความเสี่ยงข้ามชาติ อย่างเช่น ลัทธิก่อการร้ายสากล โจรสลัดทางทะเล และโรคระบาด สิ่งที่เป็นมากกว่าที่ผ่านมาก็คือบรรดาผู้กำหนดนโยบายของญี่ปุ่นผู้กำหนดนโยบายของญี่ปุ่นจำเป็นต้องดำเนินการตัดสินใจอย่างรวดเร็วเพื่อสร้างหลักประกันด้านเสถียรภาพในภูมิภาคและนอกภูมิภาค (เชษฐา,2558)

ประเทศญี่ปุ่นในปัจจุบันมีการบริหารประเทศภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นนายชินโซ อาเบะ โดยมีนโยบายทางการเมืองแบบอนุรักษนิยม เน้นการปฏิรูปภายในประเทศและการใช้กฎหมายแบบ State secret law ซึ่งจะไม่เปิดเผยทุกเรื่องในการบริหารประเทศแก่สาธารณชน รวมถึงการมีนโยบายด้านความมั่นคงอย่างเข้มงวด ผ่านการจัดตั้งสภาความมั่นคงแห่งชาติ อีกทั้งออกนโยบายป้องกันประเทศ (National defense program) ฉบับใหม่ เพื่อเน้นสมรรถนะกองกำลังและกระชับความสัมพันธ์กับพันธมิตร รัฐบาลญี่ปุ่นก็ประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงหลักการพื้นฐานด้านนโยบายความมั่นคงระหว่างประเทศของญี่ปุ่นครั้งสำคัญ และจะมีผลกระทบโดยตรงต่อการเมืองและสันติภาพในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในอดีตที่ผ่านมา นโยบายความมั่นคงระหว่างประเทศของญี่ปุ่น จะอิงกับการตีความมาตราที่ 9 ของรัฐธรรมนูญที่ห้ามการทำสงครามและห้ามการแก้ไขข้อพิพาทด้วยกำลัง ทหาร (รวมทั้งห้ามมีกองทัพ แต่ญี่ปุ่นมีกองกำลังป้องกันประเทศที่มีศักยภาพทางการทหารซึ่งไม่แตกต่างกับกองทัพในความหมายทั่วไป) ดังนั้น ญี่ปุ่นจะใช้วิธีการทางการทูตและความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกาเป็นเครื่องมือในการแก้ไขความขัดแย้ง และใช้การสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศต่างๆ เป็นวิธีการในการสร้างสันติภาพในระดับนานาชาติ นับตั้งแต่ปีค.ศ. 1992 เป็นต้นมา ญี่ปุ่นได้ส่งกองกำลัง ป้องกันตนเองเข้าร่วมในภารกิจรักษาสันติภาพของชาติสหประชาชาติตามข้อเรียกร้องจากประเทศมหาอำนาจ ตะวันตก ซึ่งการกระทำนี้ก่อให้เกิดการถกเถียงและวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางในสังคมญี่ปุ่นเกี่ยวกับความ เป็นไปได้ที่ปฏิบัติการทางการทหารดังกล่าวจะขัดกับมาตราที่ 9 ของรัฐธรรมนูญ รวมไปถึงการเพิ่มระดับ ความสำคัญทางการเมืองของความพยายามในการแก้ไขรัฐธรรมนูญมาตราดังกล่าว

ในปัจจุบัน แม้มาตราที่ 9 ของรัฐธรรมนูญของญี่ปุ่น ซึ่งเป็นบทหนึ่งในรัฐธรรมนูญแห่งญี่ปุ่นที่ห้ามพฤติการณ์แห่งสงครามโดยรัฐ รัฐธรรมนูญดังกล่าวมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม ค.ศ.1947

หลังสงครามโลกครั้งที่สอง ในข้อความนี้ รัฐสละสิทธิอธิปไตยในสงครามและห้ามการระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศผ่านการใช้กำลัง มาตรการนี้ยังแถลงว่า เพื่อบรรลุเป้าประสงค์เหล่านี้ จะไม่มีการอ้างกองทัพอากาศที่มีศักยภาพสงคราม แม้ญี่ปุ่นยังอ้างกองทัพอากาศโดยพฤตินัย คือ กองกำลังป้องกันตนเองญี่ปุ่น ยังไม่ถูกแก้ไข แต่นโยบายความมั่นคงที่มีพื้นฐาน มาจากการตีความรัฐธรรมนูญมาตราที่ 9 เช่นที่เป็นมาในอดีตได้กลายเป็นข้อจำกัดของญี่ปุ่นในการปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงด้านความมั่นคงของภูมิภาคเอเชียตะวันออกในระยะสิบปีที่ผ่านมาอย่างเห็นได้ชัด เนื่องมาจากประเทศญี่ปุ่นในปัจจุบันเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ มีกิจการที่จะต้องติดต่อกับนานาประเทศอยู่ตลอดเวลา ญี่ปุ่นปรารถนาที่จะได้รับการยอมรับว่าเป็นมหาอำนาจหนึ่งของโลกด้วย ไม่เฉพาะแต่ในด้านเศรษฐกิจ ประเทศญี่ปุ่นต้องการจะร่วมรับผิดชอบในกิจการต่างๆ ของโลกด้วย เช่น มีส่วนร่วมในการรักษาสันติภาพของโลก และต้องการจะได้รับเลือกเป็นสมาชิกถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงของสหประชาชาติ ซึ่งบทบาทดังกล่าวนี้จะเป็นไปได้ยาก หากญี่ปุ่นไม่สามารถมีกองกำลังของตนเอง นอกจากนี้ ในปัจจุบันแรงผลักดันจากสหรัฐอเมริกา ก็เป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่ง สหรัฐอเมริกา เป็นประเทศที่คงกองกำลังทหารของตนเอาไว้ในประเทศญี่ปุ่นเพื่อช่วยญี่ปุ่นในการป้องกันตนเอง ญี่ปุ่นเคยได้อาศัยกำลังทหารของสหรัฐอเมริกา ในกิจการด้านความมั่นคงของประเทศตลอดมา (ทรายแก้ว, 2550) ความรุนแรงของข้อพิพาทเกี่ยวกับการอ้างสิทธิในหมู่เกาะเซนกากุหรือเกาะเตียวหยุกกับจีนตั้งแต่ปีค.ศ. 1895 ที่ระหว่างประเทศจีนและประเทศญี่ปุ่นต่างอ้างตนว่ามีกรรมสิทธิ์เหนือหมู่เกาะแห่งนี้ ซึ่งดินแดนดังกล่าวอยู่ใกล้กับเส้นทางเดินเรือสำคัญ แหล่งประมงอันอุดมสมบูรณ์ และอาจมีน้ำมันสำรองอยู่ในพื้นที่ การคุกคามด้วยอาวุธนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือในปี ค.ศ. 2013 ที่ผ่านมา รวมทั้งท่าทีของสหรัฐอเมริกาที่ประนีประนอมต่อประเทศจีนมากขึ้น เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้รัฐบาลพรรคแอลดีพีของนายกรัฐมนตรีชินโซ อาเบะเชื่อว่าญี่ปุ่นไม่สามารถยึดติดอยู่กับนโยบายความมั่นคงแบบเดิมได้อีกต่อไป ญี่ปุ่นจำเป็นต้องมีท่าทีในเชิงรุกมากขึ้นในการพัฒนาศักยภาพทางการทหารและการแสวงหาพันธมิตร รวมทั้งมีบทบาทมากขึ้นในด้านความมั่นคงทั้งในระดับภูมิภาคและในระดับโลก เพื่อที่จะรักษาผลประโยชน์และสันติภาพของตนเองเอาไว้

นโยบายต่างประเทศของญี่ปุ่น ให้ความสำคัญด้านความมั่นคงของชาติและเป็นหัวใจสำคัญของการกำหนดนโยบายในทุกด้านของญี่ปุ่นในอีกสิบปีข้างหน้าเป็นอย่างน้อย และญี่ปุ่นจะใช้วิธีการเชิงรุกมากยิ่งขึ้นโดยในการสร้างสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกบนพื้นฐานของความร่วมมือในระดับนานาชาติ โดยมีเป้าหมายสามประการคือ (1) เสริมสร้างแสนยานุภาพทางการทหารของตนเอง (2) เพิ่มความเข้มแข็งของการเป็นพันธมิตรกับสหรัฐอเมริกาและแสวงหา

พันธมิตรเพิ่มเติมทั้งในและนอกภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (3) ให้การสนับสนุนระเบียบโลกสากลและการมีบทบาทนำในการแก้ไขข้อพิพาทด้วยวิธีการทางการทูต (ภาคภูมิ,2557)

เมื่อพิจารณาประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อีกเป็นอย่างมากจะเห็นได้ว่า ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ออกประสบปัญหาทางการเมืองและความมั่นคงในปัจจุบัน เช่น กรณีพิพาทเหนือหมู่เกาะเตียวหยูระหว่างจีนและญี่ปุ่น ปัญหาการทดลองนิวเคลียร์ในเกาหลีเหนือ และปัญหาความกดดันจากการแยกตัวจากจีนแผ่นดินใหญ่ของไต้หวัน เป็นต้น ไม่ใช่เพียงแต่ปัญหาทางการเมืองและความมั่นคงในปัจจุบัน เท่านั้น ที่ทำให้ประเทศญี่ปุ่นจำเป็นต้องกำหนดนโยบายด้านต่างประเทศเพื่อสร้างเสถียรภาพและความมั่นคง นโยบายด้านความมั่นคงของญี่ปุ่นจึงมีการเปลี่ยนแปลงไปในขอบเขตที่จำกัดมาก โดยที่ญี่ปุ่นยังคงดำเนิน นโยบายที่ผูกพันอย่างแนบแน่นกับนโยบายด้านความมั่นคงของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ในสมัยยุคหลังสงครามเย็น รัฐมนตรีต่างประเทศนายทาโร นาเคยามา เป็นผู้เสนอนโยบายต่างประเทศแบบความร่วมมือหลายฝ่าย จึงเรียกว่า “ความริเริ่มทางการทูตของนาเคยามา ในปัจจุบันการดำเนินนโยบายต่างประเทศของประเทศญี่ปุ่นที่นายชินโซะ อาเบะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีนั้น ประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงหลักการพื้นฐานด้านนโยบายความมั่นคงระหว่างประเทศของญี่ปุ่นครั้งสำคัญ และจะมีผลกระทบโดยตรงต่อการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อีกในอนาคต

ประเด็นของงานวิจัยชิ้นนี้คือ ผู้วิจัยต้องการศึกษานโยบายด้านต่างประเทศของประเทศญี่ปุ่นและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกในปัจจุบัน เพื่อให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างประเทศของประเทศญี่ปุ่นตั้งแต่ปีค.ศ. 1991 ที่เริ่มดำเนินการข้อเสนอของนาเคยามาจนถึงปัจจุบันที่นายชินโซะ อาเบะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และผลจากเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างประเทศของประเทศญี่ปุ่นที่มีต่อความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษานโยบายด้านต่างประเทศของประเทศญี่ปุ่นในอดีตตั้งแต่การดำเนินการข้อเสนอของนาเคยามาจนถึงปัจจุบัน

1.2.2 เพื่อศึกษาการดำเนินนโยบายต่างประเทศและความร่วมมือแบบพหุภาคีของประเทศญี่ปุ่นกับ ประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกได้แก่ ประเทศจีน เกาหลีใต้ อนุภูมิภาคอาเซียน และสหรัฐอเมริกาในปัจจุบัน

1.2.3 เพื่อศึกษาความมั่นคงภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ที่มีผลมาจากการเปลี่ยนแปลงยุทธศาสตร์ด้านต่างประเทศของญี่ปุ่นในปัจจุบัน

1.3 คำถามในการวิจัย

- หลังจากประเทศญี่ปุ่นเปลี่ยนนโยบายด้านต่างประเทศในสมัยที่เริ่มดำเนินการข้อเสนอของนาคายา มาถึงปัจจุบันในสมัยนายกรัฐมนตรีชินโสะ อาเบะ ส่งผลกระทบอย่างไรต่อความมั่นคงภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ได้แก่ประเทศจีน เกาหลีใต้ อาเซียนซึ่งเป็นอนุภูมิภาคของภูมิภาคเอเชียตะวันออก และประเทศนอกภูมิภาค สหรัฐอเมริกา
- ผลกระทบด้านยุทธศาสตร์และความมั่นคงของประเทศญี่ปุ่นเป็นอย่างไรเมื่อดำเนินนโยบายความมั่นคงของประเทศญี่ปุ่นในปัจจุบัน

1.4 ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง นโยบายด้านต่างประเทศของประเทศญี่ปุ่นและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกในปัจจุบัน จะแบ่งขอบเขตการวิจัยออกเป็น ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตของหน่วยในการวิเคราะห์และระดับในการวิเคราะห์

หน่วยในการวิเคราะห์ คือ ญี่ปุ่น และระดับในการวิเคราะห์คือ รัฐ

1.4.2 ขอบเขตของช่วงเวลาที่ทำการศึกษา

ยุคหลังสงครามเย็นในช่วงที่มีการยื่นข้อเสนอของนาคายามาในปี ค.ศ. 1991 - จนถึงปัจจุบัน ที่นายกรัฐมนตรีชินโสะ อาเบะ เข้าดำรงตำแหน่ง บริหารประเทศ มีการเจรจาข้อตกลงและกำหนดนโยบายต่างประเทศ สหรัฐอเมริกา จีน เกาหลีใต้ และอาเซียน ที่เป็นประเด็นสำคัญในการศึกษา

1.4.3 ขอบเขตของพื้นที่ในการศึกษา

ภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก เนื่องจากเป็นภูมิภาคที่เห็นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในด้านทั้งความร่วมมือและความขัดแย้งระหว่างประเทศญี่ปุ่นและประเทศในภูมิภาค คือ ประเทศจีน เกาหลีใต้ และอนุภูมิภาคคือ อาเซียน รวมถึงสหรัฐอเมริกา

1.5 วิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา(descriptive analysis) จากวิธีการวิจัยเอกสาร (documentary analysis) เป็นหลัก

ในส่วนของการรวบรวมเอกสารเพื่อทำการวิจัย ผู้วิจัยจะทำการรวบรวมเอกสารจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่เป็นหนังสือและบทความ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีวารสาร หนังสือพิมพ์ และข้อมูล สารสนเทศ โดยผู้วิจัยจะอาศัยแหล่งข้อมูลต่อไปนี้

หอสมุดแห่งชาติ

ข้อมูลจากเว็บไซต์

- <http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/566595>
- <http://foreignpolicy.com/2009/07/21/the-end-of-karaoke-diplomacy/>
- http://www.thaiworld.org/th/thailand_monitor/answer.php?question_id=640
- <http://www.tci-thaijo.org/index.php/liberalarts/article/view/14912>
- <http://thai.cri.cn/247/2013/07/17/225s211757.htm>
- <http://www.angelfire.com/wv/pukky/policy.htm>
- http://www.baanjomyut.com/library_4/politics/10_3.html
- <http://www.chanchaivision.com/2014/05/Pivot-to-Asia-Korea-Japan>
- http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1436341798
- https://en.wikipedia.org/wiki/Foreign_relations_of_Japan#China
- <http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/634633>
- <http://thediplomat.com/2015/08/abe-wont-be-there-for-chinas-war-commemorative-parade-but-murayama-will-be/>
- <http://www.country-studies.com/japan/relations-with-china.html>
- <http://www.siamintelligence.com/shinzo-abe-strategic-diplomacy-on-asean/>

1.6 นิยามศัพท์

1.6.1 ความมั่นคงแห่งชาติ ได้มีผู้ให้ความหมาย National Security (USACGSC = รร.สธ.ทบ.) “The Protection of a nation from all types of external aggression, espionage, hostile reconnaissance, sabotage, subversion, annoyance, and other inimical influence” แปลว่า ความมั่นคงแห่งชาติ หมายถึง การป้องกันชาติให้พ้นจากอันตรายทั้งปวง อันได้แก่การรุกรานจาก ภายนอก การจารกรรม การลาดตระเวนของข้าศึก การวินาศกรรม การบ่อนทำลาย การรบกวน และอิทธิพลอื่น ๆ ซึ่งจะเป็นอันตรายอย่างร้ายแรงแก่ชาติ

1.6.2 นโยบายต่างประเทศ ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายความหมาย เช่น เจ. ดี. บี. มิลเลอร์ (J. D. B. Miller) ให้คำจำกัดความของคำว่า นโยบายต่างประเทศว่าหมายถึงพฤติกรรม (ของรัฐ) ที่เป็นทางการต่อกิจการภายนอกรัฐ

เค. เจ. โฮลสตี (K. J. Holsti) ได้ให้ความหมายของนโยบายต่างประเทศว่า หมายถึง เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมืองระหว่างประเทศ หรือความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เพราะนโยบาย หมายถึง การตัดสินใจต่าง ๆ ที่มีเป้าหมาย เพื่อการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายนั้น ๆ ดังนั้น นโยบายต่างประเทศจึงเป็นการกระทำต่าง ๆ ของรัฐภายใต้การตัดสินใจและนโยบายเพื่อการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐด้วยกัน

เคลาส์ คนอร์ (Klaus Knor) อธิบายว่า นโยบายต่างประเทศ หมายถึง การที่รัฐใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ของตนในการสัมพันธ์กับรัฐอื่น ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการ

ที. บี. มิลลาร์ (T. B. Millar) กล่าวว่านโยบายต่างประเทศ เป็นเรื่องเกี่ยวกับนโยบายต่าง ๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลของประเทศหนึ่งกับประเทศอื่น ๆ

จากความหมายดังกล่าว นโยบายต่างประเทศหมายถึงวิธีดำเนินการเพื่อการนำไปปฏิบัติที่มุ่งเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือการตัดสินใจของประเทศอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ของประเทศตน การกระทำเช่นนี้จะส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

1.6.3 เอเชียแปซิฟิก หรืออาจเรียกว่า เอแปก (Apac) เป็นภูมิภาคของโลกที่อยู่ในหรืออยู่ใกล้มหาสมุทรแปซิฟิกด้านตะวันตก ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของเอเชียตะวันออก เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ออสเตรเลีย และโอเชียเนีย ซึ่งอาจรวมไปถึงเอเชียใต้ สหพันธรัฐรัสเซีย และประเทศในทวีปอเมริกาเหนือและทวีปอเมริกา ได้ที่ติดกับมหาสมุทรแปซิฟิกตะวันออกด้วย คำว่า

"เอเชียแปซิฟิก" ได้กลายมาเป็นคำยอดนิยมหลังจากช่วง คริสต์ทศวรรษ 1980 เนื่องจากเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศในภูมิภาคเจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว รวมทั้งมีการ ปฏิสัมพันธ์ทั้งทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจ ประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ได้แก่ ออสเตรเลีย บรูไน กัมพูชา สาธารณรัฐประชาชนจีน ฮองกง มาเก๊า ไต้หวัน ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น ติมอร์-เลสเต เกาหลีเหนือ เกาหลีใต้ ลาว มาเลเซีย หมู่เกาะมาร์แชลล์ สหพันธรัฐไมโครนีเซีย นาอูรู นิวซีแลนด์ ปาเลา ปาปัวนิวกินี ฟิลิปปินส์ ซามัว สิงคโปร์ หมู่เกาะโซโลมอน ไทย ประเทศติมอร์-เลสเต ตองกา ตูวาลู วานูอาตู เวียดนาม บางครั้งก็รวมไปถึง มองโกเลีย (ประเทศที่ไม่มีทางออกทะเลใน เอเชียกลาง) ประเทศพม่า (สมาชิกของอาเซียน) รัสเซีย (ภาคตะวันออกไกลติดกับมหาสมุทรแปซิฟิกเหนือ)

1.7 ประเด็นที่จะนำเสนอในงานวิจัย

ผู้วิจัยจะแบ่งประเด็นในการนำเสนอออกเป็น 5 บท ดังนี้

บทที่ 1: บทนำ กล่าวถึง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ในการวิจัย คำถามในการวิจัย ขอบเขตการวิจัย วิธีวิจัย นิยามศัพท์ และประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

บทที่ 2: เอกสารและบทความที่เกี่ยวข้องและแนวคิดทฤษฎี

บทที่ 3: ภูมิหลังนโยบายต่างประเทศของประเทศญี่ปุ่น

3.1 นโยบายต่างประเทศญี่ปุ่นก่อนข้อเสนอของนาคายามา

3.2 จุดเปลี่ยนของนโยบายต่างประเทศตั้งแต่ก่อนข้อเสนอของนาคายามาจนถึงปัจจุบัน

3.3 นโยบายต่างประเทศของประเทศญี่ปุ่นในสมัยนายกรัฐมนตรีชินโซ อาเบะ

บทที่ 4: ผลกระทบของนโยบายต่างประเทศญี่ปุ่นที่มีต่อประเทศต่างๆ

4.1 ประเทศจีน

4.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา

4.3 ประเทศเกาหลีใต้

4.4 อาเซียน

บทที่ 5: บทสรุป

1.8 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1.8.1 ได้ทราบถึงนโยบายต่างประเทศและความมั่นคงของประเทศญี่ปุ่นในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกในปัจจุบัน

1.8.2 ได้ทราบถึงสาเหตุและความเป็นมาหรือเงื่อนไขของนโยบายต่างประเทศและความมั่นคงของประเทศญี่ปุ่น

1.8.3 ได้ทราบถึงผลกระทบของนโยบายต่างประเทศญี่ปุ่นที่มีต่อประเทศจีน เกาหลีใต้ สหรัฐอเมริกา และอาเซียน

บทที่ 2

เอกสาร บทความที่เกี่ยวข้องและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 เอกสารและบทความที่เกี่ยวข้อง

2.1.1. เอกสารและบทความเกี่ยวกับยุทธศาสตร์และความมั่นคงประเทศญี่ปุ่น

ภาคภูมิ วาณิชกะ (2557) ยุทธศาสตร์ความมั่นคงใหม่ของญี่ปุ่น ได้พูดถึง รัฐบาลญี่ปุ่นก็ประกาศใช้ แผนยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงหลักการพื้นฐานด้านนโยบายความมั่นคงระหว่าง ประเทศของญี่ปุ่นครั้งสำคัญ และจะมีผลกระทบโดยตรงต่อการเมืองและสันติภาพในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียง ในอนาคตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อดีตที่ผ่านมา นโยบายความมั่นคงระหว่างประเทศของญี่ปุ่นจะอิงกับการตีความมาตราที่ 9 ของรัฐธรรมนูญที่ห้ามการทำสงคราม และห้ามการแก้ไขข้อพิพาทด้วยกำลังญี่ปุ่นจะใช้ วิธีการทางการทูตและความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกาเป็นเครื่องมือในการแก้ไขความขัดแย้ง และ ใช้การสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศต่างๆ เป็นวิธีการในการสร้างสันติภาพในระดับนานาชาติ

ปัญญา ศรีสิงห์ (ม.ป.ป.) ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติด้านการทหารของกองกำลังป้องกันตนเองทางอากาศญี่ปุ่น ได้กล่าวว่า ญี่ปุ่นมีนโยบายการรักษาความมั่นคงภายใต้กรอบของรัฐธรรมนูญ และข้อตกลงความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างญี่ปุ่นกับสหรัฐอเมริกา เพื่อดูแลความสงบเรียบร้อย และรักษาความมั่นคงของทั้งญี่ปุ่นเอง และของภูมิภาค แต่โดยข้อจำกัดด้านการใช้กำลังทางทหาร ประกอบกับสถานการณ์ด้านความมั่นคงเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งต่างๆ กับประเทศรอบบ้านในประเด็นข้อพิพาทเรื่องสิทธิการถือครองดินแดนต่างๆ ส่งผลให้การวางยุทธศาสตร์ในการป้องกันประเทศของญี่ปุ่นถูกหยิบยกขึ้นมาปรับปรุงแก้ไข โดยเฉพาะบทบาทของกองกำลังทางอากาศในการวางกำลัง

2.1.2 เอกสารและบทความเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศของประเทศญี่ปุ่น

เชษฐา พวงหัตถ์ (2558) เอกสารประกอบการบรรยายวิชาการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียง ได้พูดถึง ประเทศญี่ปุ่นมีการประกาศนโยบายความมั่นคงของประเทศญี่ปุ่นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงในช่วงหลังสงครามเย็น ซึ่งแนวทางของประเทศญี่ปุ่นในการดำเนินความสัมพันธ์ระดับภูมิภาคเอเชียนั้น มีลักษณะของพหุภาคีนิยมด้านเศรษฐกิจควบคู่กับทวิภาคีนิยมในด้านความมั่นคง ในปี ค.ศ. 1991 ลักษณะการดำเนินความสัมพันธ์เหล่านี้เริ่มไม่ชัดเจน

เนื่องจากบรรดาผู้นำของประเทศญี่ปุ่นได้สนับสนุนแนวทางแบบหลายมิติสำหรับปัญหาความมั่นคงในภูมิภาค จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงจุดยืนของนโยบายความมั่นคงของประเทศญี่ปุ่นขึ้นคือ “ความริเริ่มทางการทูตของนาคายามา (Nakayama Initiative)” ในช่วงระหว่างสงครามเย็นและในช่วงต้นคริสต์ทศวรรษ 1990 การกำหนดนโยบายต่างประเทศของญี่ปุ่นมักจะออกมาในลักษณะของการตั้งรับและตอบกลับเท่านั้น ต่อมาในปี ค.ศ. 2000 ทาคาชิ อิโนกูชิ และ พูร์เนนดา เจน ได้สังเกตเห็นว่าทางเลือกของนโยบายที่หลักๆ ได้ถูกกำหนดเอาไว้แล้วโดยสหรัฐอเมริกา ทำให้ญี่ปุ่นมีพื้นที่น้อยมากในการแสดง ความริเริ่มทั้งสองคนจึงชี้ให้เห็นว่า นโยบายของญี่ปุ่นมีลักษณะเป็น “การทูตแบบคาราโอเกะ” (Karaoke diplomacy) เนื่องจากบรรดาผู้นำกำหนดนโยบายของญี่ปุ่นสามารถทำได้แค่เป็นฝ่ายนำนโยบายไปปฏิบัติเท่านั้น

นภดลชาติประเสริฐ (2545) นโยบายด้านความมั่นคงของญี่ปุ่นหลังสงครามเย็น ได้กล่าวไว้ว่า นโยบายต่างประเทศด้านความมั่นคงของญี่ปุ่นมีความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้นกับยุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาในการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคเอเชีย เมื่อสงครามเย็นสิ้นสุดลงในช่วงต้นทศวรรษที่ 1990 นโยบายต่างประเทศด้านความมั่นคงของญี่ปุ่นจะมีการเปลี่ยนแปลงไปโดยญี่ปุ่นจะเข้าไปมีบทบาทในด้านความมั่นคงระหว่างประเทศมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามปัจจัยหลายประการดังนั้นในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา นโยบายด้านความมั่นคงของญี่ปุ่นจึงมีการเปลี่ยนแปลงไปในขอบเขตที่จำกัดมาก โดยที่ญี่ปุ่นยังคงดำเนินนโยบายที่ผูกพันอย่างแน่นแฟ้นกับนโยบายด้านความมั่นคงของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าว ทำให้ผู้ศึกษาทราบถึงยุทธศาสตร์ของประเทศญี่ปุ่นในยุคสมัยหลังสงครามเย็น ที่ประเทศญี่ปุ่นมีการริเริ่มมองเห็นการเจรจาแบบพหุภาคีมีความสำคัญต่อประเทศ เนื่องจากต้องมีการพึ่งพาและอาศัยความสัมพันธ์ทางการทูตที่ดีในการสร้างความมั่นคงให้ประเทศตนเอง ดังแนวคิดของ เชษฐา พวงหัตถ์ (2558) และนภดลชาติประเสริฐ (2545)

การดำเนินความมั่นคงประเทศญี่ปุ่นในปัจจุบันรัฐบาลของประเทศญี่ปุ่นยุคนี้มีการปรับแผนยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงหลักการพื้นฐานด้านนโยบายความมั่นคงระหว่างประเทศของญี่ปุ่นครั้งสำคัญ ซึ่งนโยบายการรักษาความมั่นคงจะถูกกำหนดภายใต้กรอบของรัฐธรรมนูญ ตามแนวคิดของ ภาคภูมิ วาณิชกะ(2557) และปัญญา ศรีสิงห์ (ม.ป.ป.)

อนึ่ง การศึกษาเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ด้านต่างประเทศของประเทศญี่ปุ่นและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ออกในปัจจุบัน ยังไม่มีผู้ใดศึกษานโยบาย ในยุคปัจจุบัน ดังนั้นผู้วิจัยใคร่ศึกษา

นโยบายด้านต่างประเทศของประเทศญี่ปุ่นและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในปัจจุบัน เพื่อสร้างองค์ความรู้ และขยายขอบเขตการศึกษาเกี่ยวกับนโยบายด้านต่างประเทศใหม่ของประเทศญี่ปุ่นในปัจจุบันและความ มั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

2.2 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง นโยบายด้านต่างประเทศญี่ปุ่นและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกในปัจจุบัน ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดและทฤษฎีสำหรับเป็นกรอบคิดในการทำวิจัยคือ แนวคิดเรื่อง realism การให้ความสำคัญกับอำนาจและผลประโยชน์แห่งชาติที่มุ่งแสวงหาอำนาจ รัฐทุกรัฐต้องทำทุกวิถีทางเพื่อปกป้องผลประโยชน์แห่งชาติและสร้างความมั่นคงของตนเองเพื่อความอยู่รอด ดังลักษณะการดำเนินการบริหารประเทศโดยผู้นำประเทศในแต่ละยุคสมัยที่มีแนวคิดต้องการให้ประเทศญี่ปุ่นนั้น ยกเลิกสนธิสัญญาที่ไม่เท่าเทียมที่ได้ทำไว้กับต่างประเทศ เพื่อให้ญี่ปุ่นเป็นเอกราช และมีสถานภาพความเท่าเทียมกับประเทศมหาอำนาจตะวันตกในประชาคมระหว่างประเทศ และในการปกป้องผลประโยชน์ของตนเองสำหรับประเทศญี่ปุ่นนั้น ที่ได้ทำสนธิสัญญาที่กำหนดผูกมัดภาษีสินค้าเข้าจากต่างประเทศในอัตราที่ต่ำลงลงที่ ซึ่งทำให้สินค้าอุตสาหกรรมภายในประเทศเสียเปรียบแล้ว ในบทบัญญัติในสนธิสัญญานี้ยังให้ชาวต่างชาติผูกขาดการค้าต่างประเทศของญี่ปุ่นเกือบทั้งหมด และให้สิทธิสภาพนอกอาณาเขตแก่ชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในประเทศญี่ปุ่น คือ ได้รับการยกเว้นไม่ต้องอยู่ภายใต้อำนาจศาลของญี่ปุ่น ทำให้ญี่ปุ่นตกอยู่ในสภาพที่ไร้อารยธรรมและต่ำต้อย การแก้ไขสนธิสัญญาจึงเป็นสิ่งสำคัญในการที่ประเทศญี่ปุ่นจะรักษาผลประโยชน์ของประเทศตนเอง และอำนาจในการสร้างความมั่นคงของตนเองเพื่อความอยู่รอด เป็นเงื่อนไขมาจากประเทศญี่ปุ่นได้พ่ายสงครามให้กับสหรัฐอเมริกาในสงครามโลกครั้งที่สอง สหรัฐอเมริกาได้เข้ามาควบคุมประเทศญี่ปุ่นและปลดปล่อยกำลังของญี่ปุ่นทั้งหมด ไม่ให้ประเทศญี่ปุ่นมีทหารเพื่อป้องกัน มิให้ประเทศญี่ปุ่นมีกำลังสู้รบหรือขัดขืนใดๆ ต่อมาประเทศญี่ปุ่นจึงมีการจัดตั้งกองกำลังป้องกันตนเอง กระทั่งป้องกันตนเอง ญี่ปุ่นและกองกำลังพันธมิตรญี่ปุ่นกับสหรัฐอเมริกา ตามสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างญี่ปุ่นกับสหรัฐอเมริกา เพื่อประกันเสถียรภาพและความมั่นคงของภูมิภาค โดยกองกำลังป้องกันตนเองกระทั่งป้องกันตนเองญี่ปุ่น มีหน้าที่หลักในการเตรียมกำลังและใช้กำลังในกรอบของรัฐธรรมนูญที่บัญญัติไว้ เพื่อที่จะได้มีกองกำลังอยู่ในประเทศญี่ปุ่นเองเพื่อความปลอดภัย หรือต่อไปประเทศญี่ปุ่นเองยังคงแสวงหาอำนาจและเกิดการแข็งขันต่อสหรัฐอเมริกาก็เป็นได้

แนวคิด Neo realism ให้ความสำคัญกับโครงสร้างระบบระหว่างประเทศมากกว่าการพิจารณาเพียงแค่รัฐชาติ จะสามารถอธิบายความขัดแย้งระหว่างประเทศในลักษณะของการจัดสรร

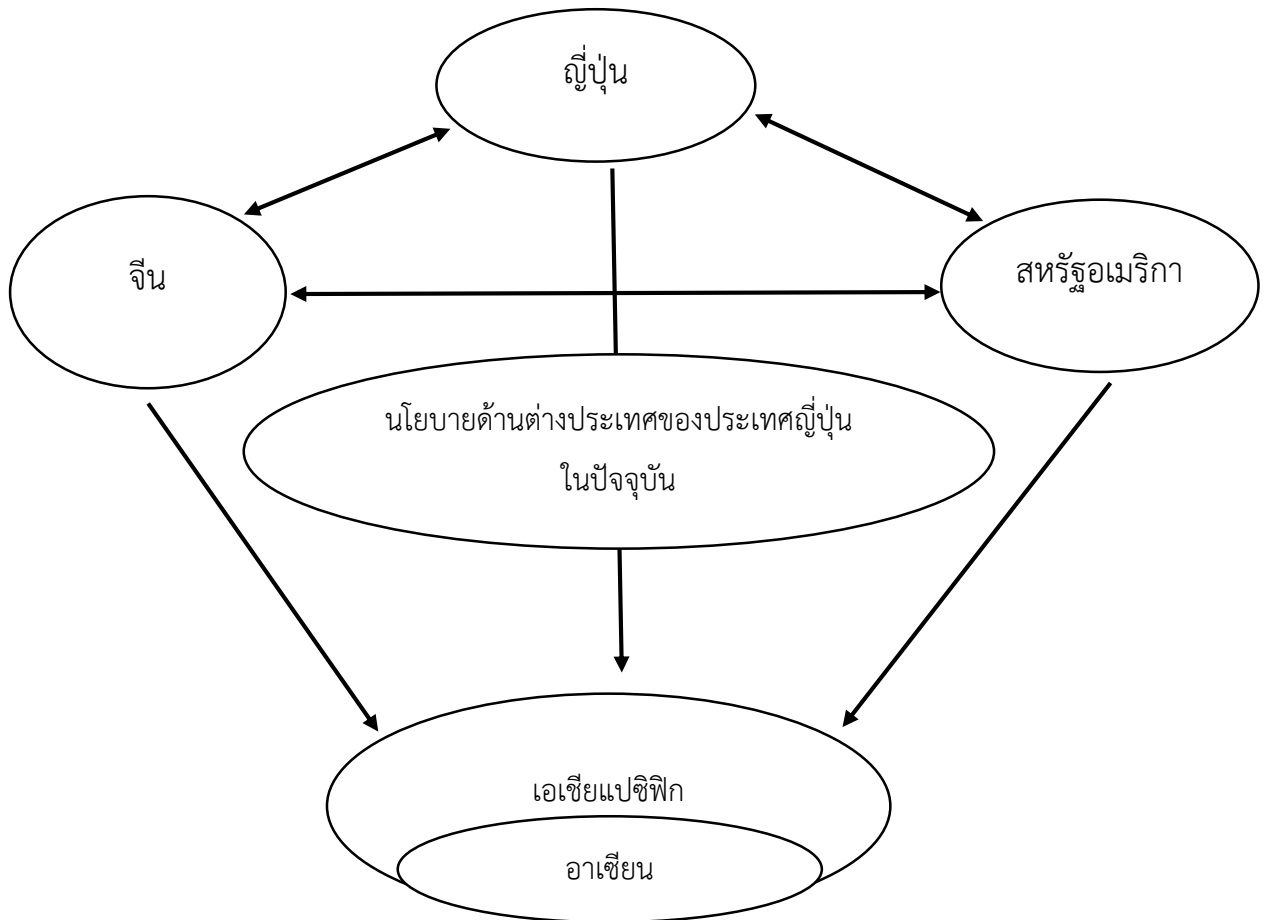
อำนาจระหว่างตัวแสดงต่างๆบนเวทีการเมืองโลก การจัดสรรรูปแบบทางอำนาจและโครงสร้างของระบบโลกมีอิทธิพลต่อการก่อตัวของพฤติกรรมทางการเมือง ระหว่างประเทศ โดยรัฐชาติ ยังคงเป็นตัวแสดงหลักบนเวทีการเมืองโลก ในแนวความคิดนี้ประเทศญี่ปุ่นเป็นตัวแสดงหลักบนเวทีการเมืองโลก เพราะประเทศญี่ปุ่นได้ถูกจัดว่าเป็นประเทศมหาอำนาจในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกหนึ่งในภูมิภาคนี้ อีกทั้งมีการร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาเพื่อเข้ามาจัดสรรและแก้ไขปัญหาต่างๆในภูมิภาค แต่ในความสัมพันธ์ของประเทศญี่ปุ่นนั้นยังแฝงความขัดแย้งอยู่หลายๆ เนื่องด้วยประเทศญี่ปุ่นต้องการจะยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือประเทศต่างๆ อาจมีนัยแฝงไว้ในการแสวงหาผลประโยชน์จากประเทศเหล่านั้น

แนวคิด Liberalism ให้ ความสำคัญกับประเด็นทางด้านศีลธรรม เพิ่มมุมมองเกี่ยวกับเศรษฐกิจและตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ ซึ่งทำให้สามารถ อธิบายสถานการณ์การเมืองโลกได้อย่างชัดเจนรอบด้าน ประเทศญี่ปุ่นมีความสัมพันธ์กับนานาประเทศ โดยการจัดตั้งนโยบายต่างประเทศญี่ปุ่นที่มีต่อประเทศต่างหรือภูมิภาคต่าง ๆ นั้น จะมีมิติทางด้านเศรษฐกิจเข้ามาเกี่ยวข้อง ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีนโยบายสนับสนุนการค้าเสรีและการทำข้อตกลงการค้าแบบหลายฝ่าย โดยผ่านเวทีระหว่างประเทศต่างๆ อย่างแข็งขัน มากกว่าที่จะสนับสนุนการทำข้อตกลงการค้าเสรีแบบสองฝ่ายหรือเฉพาะภูมิภาค ด้วยเหตุผลสำคัญ คือ ญี่ปุ่นมองว่าการทำข้อตกลงการค้าเสรีเป็นการเลือกปฏิบัติต่อประเทศที่ไม่ได้เป็นสมาชิก

วิเคราะห์ด้วยแนวคิด Neo Liberalism เป็นการสร้างกรอบความร่วมมือที่หลากหลายจัดเป็นองค์ประกอบสำคัญในการระเบียบโลกและการดำรงไว้ซึ่งสันติภาพ การให้ความสำคัญกับการเปิดเสรีทางการค้า การบูรณาการระหว่างประเทศเป็นต้น จุดเน้นสำคัญของทฤษฎีนี้คือสามารถอธิบายระบบโลกยุคหลังสงครามเย็นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับกระบวนการโลกาภิวัตน์ โดยเน้นการมองโครงสร้างระหว่างประเทศในบริบทของความร่วมมือและความสัมพันธ์ในหลากหลายมิติ เป็นระบบการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันอย่างซับซ้อน ถือเป็นลักษณะของโลกยุคหลังสงครามเย็นโดยประเทศและตัวแสดงต่างๆ จะต้องปรับตัวให้เข้ากับระบบการค้าระหว่างประเทศ ดังนั้นความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในสังคมที่มีความสัมพันธ์ที่ซับซ้อน

ผู้วิจัยจะนำมาประยุกต์เพื่อใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ นโยบายด้านต่างประเทศของประเทศญี่ปุ่นและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกในปัจจุบัน โดยมีหน่วยในการวิเคราะห์หลักคือประเทศญี่ปุ่นในสมัยการดำเนินการข้อเสนอของนาคายามาจนถึงปัจจุบัน โดยใช้ภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก เป็นพื้นที่ในการวิเคราะห์ และผู้วิจัยจะนำแนวคิดดังกล่าวมาพัฒนาเป็นกรอบในการทำวิจัย

กรอบแนวคิดในการทำวิจัยเรื่อง นโยบายต่างประเทศญี่ปุ่นและความมั่นคงในภูมิภาค
เอเชียแปซิฟิกในปัจจุบัน

จากแผนภาพนี้ สามารถอธิบายได้ว่า ประเทศญี่ปุ่น ประเทศจีน และประเทศสหรัฐอเมริกา มีความสัมพันธ์กันแบบสามเส้า ประเทศญี่ปุ่นมีการกำหนดนโยบายต่างประเทศขึ้น โดยการกำหนดนโยบายต่างประเทศนี้ได้รับเริ่มจากข้อเสนอของนาคายามา ซึ่งเสนอให้มีการเจรจาแบบพหุภาคีจากแต่เดิมประเทศญี่ปุ่นคัดค้านการเจรจาหลายฝ่าย ความริเริ่มดังกล่าวได้แก่ การยื่นร่างกฎหมายว่าด้วยความร่วมมือในการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติเพื่อขออนุมัติในปี ค.ศ. 1992 และการให้ประเทศญี่ปุ่นสามารถส่งกำลังพลของกองกำลังป้องกันตนเอง (SDF) ที่ไม่ติดอาวุธและกองกำลังตำรวจที่เป็นพลเรือนเข้าร่วมกับองค์การบริหารชั่วคราวแห่งสหประชาชาติในประเทศกัมพูชา แต่ข้อเสนอนี้ก็เป็นการปูทางไปสู่การจัดตั้ง ASEAN Regional Forum ในเวลาต่อมา ซึ่ง ASEAN Regional Forum เป็นการประชุมระหว่าง รัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนกับรัฐมนตรีต่างประเทศคู่เจรจาของอาเซียน ได้แก่ ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) สหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย

นิวซีแลนด์ อินเดีย จีน รัสเซียและสหภาพยุโรป จึงเกิดการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์และนโยบายต่างประเทศเพื่อรักษาเสถียรภาพและความมั่นคงของประเทศ ปัจจุบันนายชินโซะ อาเบะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ให้ความสำคัญกับความร่วมมือด้านความมั่นคงแบบหลายฝ่าย เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบาย ด้านต่างประเทศในปัจจุบัน เป็นนโยบายความมั่นคงที่มีพื้นฐาน มาจากการตีความรัฐธรรมนูญมาตราที่ 9 เช่น ที่เป็นมาในอดีตได้กลายเป็นข้อจำกัดของญี่ปุ่นในการปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงด้านความมั่นคงของภูมิภาค เอเชียแปซิฟิกในระยะสิบปีที่ผ่านมาอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากประเทศญี่ปุ่นในปัจจุบันเป็นประเทศ มหาอำนาจทางเศรษฐกิจ มีกิจการที่จะต้องติดต่อกับนานาประเทศอยู่ตลอดเวลา ซึ่งจะส่งผลต่อประเทศจีน เกาหลีใต้ อาเซียนและประเทศนอกภูมิภาคอย่างประเทศสหรัฐอเมริกา

บทที่ 3

ภูมิหลังของนโยบายต่างประเทศญี่ปุ่น

3.1 นโยบายต่างประเทศญี่ปุ่นก่อนข้อเสนอของนาคายามา

ประวัติศาสตร์การทูตและนโยบายต่างประเทศญี่ปุ่นในยุคสมัยใหม่เริ่มขึ้นเมื่อมีการปฏิรูปประเทศ ขนานใหญ่ที่เรียกกันว่า การฟื้นฟูเมจิ (Meiji Restoration) ในปี ค.ศ. 1868 ซึ่งเป็นการยุติการปกครองใน ระบอบฟิวดัลของผู้นำทางทหารตระกูลโทกุงะวะ และตั้งรัฐบาลใหม่ภายใต้จักรพรรดิเมจิซึ่งย้ายเมืองหลวงจากกรุงเกียวโตมาอยู่ที่เมืองหลวงใหม่ที่กรุงโตเกียว ซึ่งในช่วงรัฐบาลโทกุงะวะ ปกครองประเทศญี่ปุ่นได้ดำเนิน นโยบายปิดประเทศ (national seclusion) ตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 17 เป็นเวลายาวนานรวม 260 ปี โดยไม่มี ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ ยกเว้นการติดต่อค้าขายกับชาว จีน และชาวดัตช์ ซึ่งชนชาติทั้งสองนี้ไม่สนใจการเผยแพร่ศาสนา เมื่อนายพลเรือแมททิว ซี. เพอร์รี่ (Matthew C. Perry) ของสหรัฐอเมริกา นำเรือปืนมาบังคับให้ญี่ปุ่นปิดประเทศในปี ค.ศ. 1853 – 1854 ผู้นำญี่ปุ่นเห็นว่าสภาพทางภูมิศาสตร์ของญี่ปุ่นไม่สามารถเป็นหลักประกันความมั่นคงของญี่ปุ่น ได้อีกต่อไปแล้ว คือ ญี่ปุ่นไม่สามารถป้องกันประเทศจากการกีดกันทางทหารและการฉกฉวยประโยชน์ ทางเศรษฐกิจของประเทศมหาอำนาจตะวันตกได้ ญี่ปุ่นจำต้องทำสนธิสัญญากับประเทศมหาอำนาจ ตะวันตกหลายฉบับ ซึ่งทำให้ถูกควบคุมทั้งด้านการค้าต่างประเทศ และทั้งต้องเสียสิทธิสภาพนอก อาณาเขต รัฐบาลใหม่ภายใต้จักรพรรดิเมจิต้องยอมรับสภาพความไม่เท่าเทียมของสนธิสัญญาเหล่านี้ ในขณะที่เดียวกันประเทศมหาอำนาจตะวันตกให้การรับรองการทูต (diplomatic recognition) ต่อ ญี่ปุ่น แม้ว่าในสมัยรัฐบาลโทกุงะวะญี่ปุ่นเคยมีประสบการณ์ด้านต่างประเทศอยู่บ้าง แต่ผู้นำญี่ปุ่นสมัย เมจิยังต้องเรียนรู้เรื่องแนวทางปฏิบัติทางการทูต เรื่องกิจการระหว่างประเทศโดยทั่วไป และที่เป็น พื้นฐานสำคัญที่สุด คือ เรื่องเกี่ยวกับประเทศตน และวัฒนธรรมของประเทศตะวันตก ผู้นำเมจิได้ ตั้งเป้าหมายหลักประการหนึ่งของนโยบายต่างประเทศไว้ตั้งแต่ต้นว่า ญี่ปุ่นจะต้องยกเลิกสนธิสัญญาที่ ไม่เท่าเทียมที่ได้ทำไว้กับต่างประเทศ เพื่อให้ญี่ปุ่นเป็นเอกราชอย่างสมบูรณ์ และมีสถานภาพความเท่า เทียมกับประเทศมหาอำนาจตะวันตกในประชาคมระหว่างประเทศ ทั้งนี้สนธิสัญญาเหล่านี้นอกจาก จะกำหนดพิกัดภาษีสินค้าเข้าจากต่างประเทศในอัตราต่ำและคงที่ ซึ่งทำให้สินค้าอุตสาหกรรม ภายในประเทศเสียเปรียบแล้ว บทบัญญัติในสนธิสัญญานี้ยังให้ชาวต่างชาติผูกขาดการค้าต่างประเทศ ของญี่ปุ่นเกือบทั้งหมด และให้สิทธิสภาพนอกอาณาเขตแก่ชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในประเทศญี่ปุ่น คือ ได้รับยกเว้นไม่ต้องอยู่ภายใต้อำนาจศาลของญี่ปุ่น ทำให้ประเทศญี่ปุ่นตกอยู่ในสภาพไร้อารยธรรม และต่ำต้อย การแก้ไขสนธิสัญญาจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งหากญี่ปุ่นต้องการสร้างฐานทางเศรษฐกิจ

ของประเทศให้มีความแข็งแกร่ง และรักษาเกียรติภูมิของประเทศให้มีความศักดิ์ศรีทัดเทียมกับประเทศตะวันตก

หลักความรับผิดชอบในการดำเนินนโยบายต่างประเทศของประเทศญี่ปุ่นตามที่กำหนดโดยรัฐธรรมนูญปี ค.ศ.1947 จะใช้สิทธิตามมติคณะรัฐมนตรีภายใต้การดูแลโดยรวมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (National Diet) ซึ่งนายกรัฐมนตรีจะต้องทำรายงานเป็นระยะ เกี่ยวกับความสัมพันธ์ต่างประเทศ ซึ่งความรับผิดชอบ พื้นฐานสำหรับนโยบายต่างประเทศของญี่ปุ่นตามรัฐธรรมนูญปี ค.ศ. 1947 ดำเนินการโดยคณะรัฐมนตรีและประธานที่จะดูแลควบคุมสภานิติบัญญัติทั้งองค์รวมนายกรัฐมนตรีจะถูกเรียกร้องให้รายงานความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศเป็นครั้งคราวต่อสภานิติบัญญัติ ซึ่งทั้งสภานและสภาล่างต่างก็มีคณะกรรมการการต่างประเทศเป็นของตนเอง โดยคณะกรรมการแต่ละชุดจะรายงานผลการพิจารณาของตนเองต่อการประชุม สภาใหญ่ในห้องประชุมที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ คณะกรรมการ Ldlmm จะถูกตั้งขึ้นเพื่อพิจารณาคำถามพิเศษตามวาระต่างๆ เป็นครั้งคราว สมาชิกสภานิติบัญญัติมีสิทธิที่จะตั้งคำถามในนโยบายที่เกี่ยวข้องหรือที่เรียกอย่าง เป็นทางการว่า interpellations (การตั้งกระทู้ซักถาม) ต่อรัฐมนตรีกระทรวงต่างประเทศและนายกรัฐมนตรี นอกจากนี้ในการทำสนธิสัญญาระหว่างประเทศใดๆก็ตามจำเป็นต้องได้รับสัตยาบันจากสภานิติบัญญัติ ส่วนจักรพรรดิในฐานะประมุขของรัฐจะมีหน้าที่ในการให้การรับรองคณะทูตต่างประเทศอย่างเป็นทางการรวม ไปถึงการรับรองการให้สัตยาบันที่ทำโดยสภา

ตลอดช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองญี่ปุ่นจดจ่ออยู่กับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยอาศัยตนเอง ซึ่งมีความยืดหยุ่นนโยบายระดับภูมิภาคและระดับโลกกับสหรัฐอเมริกา ขณะที่หลีกเลี่ยงความคิดริเริ่มที่สำคัญของตนเอง ที่ยึดติดกับหลักการชาตินิยมของญี่ปุ่นในปี ค.ศ. 1947 ซึ่งรัฐธรรมนูญเรียกว่า "รัฐธรรมนูญสันติภาพ" บทบาทของประเทศญี่ปุ่นที่อ่อนน้อมและไม่มีที่ท่าแข็งขืน ในกิจการโลก ดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศอื่น ๆ ถูกควบคุมโดยสิ่งที่เรียกว่า "การเจรจาต่อรอบทิศทาง" ซึ่งเป็นหลักนโยบายในการรักษาความเป็นกลางทางการเมืองในต่างประเทศขณะที่ขยายความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่เป็นไปได้ในทุกที่ นโยบายนี้ก็ประสบความสำเร็จอย่างสูงและได้รับอนุญาต ญี่ปุ่นจะประสบความสำเร็จและเติบโตเป็นอำนาจทางเศรษฐกิจ แต่มันก็เป็นไปได้เท่านั้น ขณะที่ประเทศที่มีความสุขกับการรักษาความปลอดภัยและความมั่นคงทางเศรษฐกิจโดยพันธมิตรอย่างสหรัฐอเมริกา

หลังจากญี่ปุ่นถูกยึดครองและคืนอำนาจอธิปไตยของตนในปี ค.ศ. 1952 และกลับเข้ามาเป็นประชาคมระหว่างประเทศในฐานะที่เป็นประเทศเอกราชก็พบว่าตัวเองอยู่ในโลกที่ฝังตัวอยู่กับสงคราม

เย็นระหว่างตะวันออกและตะวันตก ซึ่งในสหภาพโซเวียตและสหรัฐอเมริกามุ่งหน้าไปยังฝ่ายตรงข้าม ค่าย อาศัยอำนาจตามสนธิสัญญาสันติภาพกับประเทศญี่ปุ่นโดยได้ลงนามในซานฟรานซิสโก 8 กันยายน ค.ศ. 1951 (มีผลเมื่อวันที่ 28 เมษายน ค.ศ. 1952) สิ้นสุดสภาพของสงครามระหว่างญี่ปุ่น ส่วนใหญ่ พันธมิตรที่ยกเว้นสหภาพโซเวียตและ สาธารณรัฐประชาชนจีน ร่วมกันดูแลรักษาความปลอดภัย สนธิสัญญาระหว่างประเทศญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกา ลงนามในซานฟรานซิสโกในวันเดียวกันญี่ปุ่นเป็น ประเทศหลักและกลายเป็นประเทศพันธมิตรของ สหรัฐอเมริกาซึ่งยังคงรักษาฐานทหารไว้ที่ประเทศ ญี่ปุ่น เป้าหมายของนโยบายต่างประเทศของญี่ปุ่น ในช่วง ต้นสมัยหลังสงครามเป็นหลักที่จะฟื้นชีวิต ทางเศรษฐกิจและการสร้างความน่าเชื่อถือในฐานะที่เป็นสมาชิกที่ดีของประชาคมโลก ได้รับ มอบหมายในการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ ป้องกันนิวเคลียร์ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้รับอนุญาต ภายใต้ข้อตกลงการรักษาความปลอดภัยที่เกิดขึ้นเมื่อเดือนเมษายน ปีค.ศ.1952 ในการปรับใช้ กอง กำลัง ข้อตกลงในการกำกับดูแลการใช้กองกำลังทหารสหรัฐอเมริกา ภัยคุกคามภายในหรือภายนอก ใน ภูมิภาคด้านการทหารพิเศษบรรเทาความสงสัยและบรรเทาความไม่พอใจของเพื่อนบ้านใน ภูมิภาคเอเชียที่ ได้รับความเดือดร้อนจากการปกครองอาณานิคมของญี่ปุ่นและการรุกรานของ จักรวรรดินิยมในอดีตที่ผ่านมา การเจรจาต่อรองของญี่ปุ่นที่มีต่อเพื่อนบ้านในภูมิภาคเอเชียจึงมี แนวโน้มที่ลดลงและที่สำคัญความน่าเชื่อถือ ของประเทศญี่ปุ่นที่มีต่อประชาคมโลก เพื่อหลีกเลี่ยง ปัญหาทางการเมืองและมุ่งมั่นเป้าหมายทางเศรษฐกิจภายใต้การเจรจาต่อรองรอบทิศทางเพื่อ พยายามที่จะปลูกฝังความสัมพันธ์ที่เป็นมิตรกับทุกชาติ และได้ประกาศนโยบาย "การแบ่งแยก การเมืองและเศรษฐกิจศาสตร์" ยึดติดกับตำแหน่งที่เป็นกลางในบาง ประเด็นระหว่างตะวันออกและ ตะวันตก

ในช่วงปีค.ศ.1950 - 1960 การดำเนินการนโยบายต่างประเทศถูกชี้นำโดยสามหลักการ พื้นฐาน ความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกาสำหรับการรักษาความปลอดภัยและเหตุผลทาง เศรษฐกิจ ข้อเสนอ ของระบบการค้าเสรีที่มีความพึงพอใจกับความต้องการทางเศรษฐกิจของญี่ปุ่น และความร่วมมือระหว่างประเทศผ่านสหประชาชาติ (UN) ที่ได้รับการยอมรับในปี ค.ศ. 1956 จาก ประเทศพหุภาคีและประเทศต่างๆ ที่ยึดมั่นในหลักการเหล่านี้ที่สามารถดำเนินการได้ดีและมีส่วนทำ ให้การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจเป็นปรากฏการณ์ ครั้งแรกและการเจริญเติบโตในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา หลังจากการสิ้นสุดของสงครามโลกครั้งที่สอง

ต่อมาในช่วงปี ค.ศ.1970 หลังจากสงครามได้สิ้นสุดลง นโยบายพื้นฐานของประเทศญี่ปุ่นยัง ไม่ได้รับการเปลี่ยนแปลงทำให้ถูกมองจากภายในประเทศตนเองและภายนอกประเทศ อีกทั้ง

ภายในประเทศมีการเติบโตทำให้รัฐบาลมีความคิดริเริ่มนโยบายต่างประเทศที่อิสระจากสหรัฐอเมริกา โดยที่กระทบต่อความปลอดภัยที่สำคัญและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ เกิดความประหลาดใจจากการไปเยือนประเทศจีนของนาย ริชาร์ด นิกสัน ที่ก่อให้เกิดความสมานฉันท์อย่างฉับพลันระหว่างประเทศจีนและสหรัฐอเมริกา แต่อย่างไรก็ตามยังมีข้อถกเถียงกันสำหรับนโยบายต่างประเทศของญี่ปุ่นที่เป็นอิสระมากขึ้น ซึ่งคล้ายกันกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจีนกับประเทศญี่ปุ่นที่ตามมา การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศญี่ปุ่นเป็นปรากฏการณ์ที่ทำให้กลายเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจประเทศหนึ่งที่ติดอันดับโลกในช่วงต้นปี ค.ศ. 1970 และได้สร้างความรู้สึกรังเกียจของภาคภูมิใจในตนเองโดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่คนรุ่นใหม่ ซึ่งความต้องการสำหรับนโยบายต่างประเทศเป็นอิสระมากขึ้นนี้สะท้อนให้เห็นภาพลักษณ์ของประเทศตนเอง ในทางกลับกัน การเพิ่มขึ้นของ การเติบโตทางเศรษฐกิจที่กำลังขยายตัวในตลาดต่างประเทศ และความต้องการที่จะนำมาใช้นโยบายการค้าที่ สมดุลมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์เชิงอำนาจรอบความร่วมมือในเอเชียแปซิฟิกถูกสร้างขึ้นโดยมี ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐประชาชนจีน สหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตยังเรียกร้องให้มีการตรวจสอบเรื่อง ของนโยบาย ในการขยายตัวปี ค.ศ. 1970 ของอำนาจทางทหารโซเวียตในแปซิฟิกตะวันตกทั้งหมดที่ได้ ประเมินตำแหน่งของการรักษาความปลอดภัยของประเทศญี่ปุ่นและบทบาทโดยรวมในเอเชีย

ต่อมาปีค.ศ.1980 แนวคิดของญี่ปุ่นในนโยบายต่างประเทศนอกจากจะได้รับอิทธิพลจากการเพิ่มขึ้น ของคนรุ่นใหม่ในการเป็นผู้นำและนโยบายต่างๆ แต่ยังคงมีความแตกต่างในมุมมองระหว่างผู้นำเก่ายังคงอยู่ใน ตำแหน่งที่มีอำนาจและอิทธิพลของการดำเนินนโยบายต่างประเทศ ภายใต้ นายกรัฐมนตรี นากาโซเนะ ยาซุฮิ โระ จุดยืนของนโยบายต่างประเทศญี่ปุ่นนำไปสู่สงครามต่างๆ เพราะความสัมพันธ์ทางการเมืองกับการทหารที่ ไกล่ชิดกับสหรัฐอเมริกาเป็นส่วนหนึ่งของพลตินัยระหว่างประเทศที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนาความตั้งใจใน การตรวจสอบการขยายตัวของสหภาพโซเวียต ญี่ปุ่นกลายเป็นประเทศที่ให้ความช่วยเหลือต่างๆไปยังประเทศที่มีความสำคัญเชิงกลยุทธ์ในการแข่งขันระหว่างตะวันออกและตะวันตก

การต่อต้านก่อการร้ายเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายต่างประเทศของญี่ปุ่น นับตั้งแต่สิ้นสุด สงครามโลกครั้งที่สองได้ดำเนินการผ่านทางนโยบายในความสงบนี้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงในช่วงปี ค.ศ.1989 ควบคู่กับการเปลี่ยนแปลงในเอกลักษณ์ของชาติเป็นที่เข้าใจผ่านการเปลี่ยนแปลงใน ความคิดของบทบาทระหว่างประเทศของตนเป็นอำนาจทางเศรษฐกิจที่ดี มีการเปลี่ยนแปลง วัตถุประสงค์ของการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติของญี่ปุ่นและการวิจารณ์อย่างกว้างขวางของ

"สมุดเช็คการทูต"ใช้เพื่ออธิบายนโยบายต่างประเทศที่ตรงไปตรงมาใช้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและการลงทุนระหว่างประเทศเป็นนโยบายในช่วงสงครามอ่าวครั้งแรก การเปลี่ยนแปลงนี้ในที่สุดย้ายญี่ปุ่นจากดินแดนแห่งความสงบให้เป็นประเทศที่มีอำนาจการส่งออกที่เหมาะสมกิจกรรมทางการเมืองอื่น ๆ อีกมากมาย ประเทศญี่ปุ่นมีลักษณะการมีส่วนร่วมที่เพิ่มขึ้นในองค์กรระหว่างประเทศและระดับภูมิภาค (monetarily) และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพิ่มขึ้นรักษาสันติภาพทั่วโลกและการแก้ปัญหาความขัดแย้งในวงกว้างมากขึ้นภายใต้สหประชาชาติ นโยบายต่อต้านการก่อการร้ายของญี่ปุ่นสามารถมองเห็นได้เป็นส่วนหนึ่งของแพลตฟอร์มนี้ นโยบายต่างประเทศในขณะที่ยังเกิดจากวัตถุประสงค์ขนาดใหญ่เหล่านี้ นโยบายต่อต้านการก่อการร้ายของมันคือส่วนหนึ่งของวัตถุประสงค์ของนโยบายต่างประเทศของ ซึ่งได้แก่ 1) การบำรุงรักษาพันธมิตรของสหรัฐฯและการรักษาความปลอดภัยของญี่ปุ่น 2) ยังคงความสงบสุขและความมั่นคงระหว่างประเทศ 3) การป้องกันในระดับปานกลาง วัตถุประสงค์ทั้งหมดนี้เป็นนโยบายใหม่และสิ้นสุดด้วยการถูกเชื่อมต่อกับนโยบายต่อต้านการก่อการร้ายของประเทศญี่ปุ่น แสดงให้เห็นความกังวลบางอย่างสำหรับสหรัฐอเมริกาขณะที่ประเทศญี่ปุ่นเริ่มส่งสัญญาณที่จะเป็นอิสระมากขึ้นในอนาคต ญี่ปุ่นเป็นอิสระจากสหรัฐฯในแง่ของการก่อตัวของนโยบายต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ที่เกี่ยวกับการต่อต้านการก่อการร้าย

3.2 จุดเปลี่ยนของภูมิหลังนโยบายต่างประเทศตั้งต่อก่อนข้อเสนอของนาคายามาจนถึงปัจจุบัน

นโยบายต่างประเทศญี่ปุ่นมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยและความสัมพันธ์กับประเทศพันธมิตร โดยเฉพาะแนวคิดที่เปลี่ยนไปตามบุคคลรุ่นใหม่ที่ต่างก็ขึ้นมาบริหารประเทศ เพื่อให้ประเทศมีความพัฒนาก้าวหน้า จึงมีการกำหนดและดำเนินนโยบายต่างประเทศในแต่ละยุคสมัยต่างกันไป เริ่มต้นตั้งแต่ประเทศญี่ปุ่นได้มีการเริ่มกำหนดนโยบายต่างประเทศขึ้นในปี ค.ศ. 1947 การดำเนินนโยบายต่างประเทศของประเทศญี่ปุ่นตามที่กำหนดโดยรัฐธรรมนูญปี ค.ศ.1947 จะใช้สิทธิตามมติคณะรัฐมนตรีภายใต้การดูแลโดยรวมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (National Diet) นโยบายต่างประเทศของญี่ปุ่นตามรัฐธรรมนูญปี ค.ศ. 1947 ดำเนินการโดยคณะรัฐมนตรีและประธานที่จะดูแลควบคุมสภานิติบัญญัติทั้งองค์รวมนายกรัฐมนตรี ซึ่งประเทศญี่ปุ่นในช่วงเวลานี้จะมีความยึดหยุ่นนโยบายระดับภูมิภาคและระดับโลกกับสหรัฐอเมริกา ขณะที่หลีกเลี่ยงความคิดริเริ่มที่สำคัญของตนเอง ที่ยึดติดกับหลักการชาตินิยมของญี่ปุ่นในปี ค.ศ. 1947 มีการร่างรัฐธรรมนูญเรียกว่า "รัฐธรรมนูญสันติภาพ" บทบาทของประเทศญี่ปุ่นที่อ่อนน้อมและไม่มีที่ท่าแข็งขันในกิจการโลก ดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศอื่น ๆ ถูกควบคุมโดยสิ่งที่เรียกว่า "การเจรจาต่อรองรอบทิศทาง"

หลังจากญี่ปุ่นถูกยึดครองและคืนอำนาจอธิปไตยของตนในปี ค.ศ. 1952 และกลับเข้ามาเป็นประชาคมระหว่างประเทศในฐานะที่เป็นประเทศเอกราช ประเทศญี่ปุ่นโดยได้ลงนามในซานฟรานซิสโก 8 กันยายน ค.ศ. 1951 (มีผลเมื่อวันที่ 28 เมษายน ค.ศ. 1952) ส่วนใหญ่พันธมิตรที่ยกเว้นสหภาพโซเวียตและ สาธารณรัฐประชาชนจีน ร่วมกันดูแลรักษาความปลอดภัยสนธิสัญญาระหว่างประเทศญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกา ลงนามในซานฟรานซิสโกในวันเดียวกันญี่ปุ่นเป็นประเทศหลักและกลายเป็นประเทศพันธมิตรของสหรัฐอเมริกาซึ่งยังคงรักษาฐานทหารไว้ที่ประเทศญี่ปุ่น เป้าหมายของนโยบายต่างประเทศของญี่ปุ่น ในช่วงต้นสมัยหลังสงครามเป็นหลักที่จะฟื้นชีวิตทางเศรษฐกิจและการสร้างความน่าเชื่อถือในฐานะที่เป็นสมาชิกที่ดีของประชาคมโลก ได้รับมอบหมายในการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ ป้องกันนิวเคลียร์ของสหรัฐอเมริกา

ในช่วงปีค.ศ.1950 - 1960 การดำเนินการนโยบายต่างประเทศถูกชี้นำโดยสามหลักการพื้นฐาน ความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกาสำหรับการรักษาความปลอดภัยและเหตุผลทางเศรษฐกิจ ข้อเสนอ ของระบบการค้าเสรีที่มีความพึงพอใจกับความต้องการทางเศรษฐกิจของญี่ปุ่น และความร่วมมือระหว่างประเทศผ่านสหประชาชาติ (UN) ที่ได้รับการยอมรับในปี ค.ศ. 1956

ต่อมาในช่วงปี ค.ศ.1970 หลังจากสงครามได้สิ้นสุดลง นโยบายพื้นฐานของประเทศญี่ปุ่นยังไม่ได้รับการเปลี่ยนแปลงทำให้ถูกมองจากภายในประเทศตนเองและภายนอกประเทศ อีกทั้งภายในประเทศมีการเติบโตทำให้รัฐบาลมีความคิดริเริ่มนโยบายต่างประเทศที่อิสระจากสหรัฐอเมริกา การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศญี่ปุ่นเป็นปรากฏการณ์ที่ทำให้กลายเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจประเทศหนึ่งที่ติดอันดับโลกในช่วงต้นปี ค.ศ. 1970 และได้สร้างความรู้สึกของภาคภูมิใจในตนเองโดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่คนรุ่นใหม่ ซึ่งความต้องการสำหรับนโยบายต่างประเทศเป็นอิสระมากขึ้นนี้สะท้อนให้เห็นภาพลักษณ์ของประเทศตนเอง ในทางกลับกัน การเพิ่มขึ้นของ การเติบโตทางเศรษฐกิจที่กำลังขยายตัวในตลาดต่างประเทศ และความต้องการที่จะนำมาใช้นโยบายการค้าที่ สมดุลมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์เชิงอำนาจกรอบความร่วมมือในเอเชียแปซิฟิก

ต่อมาปีค.ศ.1980 แนวคิดของญี่ปุ่นในนโยบายต่างประเทศนอกจากจะได้รับอิทธิพลจากการเพิ่มขึ้น ของคนรุ่นใหม่ในการเป็นผู้นำและนโยบายต่างๆ แต่ยังมีความแตกต่างในมุมมองระหว่างผู้นำเก่ายังคงอยู่ใน ตำแหน่งที่มีอำนาจและอิทธิพลของการดำเนินนโยบายต่างประเทศ จุดยืนของนโยบายต่างประเทศญี่ปุ่นนำไปสู่สงครามต่างๆ เพราะความสัมพันธ์ทางการเมืองกับการทหารที่ใกล้ชิดกับ

สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่นกลายเป็นประเทศที่ให้ความช่วยเหลือต่างๆไปยังประเทศที่มีความสำคัญเชิงกลยุทธ์ในการแข่งขันระหว่างตะวันออกและตะวันตก

ปีค.ศ. 1990 ทางเลือกนโยบายต่างประเทศของญี่ปุ่นมักจะทำทนายผู้นำมีแนวโน้มที่จะหลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลงที่รุนแรงและต้องพึ่งพา แม้ว่าโดยทั่วไปยังคงสนับสนุนความสัมพันธ์ใกล้ชิดรวมทั้งความสัมพันธ์ที่เป็นพันธมิตรกับสหรัฐอเมริกาและผู้นำญี่ปุ่น การปฏิบัติทางเศรษฐกิจญี่ปุ่นและการเจริญเติบโตของญี่ปุ่นอำนาจทางเศรษฐกิจเมื่อเทียบกับสหรัฐอเมริกาในกิจการโลก ผู้นำสหรัฐอเมริกาเรียกร้องให้ญี่ปุ่น มองความเป็นจริงทางยุทธศาสตร์และเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปและการเปลี่ยนแปลงในมุมมองที่ญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกามีความสัมพันธ์แบบทวิภาคี

ในช่วงสงครามเย็นนั้น นโยบายต่างประเทศด้านความมั่นคงของญี่ปุ่นผูกพันอย่างแน่นแฟ้นกับยุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาในการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคเอเชีย เมื่อสงครามเย็นสิ้นสุดลงในช่วงต้นทศวรรษที่ 1990 พร้อมกับโครงสร้างของการเมืองระหว่างประเทศในระดับโลกที่เปลี่ยนแปลงไป จึงเป็นที่เชื่อกันในขณะนั้นว่านโยบายต่างประเทศด้านความมั่นคงของญี่ปุ่นจะมีการเปลี่ยนแปลงไปโดยญี่ปุ่นจะเข้าไปมีบทบาทในด้านความมั่นคงระหว่างประเทศมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ภายใต้อุปสรรคต่อการปรับนโยบายต่างประเทศของญี่ปุ่นไปในทิศทางดังกล่าว ดังนั้นในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา นโยบายด้านความมั่นคงของญี่ปุ่นจึงมีการเปลี่ยนแปลงไปในขอบเขตที่จำกัดมาก โดยที่ญี่ปุ่นยังคงดำเนินนโยบายที่ผูกพันอย่างแน่นแฟ้นกับนโยบายด้านความมั่นคงของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก แม้ว่าญี่ปุ่นจะได้เพิ่มบทบาทร่วมกับองค์การสหประชาชาติในการร่วมรักษาสันติภาพมากขึ้น แต่บทบาทดังกล่าวก็ยังคงอยู่ในขอบเขตที่จำกัดมากเมื่อเทียบกับศักยภาพทางเศรษฐกิจของญี่ปุ่น นอกจากนี้ความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกาในปัจจุบันยังอาจทำให้ญี่ปุ่นต้องถูกดึงเข้าไปเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีนซึ่งเป็นสิ่งที่ญี่ปุ่นไม่ต้องการให้เกิดขึ้น

ญี่ปุ่นต้องการมีบทบาทและส่วนร่วมในประชาคมระหว่างประเทศอย่างสร้างสรรค์ อาทิ ความประสงค์ที่จะเป็นสมาชิกถาวรคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ การผลักดันให้มีการเจรจาการค้ารอบใหม่ของ WTO เป็นต้น โดยยังคงให้ความสำคัญกับการเป็นพันธมิตรกับสหรัฐฯ และส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะ จีน รัสเซีย เกาหลีใต้ และอาเซียน ไทย สนับสนุนบทบาทดังกล่าวโดยเห็นว่าจะช่วยส่งเสริมสันติภาพ เสถียรภาพและความมั่นคงในภูมิภาคและโลกภายหลังเหตุการณ์ก่อวินาศกรรมในสหรัฐฯ เมื่อกันยายน 2544 ญี่ปุ่นได้มีบทบาทที่ชัดเจน

และสร้างสรรค์ในการสนับสนุนการ ปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้ายของสหรัฐฯ ทั้งในการปรับขยาย บทบาททางทหารของกองกำลังป้องกันตนเองญี่ปุ่นให้สามารถ ให้การสนับสนุนแนวหลังแก่กองกำลัง สหรัฐฯ ในการโจมตี อัฟกานิสถาน การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมแก่ผู้หนีภัยการสู้รบและ ประเทศที่อาจได้รับ ผลกระทบ การให้ความร่วมมือกับสหรัฐฯ ในการสกัดกั้นการหมุนเวียนทาง การเงินของขบวนการก่อการร้าย และเป็น ตัวกลางรณรงค์ให้ประเทศต่าง ๆ ในตะวันออกกลาง ร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายระหว่างประเทศ นอกจากนี้ ยังเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระดับ รัฐมนตรีเกี่ยวกับการ ให้ความช่วยเหลือในการฟื้นฟูบูรณะ อัฟกานิสถาน ที่กรุงโตเกียว เมื่อ 21-22 ม.ค. 2545 ด้วย

เมื่อ 26 ก.ค. 2546 ญี่ปุ่นได้ผ่านร่างกฎหมายเพื่อต่ออายุกฎหมายที่ให้การสนับสนุนการ ต่อต้านการ ก่อการร้าย เพื่อให้ญี่ปุ่นสามารถจัดส่งทหารไปปฏิบัติการในอิรัก ญี่ปุ่นประกาศสนับสนุน การปฏิบัติการดังกล่าวโดยจะบริจาคเงินช่วยเหลือจำนวน 1 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และได้ส่งทหารไป อิรักในปลายปี 2546 เพื่อเตรียมเข้าร่วมการปฏิบัติการขนส่งยุทธโปกรณ์และเสบียงและการซ่อมบำรุง สาธารณูปโภคพื้นฐาน

ในระหว่างการประชุมสุดยอดอาเซียน-ญี่ปุ่น สมัยพิเศษ ที่จัดขึ้นที่กรุงโตเกียว ระหว่าง 11-12 ธ.ค. 2546 ญี่ปุ่นได้ประกาศจะให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียง ใต้เป็นมูลค่า 3 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยแบ่งครึ่งกันระหว่างอาเซียนกับการพัฒนาลุ่มแม่น้ำโขง ผู้นำอาเซียนและญี่ปุ่นได้ลงนามปฏิญญาโตเกียวว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วน ที่มีพลวัตและยั่งยืนระหว่าง อาเซียนและญี่ปุ่นในสหัสวรรษใหม่

การดำเนินนโยบายต่างประเทศญี่ปุ่น นโยบายความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนา(ODA) ความ ช่วยเหลือต่างประเทศหรือเรียกอย่างเป็นทางการว่า ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการ (Official Development Aid หรือ ODA) เป็นเครื่องมือที่สำคัญประการหนึ่งของการทูตและนโยบาย ต่างประเทศญี่ปุ่น ในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ แต่เงื่อนไขการให้ ODA ของญี่ปุ่นไม่ได้ นำการปฏิบัติเรื่องการปฏิบัติเรื่องประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชนในประเทศที่รับความช่วยเหลือมา พิจารณา เพราะฉะนั้นความช่วยเหลือต่างประเทศของญี่ปุ่น จึงไม่ถูกนำมาใช้เป็นเงื่อนไข ในรายงาน เกี่ยวกับ ODA ได้มีการแยกแยะให้เห็นถึงความแตกต่างของการใช้นโยบายความช่วยเหลือ ต่างประเทศที่เป็นผลบวกกับที่เป็นผลลบ สำหรับประเทศที่มีการปรับตัวไปในทางที่ดีด้านสิทธิ มนุษยชนและประชาธิปไตยด้วยนโยบาย Carrot / Positive Aid Sanction และ นโยบาย Stick / Negative Aid Sanction ญี่ปุ่นจะให้รางวัลแก่ประเทศนั้นด้วยความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ สำหรับ

ประเทศที่ไม่มีความเปลี่ยนแปลงไปในแนวทางทางเคารพสิทธิมนุษยชนและความเป็นประชาธิปไตย ญี่ปุ่นจะระงับ ลดและจะหยุดให้ความช่วยเหลือในที่สุด แต่ในทางปฏิบัติแล้วการเชื่อมโยงสิทธิมนุษยชนเข้ากับ ODA มีข้อจำกัด โดยหลักการของการไม่แทรกแซงกิจการภายในและความสัมพันธ์ทวิภาคีของญี่ปุ่นกับประเทศที่ได้รับความช่วยเหลือ

3.3 นโยบายต่างประเทศญี่ปุ่นในสมัยนายกรัฐมนตรีชินโซ อาเบะ

หลังจากที่นายกรัฐมนตรีชินโซ อาเบะ สามารถขึ้นมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสมัยที่ 2 มีการเริ่มไปเยือนประเทศต่างๆ รวมไปถึงกลุ่มประเทศอาเซียน อาจจะเป็นการเปิดฉากทางการทูตเชิงยุทธศาสตร์ครั้งสำคัญ ซึ่งนายอาเบะได้กล่าวไว้ว่า “ปัจจุบัน สภาวะแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกกำลังเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงพลวัต ทุกห้วงขณะของการเปลี่ยนแปลงนี้ การดำเนินความสัมพันธ์กับกลุ่มประเทศอาเซียนอย่างใกล้ชิด จะนำไปสู่การทำให้ภูมิภาคนี้ เป็นพื้นที่แห่งสันติภาพและมีเสถียรภาพ และนั่นก็เป็นสิ่งที่อยู่ในผลประโยชน์แห่งชาติของญี่ปุ่น” นายกรัฐมนตรีชินโซ อาเบะยืนยันว่า จะขยายความสัมพันธ์พันธมิตรกับสหรัฐอเมริกา ซึ่งถือเป็นก้าวเดินแรกในความพยายามสร้างสรรค์การทูตและความมั่นคงของญี่ปุ่น เกี่ยวกับสถานการณ์ความตึงเครียดระหว่างญี่ปุ่นกับจีนในปัญหาการพิพาทด้านอธิปไตยเหนือหมู่เกาะเซนกากุหรือเตียวหยูนั้น นายกรัฐมนตรีชินโซ อาเบะยืนยันถึงความตั้งใจที่จะปกป้องอธิปไตยของญี่ปุ่น และยังให้สัญญาว่าจะยกระดับคุณภาพการศึกษา ปรับปรุงระบบสวัสดิการสังคมอย่างสมบูรณ์และเพิ่มบทบาทของสตรี และจะสร้างผลงานที่เป็นรูปธรรมให้เกิดขึ้นโดยเร็วเพื่อเรียกความเชื่อมั่นจากชาวญี่ปุ่นกลับคืนมา

ด้านนโยบายการต่างประเทศหลังจากที่นายชินโซ อาเบะได้เยือน 29 ประเทศในช่วงปี 2013 ที่ผ่านมา ในขณะที่เผยแพร่นโยบายเศรษฐกิจของตนสู่ต่างประเทศเพื่อเจาะตลาดใหม่และสรรหาแหล่งพลังงานที่มั่นคงให้กับญี่ปุ่นแล้ว ยังใช้คำนิยมเป็นเครื่องมือในการผูกความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ เพื่อโดดเดี่ยวประเทศจีน ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า นโยบายการต่างประเทศของนายชินโซ อาเบะที่มุ่งตีสนิทกับประเทศต่างๆ เพื่อโจมตีประเทศจีนไม่ได้รับการยอมรับจากประชาคมโลก แม้กระทั่งสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นพันธมิตรก็แสดงความกังวลต่อท่าทีและการกระทำของรัฐบาลญี่ปุ่นในปัญหาหญิงบำเรอ การแก้ไขรัฐธรรมนูญและปัญหาอื่นๆ ซึ่งเห็นได้ชัดว่าประเทศญี่ปุ่นจะทำตัวเป็นหนึ่งเดียวกับแนวร่วม โดยที่ไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง

ทั้งนี้รัฐบาลอาเบะประกาศมติคณะรัฐมนตรีฉบับหนึ่ง ซึ่งระบุว่าจะยื่นเสนอต่อรัฐสภาขอตีความรัฐธรรมนูญใหม่ เพื่อให้ญี่ปุ่นสามารถที่จะยึดมั่นผูกพันในหลักการแห่งการป้องกันตนเองร่วมกัน

(principle of collective self-defence) รัฐบาลอาเบะต้องการให้ตีความรัฐธรรมนูญกันใหม่ ซึ่งจะ
ทำให้โตเกียวสามารถใช้กำลังทหารได้ ไม่เพียงในการป้องกันตนเองเท่านั้น หากยังใช้เพื่อช่วยเหลือ
พันธมิตรที่กำลังตกอยู่ในอันตรายได้ด้วย แม้กระทั่งการเข้าไปช่วยเหลือในขณะที่ญี่ปุ่นเองยังมีได้ถูก
โจมตีแต่อย่างใด นายกรัฐมนตรีอาเบะแถลงย้ำว่า การปฏิรูปเช่นนี้ก็เพื่อลดความเสี่ยงที่ญี่ปุ่นจะต้อง
เข้าไปพัวพันเกี่ยวข้องกับสงครามให้น้อยลง และยังเน้นอีกว่าเรื่องนี้ไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่าง
สำคัญในวิธีการดำเนินนโยบายการต่างประเทศและนโยบายทางการทหารของญี่ปุ่นแต่อย่างใด และ
ด้วยเหตุนี้จึงไม่ได้เป็นการละเมิดรัฐธรรมนูญฉบับสันติภาพเลย อย่างไรก็ตาม ในทางเป็นจริงแล้วการ
เปลี่ยนแปลงเหล่านี้มีนัยสำคัญหลายประการทีเดียว

ความพยายามในการแก้ไขรัฐธรรมนูญของอาเบะและพรรคแอลดีที่ถูกโยงเข้ากับสงคราม
เพราะมาตราที่ 9 ของรัฐธรรมนูญอันเป็นเป้าหมายสำคัญของการแก้ไขมีเนื้อหาที่กำหนดให้ญี่ปุ่นสละ
สิทธิ์ในการทำสงครามและการใช้กำลังทหารในการแก้ไขความขัดแย้งในระดับนานาชาติไม่ว่าในกรณี
ใดๆ ดังนั้น โดยตรรกะแล้ว ความพยายามใดๆ ที่จะแก้ไขหรือยกเลิกมาตรานี้ ไม่ว่าจะโดยใครหรือ
องค์กรใดก็ตาม จึงถูกตีความว่าเป็นการ “มุ่งไปสู่สงคราม” อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะกับของอา
เบะและพรรคแอลดีที่เห็นว่าความเข้มแข็งทางการทหารและบทบาทด้านความมั่นคงในระดับ
นานาชาติของญี่ปุ่นเป็นเงื่อนไขจำเป็นของการมีสันติภาพตามแนวคิดสันติภาพเชิงรุก โดยหลักการ
แล้ว การแก้ไขหรือยกเลิกรัฐธรรมนูญมาตรา 9 จะทำให้ข้อจำกัดเด็ดขาดในการใช้กำลังทหารในการ
แก้ปัญหาระดับนานาชาติของญี่ปุ่นหมดไป และญี่ปุ่นจะมีสถานะเหมือนประเทศอื่นๆ ที่มีสิทธิ์ที่จะทำ
สงครามได้ แต่อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติแล้ว ญี่ปุ่นจะเข้าสู่สงครามหรือไม่ขึ้น นโยบายสันติภาพเชิง
รุกและความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงระหว่างญี่ปุ่นกับอเมริกาเป็นเงื่อนไขสำคัญด้วยเช่นกัน

นโยบายสันติภาพเชิงรุกและความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงระหว่างญี่ปุ่นกับอเมริกานั้นเกี่ยวข้องกัน
อย่างมาก การเข้าไปมีบทบาทในความขัดแย้งในระดับนานาชาติเพื่อ “สร้างสันติภาพ” ของญี่ปุ่นนั้น
แม้ส่วนหนึ่งจะเป็นการริเริ่มของญี่ปุ่นเอง แต่บทบาทเช่นนี้ของญี่ปุ่นก็สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของ
อเมริกาที่ต้องการให้ญี่ปุ่นซึ่งเป็นพันธมิตรด้านความมั่นคงของตนมีบทบาทในด้านความมั่นคงในระดับ
นานาชาติมากขึ้น โดยเฉพาะในปัจจุบันที่จีนแผ่ขยายอิทธิพลของตนออกไปทั่วโลก ซึ่งการมีแนวคิดที่
เห็นการใช้กำลังทางการทหารเป็นเรื่องจำเป็นต่อการมีสันติภาพและการเป็นพันธมิตรด้านความมั่นคง
อย่างใกล้ชิดกับอเมริกานี้ทำให้ผู้ที่คัดค้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญเห็นว่าการแก้ไขรัฐธรรมนูญจะทำให้
ญี่ปุ่นไม่มีเครื่องมืออะไรที่จะป้องกันตนเองไม่ให้ถูกชักพาเข้าไปสู่สงครามของอเมริกา โดยเฉพาะเมื่อ

ความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างญี่ปุ่นและอเมริกาถูกปรับให้แน่นแฟ้นและกว้างขวางมากยิ่งขึ้น ในการเดินทางเยือนอเมริกาของอาเบะในเดือนเมษายนที่ผ่านมา

สำหรับตัวญี่ปุ่นเองแล้ว การแก้ไขรัฐธรรมนูญนอกจากจะตอบสนองต่อการเป็นพันธมิตรด้านความมั่นคงกับอเมริกาแล้ว การปลดข้อจำกัดทางการทหารของตนเองออกไปก็เป็นหลักประกันสำคัญหนึ่งที่ญี่ปุ่นจำเป็นต้องมีด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ ก็เพื่อการปกป้องผลประโยชน์ของตนเองในกรณีที่เกิดความไม่แน่นอนในความสัมพันธ์กับอเมริกาขึ้นในอนาคต โดยเฉพาะในกรณีที่มีจีนเป็นคู่กรณี

ด้านนโยบายต่างประเทศญี่ปุ่นเป็นนโยบายที่สำคัญอย่างมาก โดยเฉพาะความสัมพันธ์กับประเทศอื่นๆ ในเอเชีย รวมทั้งส่งเสริมการทำเขตการค้าเสรี (FTA) กับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาค นโยบายเกี่ยวกับความเป็นพันธมิตรของญี่ปุ่น-สหรัฐอเมริกา เป็นหนึ่งในนโยบายต่างประเทศที่สำคัญที่สุด แม้ว่าประเด็นนี้จะไม่ใช่อุปสรรคในปัจจุบันแต่รัฐบาลญี่ปุ่นกำลังจับตามองการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นหลังการเลือกตั้งกลางปีของสหรัฐและการเลือกตั้งประธานาธิบดีคนถัดไป อีกทั้งปัญหาเกาหลีเหนือถือเป็นอีกหนึ่งในนโยบายต่างประเทศที่สำคัญ โดยนอกเหนือจากปัญหาการลักพาตัวแล้ว ยังมีปัญหาอื่น ๆ ที่สร้างความกังวลให้แก่ญี่ปุ่น เช่น โครงการระเบิดนิวเคลียร์ missile ปัญหาหายสาบสูญ และการที่เกาหลีเหนือเพิ่งประกาศการทดลองระเบิดนิวเคลียร์ที่ผ่านมาได้ส่งผลให้สถานการณ์ในเอเชียตะวันออกและสหประชาชาติมีความตึงเครียดมากขึ้น นโยบายต่างประเทศสำหรับภูมิภาคเอเชีย การทำการค้าเสรีกับประเทศในเอเชียจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของญี่ปุ่น ทั้งนี้ อาเบะกล่าวเสมอว่าอินเดียมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อญี่ปุ่น เนื่องจากความสัมพันธ์อันดีระหว่างอินเดียและญี่ปุ่นจะช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นกับจีนให้พัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้น ทั้งนี้ ผู้บรรยายแสดงความเห็นว่าประเทศต่างๆ ในเอเชียไม่ต้องการให้มีความขัดแย้งระหว่างญี่ปุ่นและจีน หากประเทศทั้งสองแข่งขันกันเป็นผู้นำในภูมิภาค ประเทศอื่นๆ จะเกิดความสับสนได้เนื่องจากต้องเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ดังนั้นความสัมพันธ์อันดีระหว่างสองประเทศจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคด้วย

การที่ญี่ปุ่นเข้าร่วมเจรจากรอบการค้าเสรี "ความตกลงหุ้นส่วนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก" (Trans-Pacific Strategic Economic Partnership Agreement : TPP) กลายเป็นหนึ่งในเหตุการณ์สำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐกับประเทศเอเชีย-แปซิฟิก เพราะความยั่งยืนของอิทธิพลสหรัฐในภูมิภาคนี้ กับความพยายามฟื้นฟูเศรษฐกิจญี่ปุ่นของนายกรัฐมนตรี ชินโซะ อาเบะ ต่างต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ในยุคสงครามเย็นอิทธิพลของสหภาพโซเวียตขึ้นอยู่กับอำนาจของป็น แต่ในยุคโลกาภิวัตน์ อิทธิพลของจีนได้มาจากเศรษฐกิจที่เติบโตแบบก้าวกระโดด ถ้าไม่นับ

ข้อตกลงการค้าเสรี (FTA) ที่สหรัฐลงนามกับพันธมิตรใกล้เคียงอย่างออสเตรเลีย สิงคโปร์ และเกาหลีใต้ แคนดูลงแซมก็แทบไม่มีเครื่องมือทางเศรษฐกิจอื่น ๆ ในเอเชีย เพราะที่ผ่านมาสหรัฐมุ่งเน้นแต่สัมพันธ์ด้านความมั่นคง จึงล่าหลังเงินในด้านการค้า ถ้า TPP ซึ่งมีญี่ปุ่นร่วมด้วยมีผลบังคับใช้ ก็จะช่วยอุดช่องโหว่ด้านเศรษฐกิจในนโยบายเอเชียของสหรัฐ ผ่านการเพิ่มมูลค่าการค้าระหว่างประเทศสมาชิก อันจะทำให้ประเทศเหล่านั้นลดการพึ่งพาการค้ากับจีน ที่สำคัญการเข้าร่วม TPP ของญี่ปุ่นซึ่งเป็นเขตเศรษฐกิจอันดับ 3 ของโลกจะช่วยกระตุ้นเครือข่ายการค้าและจะดึงสหรัฐเข้าสู่การแข่งขันทำ FTA อีกครั้ง เนื่องจากจีนได้ลงนามหรือกำลังลงนาม FTA กับสมาชิก TPP แล้วหลายประเทศ อาทิ สิงคโปร์ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และชิลี ไม่เพียงเท่านั้น TPP ยังช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงระหว่างสหรัฐกับประเทศเอเชีย ซึ่งหวาดระแวงการขยายแสนยานุภาพทางทหารของจีน โดยเฉพาะญี่ปุ่นที่ต้องอาศัยการนำเข้าน้ำมันทางเรือ อีกทั้งยังมีข้อพิพาทกับจีนประเด็นกรรมสิทธิ์เหนือหมู่เกาะในทะเลจีนตะวันออก ซึ่งคาดว่าจะมีน้ำมันและก๊าซธรรมชาติมหาศาลอยู่ข้างใต้

นโยบายรุกเอเชียของสหรัฐต้องพึ่งพาการฟื้นตัวของเศรษฐกิจญี่ปุ่น ซึ่งขณะนี้กำลังถูกกระตุ้นด้วยมาตรการ "ลูกศร 3 ดอก" ของอาเบะ โดยสองส่วนแรกซึ่งประกอบด้วยเครื่องมือทางการเงินและการคลังเริ่มเข้าที่เข้าทางแล้ว แม้ยาชุดแรกจะเริ่มเห็นผลแต่ก็เป็นเพียงการกระตุ้นระยะสั้น สิ่งสำคัญยิ่งกว่าคือลูกศรดอก ที่สาม ซึ่งคือการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจภายในประเทศ ซึ่งขมและกลืนยากกว่ายา 2 ชุดแรกมาก ในทางการเมือง อาเบะใช้การเจรจากรอบ TPP เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนการปฏิรูปเชิงโครงสร้าง ใจกลางของมาตรการดังกล่าวได้แก่เพิ่มความสามารถในการแข่งขันตลอดจนศักยภาพสินค้าส่งออก ของญี่ปุ่น TPP จะนำไปสู่การลดลงของต้นทุนนำเข้าสินค้า ผู้ส่งออกญี่ปุ่นจะเข้าถึงตลาดสินค้าในแถบเอเชีย-แปซิฟิกมากขึ้น ตลอดจนลดการพึ่งพาการค้ากับจีน อย่างไรก็ตาม การส่งออกจะกระทำได้จำเป็นต้องดำเนินมาตรการภายในประเทศควบคู่ไปด้วย เช่น การขึ้นภาษีมูลค่าเพิ่ม เพิ่มการมีส่วนร่วมของแรงงาน ลดค่าไฟฟ้าด้วยการผ่อนคลายกฎระเบียบ รวมถึงสร้างแรงจูงใจให้ต่างชาตินำเงิน เข้ามาลงทุน ความท้าทายสำคัญที่สุดของอาเบะอยู่ที่การลดหรือยกเลิกภาษีนำเข้าสินค้าเกษตรหลัก ๆ อย่างข้าว เนื่องจากเกษตรกรคือฐานเสียงทรงอิทธิพลของพรรคเสรีประชาธิปไตย ต้นสังกัดของอาเบะ ทำให้เกิดความแตกแยกภายในพรรคว่าควรหนุนมาตรการนี้หรือไม่เพื่อผลักดันให้ TPP ประสบความสำเร็จ สหรัฐและประเทศสมาชิกอื่น ๆ ควรให้ความร่วมมือในการปฏิรูปเศรษฐกิจของญี่ปุ่น ด้วยการยินยอมให้แดนปลาติบลดภาษีนำเข้าสินค้าเกษตรอย่างค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งจะช่วยหนุนการปรับโครงสร้างภาคเกษตรกรรมและลดความขัดแย้งภายในพรรครัฐบาลญี่ปุ่น ไม่เช่นนั้นก็มีแนวโน้มสูงกว่า "อาเบะโนมิกส์" อาจล้มเหลวและสร้างความปั่นป่วนให้กับเศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัวอยู่

แล้ว นักเศรษฐศาสตร์ประเมินว่าเหตุการณ์หลังอาเบะล้มเหลวในการดึงญี่ปุ่นออกจากภาวะเงินฝืดมีความเป็นไปได้ 2 กรณี ซึ่งล้วนย้ำแย้งต่อทั้งญี่ปุ่นและประเทศที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ 1) หลังการปฏิรูปเศรษฐกิจไม่เป็นที่พอใจตามแผน มาตรการอัดฉีดเงินเข้าสู่ระบบบวกกับการใช้งบประมาณขาดดุลเพื่อกระตุ้นการเติบโต จะนำไปสู่ภาวะเงินตึงตัว ซึ่งเป็นส่วนผสมของเงินเฟ้อในระดับสูง การเติบโตหยุดชะงัก ตลอดจนอัตราการว่างงานพุ่ง 2) เมื่อพิจารณาจากสัดส่วนหนี้สาธารณะของญี่ปุ่นที่สูงถึง 230% ของจีดีพี การเพิ่มขึ้นเพียง 2% ของอัตราผลตอบแทนพันธบัตรรัฐบาลญี่ปุ่น จะส่งผลให้ต้นทุนการชำระหนี้สูงถึง 100% ของงบประมาณแผ่นดิน เหตุการณ์ดังกล่าวมีความเป็นไปได้สูง ถ้าญี่ปุ่นขาดดุลการค้าต่อเนื่อง ประกอบกับการเติบโตทางเศรษฐกิจดิ่งเหว ในกรณีเลวร้ายที่สุด นักลงทุนและประชาชนอาจหมดความเชื่อมั่นพันธบัตรญี่ปุ่นและแห่มาขอเงินสดคืน ไม่ว่าจะเกิดกรณีใดหนึ่งหรือสอง ล้วนผลักดันให้แดนปลาดิบเข้าสู่ภาวะล้มละลายและซ้ำเติมเศรษฐกิจโลก เนื่องจากคาดว่าหายนะทางเศรษฐกิจของญี่ปุ่นอาจรุนแรงกว่าวิกฤตหนี้สาธารณะในยูโรโซนหลายเท่า ไม่ต้องพูดถึงการล้มครืนของ TPP ที่เลวร้ายที่สุดก็คือคนญี่ปุ่นซึ่งกำลังสิ้นหวังจากปัญหาเศรษฐกิจจะยิ่งขาดนิยมมากขึ้นและเม็ดเงินสินค้านำเข้าจากต่างชาติ ในขณะที่เดียวกันก็จะเร่งหาเงินเข้าประเทศด้วยการส่งออกซึ่งทำให้ต้องพึ่งพาเงินมากขึ้น และพลอยทำให้นโยบายมุ่งสู่เอเชีย-อ่าวตูลเงินของสหรัฐล้มเหลวไปด้วย

บทที่ 4

ผลกระทบของนโยบายต่างประเทศญี่ปุ่นที่มีต่อประเทศต่างๆ

4.1 ผลกระทบของนโยบายต่างประเทศญี่ปุ่นที่มีต่อประเทศจีน

โดยภูมิศาสตร์แล้วจีนและญี่ปุ่นถูกคั่นกลางด้วยพื้นสมุทรแคบ ๆ เท่านั้น แต่อิทธิพลของจีนที่มีต่อญี่ปุ่นนั้นมากมายทั้งระบบการเขียนหนังสือ สถาปัตยกรรม วัฒนธรรม ศาสนา ตัวอักษร และกฎหมาย หลังจากที่ชาติตะวันตกเริ่มเข้ามาเมื่ออิทธิพลในแถบเอเชียและแปซิฟิกทำให้ญี่ปุ่นเปิดประเทศในช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 ญี่ปุ่นก็นำพาตนเองก้าวข้ามเวลาเข้าสู่ความทันสมัย (การปฏิรูปเมจิ) และมองจีนว่าเป็น ชาติโบราณล้าสมัย จากการศึกษาที่ไม่สามารถป้องกันตัวเองจากกองกำลังต่างชาติได้ (จากสงครามฝิ่นและคณะ พุทอังกฤษ - ฝรั่งเศส) ญี่ปุ่นผูกมัดอยู่กับการรุกรานและก่ออาชญากรรมสงครามต่อจีนอยู่เป็นเวลาในช่วง ค.ศ.1894 – ค.ศ.1945 เช่นเดียวกับทัศนคติของญี่ปุ่นที่มีต่อจีนในปัจจุบันเกี่ยวกับความบาดหมางระหว่างกันในอดีต ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหลายครั้ง

ตลอดยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นดำเนินนโยบายพัวพันอย่างสร้างสรรค์ (constructive engagement) ต่อจีนยุทธศาสตร์นี้กำหนดโดย โยชิเดะ ชิเงรุ ผู้ซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรีของญี่ปุ่นในช่วงแรกๆหลังสงครามที่สงบยุติ เขาเป็นผู้ทำนายว่าญี่ปุ่นและประเทศตะวันตกจะสามารถแยกจีนออกจากสหภาพโซเวียตได้ โดยเสนอทางเลือกที่ทำให้จีนไม่ต้องพึ่งพาอาศัยสหภาพโซเวียต ในความเห็นของโยชิเดะ คือความเชื่อในหลักของการพึ่งพาอาศัยกันและกันทางเศรษฐกิจกับจีน และความเชื่อในอำนาจทางพาณิชย์ (mercantile power) ที่กำลังเติบโตของญี่ปุ่นเอง การประเมินของนายกรัฐมนตรีโยชิเดะ ชิเงรุเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับญี่ปุ่นโดยส่วนใหญ่แล้วมีความถูกต้องเมื่อถึงทศวรรษ 1960 จีนเริ่มแตกแยกกับสหภาพโซเวียตและไม่นานหลังจากประธานาธิบดีนิกสันเดินทางไปเยือนประเทศจีนในปี ค.ศ.1972 รัฐบาลญี่ปุ่นสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับจีน เมื่อเวลาผ่านไปความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างญี่ปุ่นกับจีน และปริมาณการลงทุนของญี่ปุ่นในจีนขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งยุคหลังสงครามเย็น แต่การทำนายของนายกรัฐมนตรีโยชิเดะ ชิเงรุไม่ได้ถูกต้องทั้งหมด เพราะการค้า ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ และการลงทุนที่เพิ่มมากขึ้นไม่สามารถทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองประเทศดำเนินไปด้วยความราบรื่นและอย่างฉันท์มิตรเสมอ ยังมีปัญหาเช่น หนี้ทางประวัติศาสตร์ ข้อพิพาททางดินแดน ปัญหาสิทธิมนุษยชน ปัญหาความระแวงซึ่งกันและกัน เกี่ยวกับนโยบายทางทหารและความมั่นคง ที่เป็นอุปสรรคต่อความสัมพันธ์

ที่แน่นแฟ้นระหว่างญี่ปุ่นและจีน ความร่วมมือกันหรือความขัดแย้งกันระหว่างญี่ปุ่นกับจีนย่อมจะต้องมีผลกระทบต่อไปในภาคเอเชียไม่มากนักน้อย

ในช่วงยุคหลังสงครามเย็นความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นกับจีนมีโอกาสที่จะกลับสภาพปกติโดยสมบูรณ์ดียิ่งขึ้นในช่วงต้นทศวรรษ 1990 เพราะความตึงเครียดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และผู้นำจีนมีความมุ่งมั่นที่ชัดเจนที่ยังคงดำเนินโครงการเปิดเศรษฐกิจของประเทศต่อโลกภายนอกต่อไป ประกอบกับรัฐบาลภายใต้ประธานาธิบดีบุช และคลินตันต้องการดำเนินนโยบายที่พัวพันกับจีนทั้งด้านการเมืองและเศรษฐกิจ ทั้งหมดนี้ช่วยลดอุปสรรคต่อการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกา และจีน และต่อการคัดค้านของสหรัฐอเมริกาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นกับจีนด้วย เวียงการเดินทางไปเยือนประเทศจีนของนายกรัฐมนตรีโทชิเกิ ไคฟู ในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1991 เป็นเครื่องยืนยันว่าเหตุการณ์เทียนอันเหมินไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อความสัมพันธ์ในระหว่างสองประเทศอีกต่อไปแล้ว การเปลี่ยนนโยบายของญี่ปุ่นนี้เป็นช่วงเวลาเหมาะกับการ เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของการลงทุนญี่ปุ่นในประเทศจีน ผู้นำทางธุรกิจของญี่ปุ่นจำนวนมากพิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้มีอำนาจหน้าที่ของจีนได้แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการรักษาเสถียรภาพของประเทศ

ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับญี่ปุ่นกระชับขึ้นในสมัยของนายกรัฐมนตรีโฮโซกาวา ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1994 นายโฮโซกาวา เป็นนายกรัฐมนตรียุคหลังสงครามคนแรกซึ่งไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคเสรีประชาธิปไตยที่ได้ เดินทางมาเยือนประเทศจีน ในระหว่างเยือนประเทศจีนนี้ นายกรัฐมนตรีโฮโซกาวาได้ประกาศว่าความสัมพันธ์ ของญี่ปุ่นกับประเทศจีนมีความสำคัญพอๆกับความสัมพันธ์ของญี่ปุ่นกับสหรัฐอเมริกาและที่สำคัญคือ โฮโซกาวาได้ก้าวล้ำหน้ากว่าผู้นำญี่ปุ่นคนอื่นๆ ที่ได้กล่าวคำขอโทษอย่างเป็นทางการสำหรับ ‘สงครามรุกราน’ ของ ญี่ปุ่นที่กระทำต่อประเทศจีน ยิ่งไปกว่านั้น นายกรัฐมนตรีโฮโซกาวายังสร้างความพอใจให้แก่เจ้าภาพจีน โดยการกล่าวอย่างเปิดเผยว่า สิทธิมนุษยชนเป็นเรื่องที่ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของแต่ละสังคม เรื่องสิทธิมนุษยชนไม่จำเป็นต้องใช้ ‘มาตรฐานเดียวกัน’ เหมือนกันหมดทุกประเทศ อย่างไรก็ตามนายกรัฐมนตรีโฮโซกาวาได้ยกประเด็นหนึ่งซึ่งกำลังเป็นที่กังวลใจมากในญี่ปุ่นขึ้นมากล่าว คือ เรื่องเกี่ยวกับแสนยานุภาพทางทหารของจีนที่กำลังเติบโตขึ้น เขาเรียกร้องให้จีนแสดงความโปร่งใสมากขึ้นในเรื่องหลักนิยม (doctrine) เกี่ยวกับความมั่นคง งบประมาณการป้องกันประเทศของจีน และโครงการจัดซื้ออาวุธของจีน

ต่อมาในปี ค.ศ. 1995 ปัญหาทางการเมืองที่ยุ่งยากหลายปัญหาได้ผุดขึ้นในความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับญี่ปุ่น โครงการทดลองนิวเคลียร์ของจีนก่อให้เกิดเสียงประท้วงอย่างรุนแรงจากมหาชนและผู้นำญี่ปุ่น จนรัฐบาลญี่ปุ่นต้องระงับความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจประเภทให้เปล่าแก่จีน จีนตอบโต้

ขุนเคื่องโดยเดือนญี่ปุ่นให้ระลึกถึงประวัติการรุกรานจีนของญี่ปุ่น ผู้ที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อจากโฮโซกาวาคอนต่อมาไม่ว่าจะ นายฮาดะ ฮิโตะมุ(Hata Tsutomu) นายมูรายามา โทมิอิชิ (Murayama Tomiichi) และนายฮาชิโมโตะ ริวทาโร (Hashimoto Ryutaro) ต่างก็แสดงความกังวลใจต่อโครงการสร้างกองทัพให้ทันสมัยของจีน ในขณะที่เดียวกันจีนก็มองการเพิ่มงบประมาณการป้องกันประเทศและการเสริมแสนยานุภาพทางทหารของญี่ปุ่นด้วยความเคลงใจ นอกจากนี้ จีนยังโจมตีญี่ปุ่นว่าร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาส่งเสริมทฤษฎี ‘ภัยคุกคามจากจีน’(China threat) เพื่อรักษาฐานะความเป็นอธิปไตยทางทหารและเศรษฐกิจของตนเองและมอง ‘คำปฏิญญาร่วมมือระหว่างญี่ปุ่นกับสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับความมั่นคง’ (Japan-US. Joint Declaration on Security) ที่ลงนามโดยผู้นำของสองประเทศนี้ที่กรุงโตเกียวเมื่อเดือนเมษายน ค.ศ. 1996 ว่ามีเป้าหมายมุ่งมาที่ประเทศจีน

ในด้านปัญหาความสัมพันธ์ด้านการทหารและความมั่นคง ทั้งจีนและญี่ปุ่นต่างประเมินความมั่นคงของตนในยุคหลังสงครามเย็นอย่างจริงจัง ทั้งสองประเทศต่างมีโครงการพัฒนาอาวุธให้ทันสมัยสำหรับกองทัพของตน เพื่อเพิ่มพูนความมั่นคงของตนในยามที่มีความไม่แน่นอน ปัญหาที่คือต่างฝ่ายต่างมองอีกฝ่ายหนึ่งว่ามีศักยภาพที่จะคุกคามต่อความมั่นคงของประเทศตน ผลก็คือ ต่างฝ่ายต่างมองการพัฒนาปรับปรุงกองทัพของอีกฝ่ายหนึ่งด้วยความหวาดระแวง ซึ่งการที่จีนมีเศรษฐกิจเติบโตอย่างรวดเร็วในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาทำให้จีนสามารถเพิ่มงบประมาณทางทหาร ในระหว่างปี ค.ศ.1989 ถึง ค.ศ. 2002 ค่าใช้จ่ายในการป้องกันประเทศของจีนที่แท้จริงมีจำนวนสูงมากกว่าที่ทางการจีนได้เปิดเผยเนื่องจากมีกิจกรรมหลายอย่างที่จีนไม่ได้นับรวมเป็นงบประมาณทางทหาร เช่น ค่าใช้จ่ายที่อยู่นอกงบประมาณ (off-budget expenditures) รายได้จากการขายอาวุธและเงินที่ได้จากกิจกรรมเชิงพาณิชย์ของทหารจีน นอกจากนี้ จีนยังได้วิจารณ์คำปฏิญญาร่วมมือระหว่างญี่ปุ่นกับสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับความมั่นคงของญี่ปุ่น-สหรัฐอเมริกา (Japan-US. Joint Declaration on Security) ลงนามเมื่อวันที่ 17 เมษายน ค.ศ. 1996 โดยประธานาธิบดีคลินตัน และนายกรัฐมนตรีฮาชิโมโตะว่า มีแต่จะทำให้ภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกไร้เสถียรภาพ คำปฏิญญารวมดังกล่าวได้ขยายความร่วมมือด้านการทหารระหว่างญี่ปุ่นกับสหรัฐอเมริกา ทั้งในด้านเป้าหมาย และอาณาบริเวณที่อยู่ในเขตคุ้มครองของสนธิสัญญาระหว่างประเทศทั้งสอง โดยในด้านเป้าประสงค์ของสนธิสัญญาได้เปลี่ยนจากการต่อต้านภัยคุกคามต่อญี่ปุ่นโดยตรงไปรวมถึงภัย คุกคามต่อญี่ปุ่น (Emergencies) ในอาราบริเวณรอบๆญี่ปุ่น ส่วนในด้านเขตการป้องกันตามสนธิสัญญาความมั่นคงระหว่างญี่ปุ่นกับสหรัฐอเมริกาให้ขยายจากญี่ปุ่นและตะวันออกไกล (The Far East) เป็นเอเชีย-แปซิฟิก

ในขณะที่ฝ่ายญี่ปุ่นปฏิเสธว่าญี่ปุ่นจะไม่มีความทะเยอทะยานทางการทหารและยืนยันกรานว่ากองกำลังป้องกันตนเอง (Self Defense Force-SDF) ของญี่ปุ่นมีไว้เพื่อป้องกันประเทศอย่างแท้จริง ผู้นำญี่ปุ่นต่างได้ กล่าวย้าว่าญี่ปุ่นจะไม่ใช้อำนาจทางทหารในเวทีระหว่างประเทศอีก โดยกล่าวว่า ญี่ปุ่นจะไม่หันไปใช้กำลังทางทหารที่จะเป็นการละเมิดรัฐธรรมนูญมาตรา 9 ของญี่ปุ่น โดยจะถือว่าการวางกำลังทหารของญี่ปุ่นในดินแดน ต่างประเทศไม่ว่าทางบก ทางทะเล และทางอากาศ (นอกจากถือว่าเป็นตามเงื่อนไขของกฎหมาย UNPKO ที่อนุญาตให้กองกำลังป้องกันตนเองร่วมเข้ารักษาสันติภาพกับสหประชาชาติ) และการใช้สิทธิป้องกันตนเอง ร่วมกัน (Collective self defense) ที่ไม่ได้อยู่ในเขตแดนของญี่ปุ่น เป็นการละเมิดรัฐธรรมนูญของญี่ปุ่น

นอกจากผู้นำจีนและญี่ปุ่นมีโอกาสได้ร่วมการประชุมเกี่ยวกับประเด็นปัญหาความมั่นคงของภูมิภาคในระดับพหุภาคีในที่ประชุม อย่างเช่น ASEAN Regional Forum (ARF) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1994 แล้วประเทศทั้งสองได้เริ่มจัดให้มีการประชุมในระดับทวิภาคีประจำปีเพื่อแลกเปลี่ยนทัศนะเกี่ยวกับความมั่นคงนับตั้งแต่ปี ค.ศ.1993 ในการประชุมครั้งแรก ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยตัวแทนจากกระทรวงต่างประเทศของทั้งสองฝ่ายนั้น ฝ่ายญี่ปุ่นได้ขอร้องให้ฝ่ายจีนช่วยชักจูงให้ประเทศเกาหลีเหน้อยอมให้มีการตรวจสอบสถานที่ที่สงสัยว่าจะ เป็นที่สร้างอาวุธนิวเคลียร์ และได้ยกประเด็นเกี่ยวกับความรู้สึกกังวลใจของประเทศในภูมิภาคนี้ต่อโครงการ พัฒนาของกองทัพจีนให้ทันสมัย และยังได้เรียกร้องให้จีนพิมพ์ ‘สมุดปกขาว’ เพื่อเพิ่มความโปร่งใสในเรื่องแผนการป้องกันประเทศ ฝ่ายจีนได้ย้าว่าโครงการป้องกันประเทศจีนจะไม่มีวันใช้อาวุธนิวเคลียร์ต่อประเทศที่ ไม่มีอาวุธนิวเคลียร์ นอกจากนี้จีนยังได้กล่าวว่า จีนไม่มีความตั้งใจที่จะสร้างเรือบรรทุกเครื่องบินอีกด้วย ในขณะที่ฝ่ายญี่ปุ่นได้แสดงความยินดีต่อการออกสมุดปกขาวของจีนว่าด้วย การควบคุมและลดอาวุธของจีน ละได้สนับสนุนให้จีนเพิ่มความโปร่งใสในโครงการพัฒนาของกองทัพจีนให้ทันสมัย และการขยายการพบปะเจรจากับประเทศเพื่อนบ้านให้มากยิ่งขึ้น และยังสามารถพูดถึงโครงการทดลองอาวุธนิวเคลียร์ของจีน

ส่วนปัญหาเรื่องสิทธิมนุษยชนไม่เคยเป็นจุดยืนที่สำคัญของนโยบายของญี่ปุ่นที่มีต่อจีน ญี่ปุ่นอาจแสดงความรู้สึกห่วงใยต่อปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศจีน หรือประเทศอื่นๆ แต่มักจะกระทำอย่างเงิบๆ และไม่เคยถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากกว่าเรื่องอื่นๆ เมื่อมีเสียงวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศจีน รัฐบาลญี่ปุ่นจึงได้แต่เพียงแสดงความห่วงใย เหมือนมีการพบกันเป็นการส่วนตัวกับเจ้าหน้าที่ของฝ่ายจีน ขณะเดียวกันญี่ปุ่นก็พยายามตีตัวออกห่างจากประเทศตะวันตกในการประณามจีนอย่างเป็นทางการเกี่ยวกับเรื่องนี้

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการพบปะเจรจากันมากขึ้นเกี่ยวกับเรื่องการป้องกันประเทศและความมั่นคงในระดับทวิภาคีและพหุภาคี แต่ทั้งสองฝ่ายยังคงมีความระแวงสงสัยในเจตนาเกี่ยวกับนโยบายป้องกันประเทศและความมั่นคงของกันและกัน การอ้างกรรมสิทธิ์เรื่องดินแดนความรู้สึกชาตินิยมที่สูงขึ้น และโครงการพัฒนากองทัพให้ทันสมัยของจีน เป็นเรื่องที่ยุ้กำหนดนโยบายของญี่ปุ่นตระหนักเป็นกรณีพิเศษ ในขณะที่ในประเทศจีน ความทรงจพเกี่ยวกับการรุกรานจีนของญี่ปุ่น และความกลัวการฟื้นคืนชีพของลัทธิทหารนิยมของญี่ปุ่น ยังคงเป็นเรื่องที่สร้างความกังวลใจให้แก่ผู้นำและคนจีนต่อไป ฉะนั้นความรู้สึกที่มีต่อกันเกี่ยวกับเรื่องความมั่นคงเป็นประเด็นที่ทำให้เกิดความไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน ความรู้สึกเช่นนี้จะเป็นเงาที่ทอดยาวตามหลังความสัมพันธ์ของประเทศทั้งสองที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและที่จะดำเนินต่อไปในอนาคต

แนวโน้มในอนาคตของความสัมพันธ์ ระหว่างจีนกับญี่ปุ่นอาจจะมีลักษณะทั้งของความร่วมมือและความเป็นหุ้นส่วน (partnership) ที่ใกล้ชิดระหว่างกันมากขึ้นเหมือนกับความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกาและอังกฤษที่เป็นพันธมิตรกันอย่างใกล้ชิด หลังจากเป็นปฏิปักษ์ต่อกันมานานนับศตวรรษ ในด้านเศรษฐกิจ ทั้งจีนและญี่ปุ่นต่างก็พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน จีนยังต้องการความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจ และการลงทุนจากญี่ปุ่น ในขณะที่ญี่ปุ่นก็ยังคงต้องการตลาดสินค้าอันมหาของจีน ซึ่งมีการคาดว่าเมื่อถึงปี ค.ศ. 2015 ปริมาณการค้าระหว่างจีนกับญี่ปุ่นจะมีมากกว่าปริมาณการค้าระหว่างญี่ปุ่นกับสหรัฐอเมริกาเป็นอย่างมาก ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดกันมากขึ้นระหว่างจีนกับญี่ปุ่นนี้อาจจะมีผลดีต่อภูมิภาค การเติบโตทางเศรษฐกิจในประเทศยักษ์ใหญ่ทั้งสองอันเป็นผลจากการขยายตัวทางการค้านี้ อาจทำให้ตลาดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือขยายใหญ่ขึ้น แต่ในขณะเดียวกัน ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับประเทศจีนคงจะต้องแย่งชิงการลงทุนของญี่ปุ่นอย่างมีต้องสงสัย ในด้านการทหารและความมั่นคง การเป็นพันธมิตรระหว่างจีนกับญี่ปุ่นจะเป็นพลังอันทรงอำนาจในกิจการของภูมิภาคและของโลก หากปรากฏการณ์เช่นนี้ เกิดขึ้นจริงอาจจะไม่เป็นภัยคุกคามต่อประเทศอื่นในภูมิภาคและของเอเชียเสมอไป แต่ก็ไม่มีหลักประกันว่า การตัดสินใจร่วมกันของทั้งสองประเทศนี้ จะคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศที่เล็กกว่าในภูมิภาคสถานการณ์อาจสร้างความตื่นตระหนกให้แก่ประเทศอื่นๆในภูมิภาค พันธมิตรทางด้านทหารและความร่วมมือระหว่างจีน กับญี่ปุ่นมีโอกาสที่เกิดขึ้นได้น้อยกว่าความร่วมมือกันทางเศรษฐกิจเป็นไปได้อย่างที่จีนและญี่ปุ่นจะเป็นตัวแสดงที่สำคัญในภูมิภาคเอเชียนั้น เพราะประเทศมหาอำนาจอื่นนอกภูมิภาคโดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกาซึ่งมี ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและ

ความมั่นคงในภูมิภาคคงจะไม่ยอมปล่อยให้ภูมิภาคนี้ถูกครอบงำโดยการเป็นพันธมิตรที่ใกล้ชิดกันระหว่างจีนกับญี่ปุ่น

4.2 ผลกระทบของนโยบายต่างประเทศญี่ปุ่นที่มีต่อสหรัฐอเมริกา

ญี่ปุ่นมักจะประกาศอยู่เสมอว่าการเป็นพันธมิตรกับสหรัฐอเมริกาเป็นเสมือนเสาหลัก (cornerstone) ของนโยบายต่างประเทศของญี่ปุ่นในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ญี่ปุ่นได้ประโยชน์หลายประการจากการเป็นพันธมิตรกับสหรัฐอเมริกา ประการแรก สนธิสัญญาความมั่นคงระหว่างญี่ปุ่นกับสหรัฐอเมริกาที่ทำในปี ค.ศ.1952 และแก้ไขในปี ค.ศ.1960 ทำให้ญี่ปุ่นมีความรู้สึกมั่นคง ซึ่งเป็นสิ่งหนึ่งที่ญี่ปุ่นไม่เคยมีมาก่อนในยุคสงครามโลกครั้งที่สอง ประการที่สอง ญี่ปุ่นสามารถพึ่งพาอาศัยสหรัฐอเมริกาในการรักษาความมั่นคงในอาณาบริเวณที่มีความสำคัญและมีความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจและทางทหารของญี่ปุ่น เช่น บริเวณภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และภูมิภาคตะวันออกเฉียงกลาง และประการที่สาม สหรัฐอเมริกาเป็นตลาด(ประมาณร้อยละ 35 ของสินค้าออกทั้งหมดของญี่ปุ่น) และแหล่งเทคโนโลยีและแหล่งทุน (ประมาณร้อยละ 40 ของการลงทุนในต่างประเทศทั้งหมดของญี่ปุ่น) ที่ใหญ่และสำคัญที่สุดของญี่ปุ่น

ในขณะเดียวกัน ญี่ปุ่นก็มีความสำคัญต่อสหรัฐอเมริกาในหลายประการเช่นกัน ประการแรก ญี่ปุ่นเป็น ฐานทัพทางทหาร (มีกำลังทหารอเมริกันประมาณ 45,000 คน ซึ่ง 2 ใน 3 ของจำนวนนี้ประจำอยู่ที่เกาะโอกินาวา) ที่มีความสำคัญต่อการปฏิบัติการของกองทัพเรือที่ 7 และต่อการส่งกองกำลังแนวหน้าของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ และมหาสมุทรแปซิฟิกด้านตะวันตก อันเป็นส่วนหนึ่งของแนวป้องกันส่วนหน้าของสหรัฐอเมริกา (Forward line of defense) ประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกาทุกคนนับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองต่างยอมรับว่าการรักษาความเป็นพันธมิตรด้านความมั่นคงอย่างแข็งขันกับญี่ปุ่นเป็นผลประโยชน์แห่งชาติที่สำคัญอย่างยิ่งยวดของสหรัฐอเมริกา ความเป็นพันธมิตรด้านความมั่นคงระหว่าง สหรัฐอเมริกากับญี่ปุ่นจึงเป็นเสาหลักของนโยบายความมั่นคงของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก

ประการที่สอง ญี่ปุ่นเป็นประเทศคู่ค้าที่ใหญ่เป็นอันดับสองของสหรัฐอเมริกา(รองจากแคนาดา) ร้อย ละ 20 ของสินค้าเกษตรที่ส่งออกของสหรัฐอเมริกาอยู่ที่ตลาดญี่ปุ่น สถาบันการเงินของญี่ปุ่นลงทุนหลักทรัพย์ ของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาเป็นจำนวนประมาณ 1 แสนล้านเหรียญสหรัฐ ซึ่งช่วยพยุงภาวะการขาดดุลงบประมาณของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาเป็นอย่างมาก และประการที่สาม เนื่องจากญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มี ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) มากเป็นอันดับสามของโลกและ

GDP ของสหรัฐอเมริกา กับ ญี่ปุ่น รวมกัน มีประมาณร้อยละ 40 ของ GDP ของโลก ประกอบกับทั้งสองประเทศ มีปริมาณการค้ารวมกัน ร้อยละ 40 ของ การค้าโลก ทั้งหมด และมีปริมาณการให้ความช่วยเหลือการพัฒนาอย่างเป็นทางการ (Official Development Aid หรือ ODA) รวมกัน ร้อยละ 40 ของ ODA ของโลก การร่วมมือกับ ญี่ปุ่น จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการทำให้ ระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ดำเนินไปได้ด้วยดี จะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่าง ญี่ปุ่น กับ สหรัฐอเมริกา ต่าง ก็พึ่งพาอาศัยกันและกัน ทั้งด้านการเมืองและความมั่นคง และด้านเศรษฐกิจ จึงไม่เป็นเรื่องแปลกที่ นายไมค์ แมนฟิลด์ (Mike Manfield) อดีตวุฒิสมาชิกอาวุโส และอดีตเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกา ประจำประเทศ ญี่ปุ่น ได้กล่าวไว้ว่า “ความสัมพันธ์ระหว่าง ญี่ปุ่น กับ สหรัฐอเมริกา เป็นความสัมพันธ์ที่วิภาคิที่สำคัญที่สุดในโลก ไม่มี ความสัมพันธ์ที่วิภาคิไหนจะเสมอเหมือน” อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศนี้ ไม่ได้ราบรื่นเสมอไป ทั้งด้านการเมืองและความมั่นคง และด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ เมื่อสหรัฐอเมริกา ต้องประสบ ปัญหาขาดดุลการค้ากับ ญี่ปุ่น อย่าง เรื้อรัง นับตั้งแต่กลางทศวรรษ 1960

ในยุคหลังสงครามเย็น สหรัฐอเมริกา ได้กลายเป็นประเทศมหาอำนาจ ชั่วเดียว (unipolar power) อย่างน้อยก็ในทางทหาร การสิ้นสุดของสงครามเย็นกับการเกิดขึ้นของสงครามอ่าวเปอร์เซีย ปี ค.ศ. 1990-1991 ได้กระตุ้นให้มีการถกเถียงกันอย่างกว้างขวางเกี่ยวกับเรื่องการป้องกัน และความมั่นคงของประเทศภายในประเทศ ญี่ปุ่น มีข้อเสนอมากมายที่มาจากนักการเมือง สื่อมวลชน นักวิชาการ และนักวิจารณ์ทั้งหลาย ที่พยายามสำรวจความเป็นไปได้ต่างๆ ในการคิดทบทวนเกี่ยวกับสนธิสัญญาความมั่นคงระหว่าง ญี่ปุ่น กับ สหรัฐอเมริกา การแก้ไขรัฐธรรมนูญของ ญี่ปุ่น ในสังคมโลก แต่ในที่สุดผลของการถกเถียงมักจะลงเอยด้วยการตอกย้ำความสำคัญของความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงระหว่าง ญี่ปุ่น กับ สหรัฐอเมริกา เหตุผลที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเรื่องซับซ้อน แต่จะไม่สามารถเข้าใจได้ หากมิได้พิจารณาการตอบโต้ของ ญี่ปุ่น ต่อสงครามอ่าวปี ค.ศ. 1990-1991 ซึ่งเป็นจุดหักเหที่สำคัญของนโยบายความมั่นคงของ ญี่ปุ่น ในยุคสงครามเย็น การส่งกองกำลังทหาร ญี่ปุ่น ออกนอกประเทศจะทำให้เกิดความรู้สึกกลัวในสังคมภายในประเทศ ญี่ปุ่น อยู่ 2 ประการควบคู่กัน คือ ความกลัวว่าการทำเช่นนั้นจะทำให้ ญี่ปุ่น เข้าไปพัวพันกับการทำสงครามที่สหรัฐอเมริกา เป็นผู้ก่อขึ้น และความกลัวว่า ญี่ปุ่น จะกลับไปสู่ลัทธิทหารนิยมเหมือนอย่างในอดีต แต่สงครามอ่าวที่เกิดขึ้นในยุคหลังสงครามเย็น การที่ ญี่ปุ่น ให้ความช่วยเหลือกองกำลังนานาชาติที่นำโดยสหรัฐอเมริกา ด้วยกำลังทรัพย์เพียงอย่างเดียว ทั้งๆที่ จอร์จ เอช.ดับเบิลยู.บุช (George H.W. Bush) ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีต่อจากเรแกน จะได้กดดันให้ผู้นำ ญี่ปุ่น ส่งเรือกวาดทุ่นระเบิดไปยังอ่าวเปอร์เซีย เพื่อร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาใน

การทำสงครามก็ตาม หรือแม้ภายหลังจะได้ส่งเรือกวาดทุ่นระเบิดไปยังอ่าวเปอร์เซียหลังจากสงครามสิ้นสุดแล้วก็ตาม ยังไม่เป็นการพอเพียงในสายตาของประเทศตะวันตกโดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกา จนในที่สุดญี่ปุ่นจำเป็นต้องออกกฎหมายในปี ค.ศ. 1992 เพื่อให้กองกำลังป้องกันตนเองของญี่ปุ่นสามารถไปร่วมปฏิบัติการรักษาสันติภาพร่วมกับกองกำลังนานาชาติได้

การสิ้นสุดลงของสงครามเย็นทำให้วัตถุประสงค์ดั้งเดิมของความเป็นพันธมิตรระหว่างสหรัฐอเมริกากับญี่ปุ่น ซึ่งเป็นที่มาของการทำสนธิสัญญาความมั่นคงระหว่างสองประเทศนี้หมดสิ้นลงด้วย ทั้งนี้เพราะปัจจัยหลักของการทำสนธิสัญญาก็คือ ภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่มาจากคอมมิวนิสต์โซเวียต ความคิดใหม่ของสหรัฐอเมริกาสามารถเห็นได้จากรายงานของกระทรวงกลาโหมในปี ค.ศ. 1992 เรื่อง ‘ความริเริ่มทางยุทธศาสตร์เอเชียตะวันออก’ (East Asian Strategic Initiative) การเรียกร้องให้ลดการวางกำลังทหารของสหรัฐอเมริกาที่ปรากฏในรายงานนี้ แสดงให้ผู้กำหนดนโยบายของญี่ปุ่นรู้ว่า บิล คลินตัน (Bill Clinton) ซึ่งดำรงตำแหน่งต่อจากบุชกำลังสนองตอบการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้วยการลดทอนพันธะที่มีต่อความมั่นคงภูมิภาคให้น้อยลง เมื่อปราศจากศัตรูร่วมที่ทำให้ญี่ปุ่นกับสหรัฐอเมริกาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ประเด็นที่เป็นความขัดแย้งกันระหว่างกันก็ขึ้นมาเป็นเรื่องหลัก คือ เรื่องเศรษฐกิจ มิใช่เรื่องทางความมั่นคงได้กลายมาเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องจัดการแก้ไข จึงเห็นได้ว่าในระหว่างช่วงแรกของรัฐบาลคลินตันให้ความสนใจกับปัญหาเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการค้ากับญี่ปุ่น การสิ้นสุดสงครามเย็นจึงมีนัยใหม่ต่อความเป็นพันธมิตรระหว่างสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกาอาจไม่ให้ประเด็นเรื่องความขัดแย้งทางการค้ามาเป็นเรื่องรองจากความห่วงกังวลทางยุทธศาสตร์เสมอไป สงครามอ่าวซึ่งเป็นวิกฤตการณ์ระหว่างประเทศในยุคหลังสงครามเย็นเป็นครั้งแรก ได้กระทบความเป็นพันธมิตรระหว่างญี่ปุ่นกับสหรัฐอเมริกา เนื่องจากว่าญี่ปุ่นไม่สามารถหาความเห็นพ้องภายในประเทศเกี่ยวกับการส่งบุคลากรไปร่วมทำสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตรที่นำโดยสหรัฐอเมริกา ความไม่สามารถที่จะสนองตอบความคาดหวังของยุคใหม่ในทำนองเดียวกันนี้ ยังเห็นได้ในเหตุการณ์ในปี ค.ศ.1994 อีก เมื่อเกิดความตึงเครียดกับเกาหลีเหนือเกี่ยวกับโครงการอาวุธนิวเคลียร์ทำให้ความขัดแย้งระหว่างสองประเทศกำลังจะเกิดขึ้นอีก

เมื่อจอร์จ ดับเบิลยู บุช ได้รับเลือกให้เป็นประธานาธิบดีต่อจากคลินตันในปี ค.ศ. 2002 ประธานาธิบดีบุชพยายามแสดงให้เห็นว่า รัฐบาลของเขามีแนวทางของการดำเนินนโยบายต่อทั้งญี่ปุ่นและจีนต่างไปจากคลินตัน บุชกลับเห็นว่า จีนเป็นคู่แข่งทางยุทธศาสตร์ (strategic competitor) ไม่ใช่เป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ และได้ส่งสัญญาณอย่างแข็งขันในการให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก

กับการกระชับความสัมพันธ์กับมิตรประเทศ และพันธมิตรที่ใกล้ชิดของสหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่นเป็นประเทศที่อยู่ในอันดับต้นในเอเชีย ประธานาธิบดีบุชแต่งตั้งทีมความมั่นคงแห่งชาติที่มีสมาชิกคนสำคัญที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้นำญี่ปุ่นและยังได้เลือก ฮาวเวิร์ด เบเกอร์ (Howard Baker) ผู้ซึ่งเป็นนักการเมืองที่โดดเด่นคนหนึ่งของสหรัฐอเมริกาให้เป็นเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำญี่ปุ่น

ความเป็นพันธมิตรระหว่างญี่ปุ่นกับสหรัฐฯ ได้ช่วยเสริมผลประโยชน์ร่วมกันในด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศ และเป็นเสาหลักของระเบียบโลกเสรี (liberal international order) อันมีส่วนเอื้อให้ภูมิภาคนี้มีความเจริญรุ่งเรืองเรื่องทางเศรษฐกิจความก้าวหน้าด้านประชาธิปไตย และการร่วมมือระดับภูมิภาค รวมถึงจีน ที่สามารถปฏิรูปเศรษฐกิจและก้าวขึ้นมามีบทบาทในเวทีโลกในปัจจุบัน พร้อมทั้งได้ช่วยเชื่อมโยงโลกผ่านทรัพย์สินที่ประชาคมโลกสามารถเข้าถึงและใช้ร่วมกัน (global commons) เพื่อคงไว้ซึ่งระเบียบโลกเสรี ทั้งสองประเทศต้องร่วมกันพัฒนาและกำหนดกฎเกณฑ์สากลที่ควบคุมการใช้ทรัพย์สินของประชาคมโลก และจำเป็นยิ่งที่ญี่ปุ่นต้องสร้างสถาปัตยกรรมทางความมั่นคงของภูมิภาคผ่านกลไกการหารือด้านการเมืองและยุทธศาสตร์ภายในภูมิภาคขึ้นนอกจากนี้ ทั้งสองประเทศควรส่งเสริมความร่วมมือในระดับไตรภาคีกับประเทศที่มีแนวคิดคล้ายกัน เช่น เกาหลีใต้ ออสเตรเลีย อินเดีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ รวมทั้งมีบทบาทหลักในการส่งเสริมความร่วมมือด้านความมั่นคงในรูปแบบใหม่ๆ (nontraditional security issues) ภายในภูมิภาค อาทิ การเพิ่มขีดความสามารถของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นต้น

การฟื้นฟูความร่วมมือแบบดั้งเดิม หรือ คำสัญญาเก่า (old promises) จำเป็นต้องฟื้นฟูความร่วมมือแบบดั้งเดิม อันประกอบด้วย การป้องปราม (deterrence) และการรับมือกับวิกฤตการณ์ เพื่อให้สามารถรับมือกับสถานการณ์ความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน กล่าวคือ การเปลี่ยนดุลอำนาจภายในภูมิภาคจากอิทธิพลที่เพิ่มขึ้นของจีน และพัฒนาการในคาบสมุทรเกาหลี

การป้องปรามจีนและความมั่นคงทางทะเล ใช้เครือข่ายพันธมิตรและกลไกความร่วมมือต่างๆ ในเอเชียให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อรับมือกับแสนยานุภาพทางทหารและศักยภาพในการต่อต้านไม่ให้ฝ่ายปรปักษ์สามารถเข้าถึงได้ของจีน (anti-access และ anti-denial capacity) และโดยที่จีนมักเลือกใช้กฎหมายระหว่างประเทศในการอ้างสิทธิ์และผลประโยชน์ทางทะเลตามอำเภอใจ ญี่ปุ่น-สหรัฐฯจึงต้องกำหนดยุทธศาสตร์เบ็ดเสร็จร่วมกันและเพิ่มขีดความสามารถให้กองทัพเรือของประเทศชายฝั่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการหารือระดับไตรภาคีระหว่างญี่ปุ่น สหรัฐฯ และจีน ในการจัดการใช้ทรัพย์สินร่วมกันของประชาคมโลกอย่างมีประสิทธิภาพด้วย ความมั่นคงในคาบสมุทรเกาหลี ส่งเสริมความร่วมมืออย่างใกล้ชิดในด้านนโยบายระหว่างญี่ปุ่น สหรัฐฯ และเกาหลีใต้ เพื่อ

รักษาเสถียรภาพความมั่นคงของคาบสมุทรเกาหลี โดยสนับสนุนให้จีนเข้ามาส่วนร่วมในการดำเนินมาตรการกดดันเกาหลีเหนือด้วย การฟื้นฟูระบบป้องกันปรามของภูมิภาค ทั้งสองประเทศต้องร่วมกันทบทวนบทบาท พันธกิจ และการร่วมกันรับผิดชอบ เพื่อสร้างระบบป้องกันปรามของภูมิภาคให้เข้มแข็ง ทั้งนี้ มาตรการ “the United States-Japan Roadmap for Realignment Implementation” ที่ริเริ่มไว้เมื่อปี 2549 จะช่วยเสริมความเข้มแข็งของสหรัฐฯ ในการถ่วงดุลอำนาจทางทหารของจีน นอกจากนี้ จำเป็นต้องหาทางเลือกใหม่ๆ ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก เพื่อการตั้งฐานทัพและการเข้าถึงใช้ประโยชน์ของสหรัฐอเมริกา

การแสวงหาแนวทางความร่วมมือรูปแบบใหม่ ความร่วมมือในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการบรรเทาภัยพิบัติ เน้นการเป็นแสดงบทบาทนำของญี่ปุ่นและสหรัฐฯ ในฐานะ global civilian power ในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและตอบสนองต่อภัยพิบัติอย่างทันทีทันใด โดยพัฒนาระบบปฏิบัติการร่วม ผ่านการฝึกซ้อมและการแลกเปลี่ยน รวมทั้งสร้างแนวร่วมระหว่างกองทัพ ภาคประชาสังคม (civil society) และประชาชน ในส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมด้านมนุษยธรรมของภาคประชาชน

ด้านสิ่งแวดล้อม มุ่งสร้างพันธมิตรด้านสิ่งแวดล้อม “Green Alliance” โดยเป็นผู้นำในการช่วยกำหนดมาตรฐานสากลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ช่วยลดความตึงเครียดในภูมิภาคต่อประเด็นสิทธิในการทำประมง และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติร่วมกัน พัฒนาพลังงานทางเลือก และริเริ่ม “Blue Revolution” เพื่อดูแลการใช้น้ำร่วมกันของประเทศที่มีพรมแดนติดกัน

ด้านนิวเคลียร์ ญี่ปุ่นในฐานะประเทศที่ปลอดนิวเคลียร์ สามารถมีบทบาทนำในการพัฒนาพลังงานนิวเคลียร์เพื่อสันติภาพ และควรร่วมกับสหรัฐฯ กำหนดบรรทัดฐานสากลสำหรับธุรกิจและการแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีนิวเคลียร์ที่มีความละเอียดอ่อน กัดดันให้มีกลไกบังคับใช้และมาตรการกดดันที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งชักชวนให้จีน รัสเซีย อินเดีย และประเทศที่มีอาวุธนิวเคลียร์ในครอบครองให้ทำงานอย่างใกล้ชิดยิ่งขึ้นในความพยายามในการไม่แพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ ทั้งนี้ ญี่ปุ่นและออสเตรเลียได้ร่วมกันริเริ่มให้มีการหารือระดับสูงของกลุ่มประเทศปลอดอาวุธนิวเคลียร์ 10 ชาติ เมื่อเดือนกันยายน 2553 ที่ผ่านมา การให้ความช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนา ควรจัดการประชุมคณะทำงานร่วม 2+2+2 จาก 3 หน่วยงานที่ดูแลนโยบายต่างประเทศ กลาโหม และหน่วยงานให้ความช่วยเหลือ เพื่อประสานบทบาทและความร่วมมือในการดำเนินโครงการให้ความช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนา เพื่อมุ่งสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจ เสถียรภาพทางสังคม และป้องกันไม่ให้เกิดประเทศเหล่านี้เป็นแหล่งเพาะ (Hotbed) ขบวนการก่อการร้ายและเครือข่ายอาชญากร

การส่งเสริมพื้นฐานความเป็นพันธมิตร (Alliance's Foundation) แทนที่จะให้ความสำคัญกับประเด็นการลดการพึ่งพาและสร้างความสร้างความเท่าเทียมในความเป็นพันธมิตรกับสหรัฐฯ ญี่ปุ่นควรต้องมุ่งให้ความสำคัญกับประเด็นด้านนโยบายอย่างแท้จริง โดยเริ่มจากการแสดงบทบาทนำของนายกรัฐมนตรีและการจัดตั้งสำนักงานความมั่นคงแห่งชาติ (National Security Office) หน่วยงานนี้จะทำหน้าที่รวบรวมผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงทั้งจากภายในและนอกภาครัฐ สร้างฐานองค์ความรู้ด้านความมั่นคงอย่างเป็นระบบ พัฒนาระบบข่าวกรองที่เข้มแข็ง โดยทั้งสองประเทศต้องยกระดับความร่วมมือในปฏิบัติการด้านข่าวกรอง การควบคุมสอดส่อง และการสอดแนม ทั้งสองประเทศต้องดึงให้ภาคประชาชนเป็นแนวร่วมในความเป็นพันธมิตร โดยสหรัฐฯ ควรช่วยลดความตึงเครียดภายในประเทศของญี่ปุ่น อันมีผลมาจากการคงฐานทัพสหรัฐอเมริกา ในญี่ปุ่นโดยอาจพิจารณาตั้งกองกำลังร่วมกับญี่ปุ่น และควรแสดงความพยายามเพิ่มขึ้นในการแก้ปัญหา Futenma ซึ่งเมืองโอกินาวาต้องแบกรับภาระที่ไม่เป็นธรรม (disproportionate) จากการเป็นที่ตั้งฐานทัพของสหรัฐฯ ความเข้มแข็งของความเป็นพันธมิตรของสองประเทศขึ้นอยู่กับสถานะเศรษฐกิจระยะยาวของทั้งสองประเทศ ญี่ปุ่นกับสหรัฐอเมริกาจึงควรส่งเสริมยุทธศาสตร์การเจริญเติบโตควบคู่ไปกับความเป็นพันธมิตรด้านสิ่งแวดล้อม และมุ่งให้ข้อตกลงการค้าเสรีในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกบรรลุผล เพื่อรักษาและส่งเสริมระเบียบโลกเสรีต่อไป

4.3 ผลกระทบของนโยบายต่างประเทศญี่ปุ่นที่มีต่อประเทศเกาหลีใต้

คาบสมุทรเกาหลีมีความสำคัญอย่างยิ่งยวดต่อความมั่นคงของญี่ปุ่นนับตั้งแต่ยุคสมัยใหม่ เนื่องจากความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์ คาบสมุทรเกาหลีอยู่ห่างจากญี่ปุ่นเพียง 40 กิโลเมตร (หรือประมาณ 25 ไมล์) โดยมีช่องแคบซีชิม่า (Tsushima) อยู่ระหว่างกลาง ในแง่ภูมิยุทธศาสตร์ (geostrategy) ญี่ปุ่นมักมองคาบสมุทรเกาหลีว่าตั้งอยู่ใกล้ชิดกับญี่ปุ่นอย่างน่าเป็นอันตราย พวกมองไกลเคยใช้เกาหลีเป็นทางผ่านเพื่อรุกรานญี่ปุ่นสองครั้งแม้จะไม่ประสบความสำเร็จ แต่ก็ทำให้ยามาغاتะ อิริโทโมะ (Yamagata Aritomo) ผู้นำในสมัยเมจิถึงกับเรียกคาบสมุทรเกาหลีว่าเป็น ‘กริชที่มุ่งตรงมาที่หัวใจของญี่ปุ่น’ ซึ่งจะต้องไม่ให้ตกอยู่ภายใต้การครอบงำของต่างชาติ ญี่ปุ่นต้องทำสงครามถึงสองครั้ง เพราะคาบสมุทรเกาหลี ครั้งแรกทำสงครามกับจีนในปี ค.ศ.1894 – 1905 เพราะรัสเซียต้องการขยายอำนาจเข้าครอบครองคาบสมุทรเกาหลี ญี่ปุ่นได้รุกรานเกาหลีและผนวกเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรญี่ปุ่นเป็นระยะเวลา 35 ปี ตั้งแต่ ค.ศ. 1910 -1945 ในระหว่างที่เกาหลีตกอยู่ภายใต้อาณานิคมของญี่ปุ่น ญี่ปุ่นได้ดำเนินนโยบายและใช้มาตรการหลายอย่างที่สร้างความขมขื่นและเจ็บช้ำน้ำใจให้แก่ชาวเกาหลี จนยากที่ชาวเกาหลีจะลืมเลือนได้มาจนทุกวันนี้ เช่น บังคับให้ชาวเกาหลีใช้

ภาษาญี่ปุ่นแทนภาษาของตน ให้ชาวเกาหลีใช้นามสกุลใช้นามสกุลเป็นภาษาญี่ปุ่น ให้เกาหลีหันมานับถือชินโตเป็นศาสนาประจำชาติ เสมือนหนึ่งเป็นการ ‘ขจัดเผ่าพันธุ์ทางวัฒนธรรม’ (cultural genocide) ของเกาหลี

หลังจากสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สองแล้ว ความรู้สึกต่อต้านญี่ปุ่นของชาวเกาหลีอันเนื่องมาจากนโยบายและมาตรการของญี่ปุ่นในช่วงเวลาดังกล่าว มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างทั้งญี่ปุ่นกับเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ ซึ่งแบ่งแยกกันที่เส้นขนานที่ 38 ตั้งแต่ ค.ศ. 1943 ญี่ปุ่นต้องใช้เวลาอันยาวนาน 20 ปี จึงสามารถเปิดความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศเกาหลีใต้ได้ ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศและสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศได้ผลักดันให้มีการขยายตัวทางการค้า การลงทุน ดังนั้นจึงมีการปรับปรุงสัมพันธภาพทางการเมืองและความมั่นคงระหว่างกัน แต่ก็ยังคงมีปัญหาระหว่างกันอยู่เป็นระยะๆ ทั้งด้านความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และข้อพิพาทดินแดน ในขณะที่ญี่ปุ่นยังไม่สามารถสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับเกาหลีเหนือได้ด้วยเหตุผลประเด็นทางประวัติศาสตร์ รวมทั้งประเด็นที่เป็นผลมาจากสงครามเย็น และการเมืองภายในประเทศญี่ปุ่น สาเหตุที่ญี่ปุ่นต้องใช้วิธีการแบบเผชิญหน้าเช่นนี้ทั้งๆ ที่เป็นความจำเป็นทางยุทธศาสตร์ในการรักษาความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งกับเกาหลีใต้ในขณะที่มีภัยคุกคามจากเกาหลีเหนือ การแข่งขันกับจีนที่กำลังเพิ่มขึ้น และกระทรวงการต่างประเทศก็ต้องการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทอย่างฉันทมิตร ปัญหาเรื่องข้อพิพาททางดินแดนระหว่างสองประเทศนี้ได้ถูกย้าอีกครั้งหนึ่ง เมื่อญี่ปุ่นประท้วงรัฐบาลเกาหลีใต้ที่พิมพ์และออกจำหน่ายตราไปรษณียกรที่เป็นรูปเกาะที่เป็นกรณีพิพาทกันอยู่

ลักษณะเดิมของนโยบายของญี่ปุ่นต่อคาบสมุทรเกาหลีในยุคสงครามเย็น คือ 1) เสริมสร้างความสัมพันธ์ฉันทมิตรกับเกาหลีใต้ด้วยการให้ความสำคัญอันแรกแก่ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ 2) ร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาและเกาหลีใต้ในการรักษาสันติภาพ และเสถียรภาพบนคาบสมุทรเกาหลี 3) จำกัดระดับของพันธะต่อความมั่นคงของเกาหลีใต้ให้อยู่ในระดับต่ำที่สุดเท่าที่จะทำได้ภายในกรอบของนโยบายของสหรัฐอเมริกาที่มีต่อเกาหลี 4) ใช้แนวทางที่ไม่มีการเผชิญหน้าและมีความกลมกลืนต่อเกาหลีเหนือภายในกรอบนโยบายของสหรัฐอเมริกาที่มีต่อเกาหลี และส่งเสริมการแลกเปลี่ยนของภาคเอกชน และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน เท่าที่สภาพแวดล้อมระหว่างประเทศจะอำนวย

เกาหลีใต้กับญี่ปุ่นเป็นพันธมิตรทางทหารที่สำคัญของสหรัฐฯ ตั้งแต่สมัยสงครามเย็น สหรัฐอเมริกา มีฐานทัพของตนตั้งอยู่ใน 2 ประเทศดังกล่าว พร้อมกองกำลังอเมริกันหลายหมื่นนายประจำการอยู่ เมื่อสิ้นสุดสงครามเย็นความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่ได้หมดไป กลับยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้นเมื่อจีนเติบโตทางเศรษฐกิจ มีพลังอำนาจทางทหารเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ แม้ว่าประธานาธิบดีโอบามา

จะพยายามพูดว่าสหรัฐฯ ไม่ต้องการปิดล้อมจีน แต่จากยุทธศาสตร์ Pivot to Asia หรืออีกชื่อคือ ยุทธศาสตร์ปรับสมดุลให้ความสำคัญกับเอเชียแปซิฟิก นักวิเคราะห์หลายคนเชื่อว่ามีเป้าประสงค์เพื่อ สกัดกั้นอิทธิพลของจีนเป็นหลัก ภายใต้ยุทธศาสตร์ดังกล่าว สหรัฐอเมริกาต้องมีพันธมิตรที่ แข็งแกร่งในภูมิภาค สามารถต่อกรกับจีน ประเทศที่เข้าข่ายมากที่สุดคือญี่ปุ่นกับเกาหลีใต้ เนื่องจาก สหรัฐอเมริกามีสนธิสัญญาความมั่นคงกับทั้ง 2 ประเทศ มีกองกำลังอเมริกันหลายหมื่นคนประจำการ อยู่ และมีความขัดแย้งด้านความมั่นคงกับจีนและเกาหลีเหนือที่เป็นผลประโยชน์ร่วมกัน รวมความ แล้ว เกาหลีใต้กับญี่ปุ่นคือ 2 ประเทศหลักที่ต้องร่วมมือกับสหรัฐฯ เพื่อความมั่นคงทางทหารใน ภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก แต่ความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างรัฐบาลญี่ปุ่นกับเกาหลีใต้เสื่อมทรุดอย่าง รวดเร็ว เมื่อนายชินโซะ อาเบะก้าวขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นเมื่อปลายปี 2012 ดำเนิน นโยบายตามแนวทางของฝ่ายขวาจัด ไปสักการะศาลเจ้ายาสุคุนิ (Yasukuni Shrine) ซึ่งประเทศ เพื่อนบ้านอย่างจีนกับเกาหลีใต้ตีความว่า เป็นการแสดงออกทางสัญลักษณ์ชี้ว่าสนับสนุนลัทธิ จักรวรรดินิยมญี่ปุ่นในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2

ในเวลาไล่เลี่ยกัน นายกรัฐมนตรีชินโซะ อาเบะสั่งทบทวนเรื่องหญิงบำเรอ (comfort women) ใหม่อีกครั้ง ก่อให้เกิดข้อวิพากษ์วิจารณ์ว่ารัฐบาลอาเบะกำลังจะปฏิเสธเรื่องดังกล่าวหรือไม่ เพราะนายอาเบะครั้งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสมัยแรกในปี 2007 เคยกล่าวว่าไม่มีหลักฐานชี้ว่า เจ้าหน้าที่ญี่ปุ่นบังคับสตรีให้เป็นหญิงบำเรอ ต่อมาให้อธิบายเพิ่มว่าหมายถึงไม่เคยบังคับแบบฉกชิงตัว มา นอกจากนี้ยังมีประเด็นข้อพิพาทการอ้างกรรมสิทธิ์เหนือเกาะด็อกโด (Dokdo) หรือเกาะทาเคชิม่า (Takushima) ที่รัฐบาลอาเบะให้แก้ไขการเรียนการสอนเพื่อชี้ว่าเป็นดินแดนของญี่ปุ่น ทำให้รัฐบาล ปาร์ค กึน-เฮ (Park Geun-hye) แห่งเกาหลีใต้แสดงความเป็นปฏิปักษ์ต่อญี่ปุ่นอย่างชัดเจน หลาย เดือนที่ผ่านมารัฐบาลอาเบะพยายามเจรจากับรัฐบาลเกาหลีใต้เพื่อกระชับความสัมพันธ์ แต่ ประธานาธิบดีปาร์คยืนยันหลายครั้งว่าจะไม่พูดคุยกับนายกรัฐมนตรีอาเบะไม่ว่าจะเป็นที่เวทีใดๆ สถานการณ์ดังกล่าวกระทบต่อภาพลักษณ์การแสดงบทบาทนำของญี่ปุ่นในภูมิภาค กระทบต่อ ยุทธศาสตร์ Pivot to Asia เป็นเหตุให้ประธานาธิบดีบารัค โอบามาต้องออกโรงทำหน้าที่เป็นบุคคลที่ 3 เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ 2 ประเทศ

การแก้ปัญหาความขัดแย้งแนวทางที่ประธานาธิบดีโอบามาใช้คือ ขอให้รัฐบาลญี่ปุ่นลดท่าที แข็งกร้าว พร้อมกับเป็นคนกลางเชื่อมสัมพันธ์ญี่ปุ่นกับเกาหลีใต้ ด้วยการสร้างกลไกไตรภาคี อัน ประกอบด้วย สหรัฐอเมริกา เกาหลีใต้ และญี่ปุ่น เพื่อปรึกษาหารือในเรื่องต่างๆ ความพยายาม ดังกล่าวได้ผลพอสมควร สองสามเดือนที่ผ่านมา รัฐบาลญี่ปุ่นได้ลดการใช้วาจาแข็งกร้าว และล่าสุดคือ

นายกรัฐมนตรีอาเบะไม่ไปสักการะศาลเจ้าสุกุนิด้วยตัวเอง เพียงแต่ส่งเครื่องเซ่นไหว้แก่ศาลเจ้า ช่วยลดการวิพากษ์วิจารณ์ได้ระดับหนึ่ง ในการเยือนเกาหลีใต้เมื่อปลายเดือนเมษายนที่ผ่านมา ประธานาธิบดีโอบามาได้กล่าวถ้อยคำอันชาญฉลาดว่า “ใครก็ตามถ้ามองย้อนประวัติศาสตร์เรื่องหญิงบำเรอในเกาหลีได้ ก็จะต้องตระหนักถึงความโหดร้าย การละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างมหันต์” และควรที่จะชำระเรื่องราวให้ถูกต้องกระจ่างชัด “ข้าพเจ้าคิดว่านายกรัฐมนตรีอาเบะ รวมทั้งชาวญี่ปุ่น ตระหนักว่าเรื่องที่แล้วมาคือบางสิ่งที่จะต้องรับรู้อย่างสัตย์ซื่อและยุติธรรม แต่ข้าพเจ้าคิดว่าเป็นผลประโยชน์ของทั้งประชาชนญี่ปุ่นกับเกาหลีที่จะมองไปข้างหน้า เช่นเดียวกับมองย้อนหลัง เพื่อหาทางชำระความปวดใจ การบาดเจ็บจากเรื่องราวในอดีต” พร้อมกับพูดทิ้งท้ายว่า ทั้งเกาหลีใต้กับญี่ปุ่น “ต่างเป็นพันธมิตรอันเข้มแข็งของสหรัฐฯ”

จะเห็นได้ว่า ประธานาธิบดีโอบามารับรู้เรื่องหญิงบำเรอของเกาหลี และเห็นว่าเป็นเรื่องโหดร้ายมาก แต่ท่านไม่ได้ฟันธงว่าข้อเท็จจริงเป็นอย่างไร เท่ากับว่าไม่ได้สรุปว่าใครเป็นฝ่ายถูกผิด แต่ขอให้มีการตรวจสอบเพื่อหาข้อสรุปที่แท้จริง ประเด็นที่สำคัญกว่าการค้นหาข้อเท็จจริง คือ ประธานาธิบดีโอบามาพูดเป็นนัย หวังว่าปัญหาบางอย่างในอดีตจะได้รับการแก้ไข แต่ต้องมุ่งเล็งถึงประโยชน์ในอนาคตของประชาชนทุกฝ่ายด้วย ประโยคสำคัญที่สุดที่ท่านต้องการเน้นย้ำคือ ให้เห็นแก่ความร่วมมือในอนาคตระหว่างเกาหลีกับญี่ปุ่นจะดีกว่า ซึ่งอาจตีความได้ว่า ไม่ควรให้เรื่องหญิงบำเรอเป็นเหตุให้เกาหลีกับญี่ปุ่นมองหน้ากันไม่ติด หรือเป็นเหตุให้สองประเทศไม่อาจร่วมมือกัน ท่าทีของประธานาธิบดีโอบามาสอดคล้องกับคำพูดของนายคาซึโนบุ คาโตะ (Katsunobu Kato) รองหัวหน้าเลขาธิการคณะรัฐมนตรีญี่ปุ่น (Deputy Chief Cabinet Secretary) ที่กล่าวในช่วงเวลาใกล้เคียงว่า นายกรัฐมนตรีอาเบะ รู้สึกเจ็บปวดอย่างสุดซึ้งเมื่อคิดถึงประชาชนผู้เคยผ่านความเจ็บปวดและทุกข์ทรมานอย่างแสนสาหัส แต่ “ไม่ควรนำเรื่องนี้มาเป็นประเด็นทางการเมืองหรือการทูต”

จะเห็นว่าได้คำพูดของรองหัวหน้าเลขาธิการคณะรัฐมนตรีญี่ปุ่น มีแนวทางสอดคล้องกับคำพูดของประธานาธิบดีโอบามา คือ นายกฯ อาเบะเห็นด้วยกับการที่สตรีผู้เป็นหญิงบำเรอได้รับความทุกข์ยากอย่างยิ่ง แต่ที่สุดแล้วขอให้มองถึงผลประโยชน์ของคนในรุ่นปัจจุบันกับอนาคต เนื่องจากเกาหลีใต้ควรร่วมมือกับญี่ปุ่น ไม่ควรนำเรื่องดังกล่าวให้เป็นประเด็นความขัดแย้งระหว่างประเทศ (ทั้งๆ ที่เรื่องหญิงบำเรอเป็นประเด็นความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างประเทศมานานแล้ว มีการตอบโต้กันไปมาโดยตลอด) จากท่าทีของสหรัฐฯ กับญี่ปุ่น ประธานาธิบดีปาร์ค ตอบว่า เกาหลีใต้กับญี่ปุ่นมีผลประโยชน์ร่วมหลายอย่าง และก็มี ความขัดแย้งต่อมุมมองประวัติศาสตร์ที่แตกต่างกันบางประเด็น นับจากนี้ แนวทางแก้ไขความขัดแย้งเหล่านี้จะอาศัยการประชุมสุดยอดผู้นำไตรภาคี (สหรัฐฯ

เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น) ที่ผ่านมา 3 ประเทศได้อาศัยเวลาดังกล่าวเป็นที่ประชุมและบรรลุจุดยืนร่วมต่อโครงการนิวเคลียร์เกาหลีเหนือ และมีการพูดคุยเรื่องหญิงบำเรอด้วย ตนเชื่อว่าประเด็นดังกล่าวจะได้รับการสานต่อ ที่สุดแล้วประเด็นความขัดแย้งระหว่างเกาหลีใต้กับญี่ปุ่น และประเด็นความมั่นคงอื่นๆ เช่น กรณีเกาหลีเหนือ จะได้รับการแก้ไข ปรีกษาหารือ ผ่านกลไกไตรภาคี แทนการตอบโต้ไปมาผ่านสื่อ นับว่าเป็นวิธีการที่ชาญฉลาดคือ ไม่ให้ความขัดแย้งระหว่างเกาหลีใต้กับญี่ปุ่นเป็นประเด็นสาธารณะ และแสดงให้เห็นภาวะผู้นำของประธานาธิบดีโอบามา ที่สามารถทำให้ทุกฝ่ายอยู่ในภาวะสงบ อย่างน้อยสักระยะหนึ่ง

4.4 ผลกระทบของนโยบายต่างประเทศญี่ปุ่นที่มีต่ออาเซียน

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นภูมิภาคที่ญี่ปุ่นให้ความสำคัญเสมอมา นับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1960 ในฐานะที่เป็นฐานของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของญี่ปุ่น คือ เป็นแหล่งทรัพยากรตลาดและเป้าหมาย ของการลงทุนและย้ายฐานการผลิต นายกรัฐมนตรีของญี่ปุ่นเกือบทุกคนจะเดินทางมาเยือนประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หลังจากที่เข้ารับตำแหน่งไม่นานเพื่อยืนยันถึงความสำคัญดังกล่าว นายกรัฐมนตรีโคอิสุมิ หลังจากที่ได้รับตำแหน่งในปี ค.ศ. 2001 ได้เสนอแนวนโยบายใหม่ต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อีกด้วย และแนวนโยบายใหม่นั้นนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นกับประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยเฉพาะอาเซียนเป็นอย่างมาก

เมื่อนโยบาย Japan – ASEAN Comprehensive Economic Partnership (CEP) หรือ “ความริเริ่มสำหรับหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจสมบูรณ์แบบระหว่างญี่ปุ่นกับอาเซียน” ถูกประกาศในปี ค.ศ. 2002 นั้น นโยบายนี้ได้รับการตอบรับในด้านบวกเป็นอย่างมากจากประเทศในอาเซียน ในด้านหนึ่งนโยบายนี้ให้ความสำคัญแก่อาเซียน โดยการสร้างความรู้สึก “เท่าเทียมกัน” ภายใต้ชื่อ “ความเป็นหุ้นส่วน” ซึ่งทำให้เกิดการยอมรับจากประเทศในอาเซียน นอกจากนั้นในอีกด้านหนึ่ง นโยบายนี้ไม่เพียงครอบคลุมในหลายเรื่อง นอกเหนือจากเรื่องการค้าและการลงทุนที่ญี่ปุ่นจะได้ประโยชน์ แต่ยังรวมถึงความร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งประเทศอาเซียนจะได้ประโยชน์ด้วย เมื่อเปรียบเทียบกับ “วาทะฟูกุตะ” ของนายกรัฐมนตรีฟูกุตะที่เน้นความสัมพันธ์แบบ “Heart to Heart” ในทศวรรษที่ 1970 หรือนโยบาย “Return to Asia” ของนายกรัฐมนตรีอิเคดะ ในทศวรรษที่ 1960 แล้ว นโยบาย CEP ถือเป็นจุดหักเหที่สำคัญของนโยบายต่างประเทศของญี่ปุ่นต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อีกครั้งหนึ่ง โดยมีประเด็นหรือลักษณะที่โดดเด่น 2 ประการ คือ ประการแรก ภายใต้นโยบาย CEP นี้ เป้าหมายของนโยบายต่างประเทศของญี่ปุ่น

ต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ถูกประกาศอย่างชัดเจน นั่นคือ การสร้างประชาคมแห่งเอเชียตะวันออกเฉียง ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ไม่เคยปรากฏในนโยบายต่างประเทศของญี่ปุ่นต่อเอเชียมาก่อน นอกจากนั้น แนวคิดในการสร้างประชาคมแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงที่เน้นเรื่อง “Acts together and advances together” ยังแสดงให้เห็นว่า ขณะนี้ญี่ปุ่นได้ประกาศหรือแสดงจุดยืนอย่างชัดเจนว่า ญี่ปุ่นเป็นสมาชิกหนึ่งของภูมิภาคเอเชียที่จะต้องมีบทบาทในการสร้างความรุ่งเรืองให้แก่ภูมิภาคร่วมกับประเทศเอเชียอื่นๆ ญี่ปุ่นมิใช่ประเทศนอกภูมิภาคที่มีหน้าที่เพียงช่วยเหลือภูมิภาคนี้เท่านั้นอีกต่อไป หากความเจริญรุ่งเรืองของภูมิภาคหมายถึงความเจริญรุ่งเรืองของญี่ปุ่นและญี่ปุ่นจะเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญในสร้างความเจริญรุ่งเรืองนั้นให้แก่ภูมิภาค โดยร่วมมือกับประเทศอื่นในภูมิภาคอย่างเท่าเทียม ประการที่สอง เพื่อให้นโยบาย CEP สามารถได้รับการนำไปปฏิบัติได้และบรรลุเป้าหมายตามที่ประกาศไว้ ญี่ปุ่นได้เสนอให้การทำข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างญี่ปุ่นกับอาเซียนเป็นขั้นแรกเริ่มของกระบวนการดำเนินนโยบายดังกล่าว และค่อยๆ ขยายความร่วมมือไปสู่เรื่องอื่นๆ ในเวลาต่อมา ซึ่งนับเป็นการให้ข้อเสนอในการดำเนินนโยบายดังกล่าว และค่อยๆ ขยายความร่วมมือไปสู่เรื่องอื่นๆ ในเวลาต่อมา ซึ่งนับเป็นการให้ข้อเสนอในการดำเนินนโยบายที่เป็น รูปธรรมมากและญี่ปุ่นเองก็เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของ กระบวนการนี้อย่างแข็งขันด้วย มิใช่ปล่อยให้ประเทศ อาเซียนทำกันไปเองเหมือนที่ผ่านมา แม้ว่านโยบาย เรื่อง Japan – ASEAN CEP จะสร้างขึ้นมาด้วยวัตถุประสงค์เพื่อรักษาผลประโยชน์ร่วมกันของทั้งสองฝ่าย คือ ญี่ปุ่นและอาเซียน แต่แน่นอนว่า ญี่ปุ่นก็คาดหวังว่าตนเองจะได้ผลประโยชน์สูงสุดจากนโยบายนี้ สิ่งที่ญี่ปุ่น คาดหวังจากการดำเนินนโยบายนี้ คือ ประการแรก การรักษาผลประโยชน์ทาง เศรษฐกิจของตนในภูมิภาค จากการศึกษาที่เศรษฐกิจของญี่ปุ่นอยู่ในภาวะถดถอยมาเป็นเวลานาน รัฐบาลมีความจำเป็นที่จะต้องทำทุกวิถีทาง เพื่อให้เกิดความเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจ โดยหลักการแล้ว การทำข้อตกลงทางการค้าเสรีจะมีส่วนช่วยให้ เศรษฐกิจขยายตัวขึ้น โดยหลักการแล้ว การทำข้อตกลงการค้าเสรีจะมีส่วนช่วยให้เศรษฐกิจขยายตัวขึ้น ซึ่งญี่ปุ่นในช่วงต้นทศวรรษที่ 1990 ก็คาดหวังมากในเรื่องการเปิดเสรีทางการค้า โดยเฉพาะภายใต้กรอบของ WTO แต่เนื่องจากการเจรจาภายใต้กรอบ WTO มีความล่าช้ามาก ทั้งยังมีแนวโน้มไม่ก้าวหน้าด้วย ทำให้หลายประเทศ ต้องหันมาทำข้อตกลงการค้าแบบสองฝ่ายหรือในระดับภูมิภาคมากขึ้น เพื่อประโยชน์ทาง เศรษฐกิจของตน นโยบายนี้จะช่วยให้การลงทุนของญี่ปุ่นในอาเซียนขยายตัวเพิ่มขึ้นอีกด้วย ภาคอุตสาหกรรมของญี่ปุ่นคาดหวังว่าจะได้ประโยชน์จากนโยบายนี้ ทั้งในเรื่องของการลดภาษีและการขยายเครือข่ายการผลิตในภูมิภาค ยิ่งกว่านั้น เป้าหมายที่ไกลที่สุดของญี่ปุ่นที่คาดหวังจากนโยบายนี้ก็คือ สร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้แก่ ภูมิภาคเพื่อเป็นแหล่งทรัพยากร แรงงาน และตลาด

สำหรับสินค้าและการลงทุนของญี่ปุ่น และที่สำคัญคือ เพื่อป้องกันไม่ให้วิกฤตเศรษฐกิจในเอเชียเกิดขึ้นซ้ำอีกครั้ง อันจะนำมาซึ่งหายนะแก่ทั้งภูมิภาคและญี่ปุ่นด้วย

ผลประโยชน์ประการที่สองที่ญี่ปุ่นคาดหวังจากนโยบาย CEP คือ การรักษาสถานะการเป็นผู้นำทาง เศรษฐกิจในภูมิภาค จากการที่จีนเติบโตทางเศรษฐกิจขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงหลังสงครามเย็นนี้ ทำให้จีนกลายเป็นคู่แข่งทางเศรษฐกิจที่น่ากลัวสำหรับญี่ปุ่น แม้รัฐบาลญี่ปุ่นจะเน้นย้ำว่าการเติบโตของจีนไม่ใช่ภัยคุกคาม ของญี่ปุ่น แต่สภาพการณ์ดังกล่าวก็กระตุ้นให้ญี่ปุ่นต้องปรับตัวเพื่อแข่งขันกับจีน และการกระชับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับอาเซียนก็เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะตอบสนองต่อการท้าทายของจีน นอกจากนี้ความรวดเร็ว ของจีนในการทำเขตการค้าเสรีกับอาเซียนยังทำให้ญี่ปุ่นกังวลใจมากขึ้นอีกด้วย

สำหรับผลประโยชน์ประการสุดท้ายเป็นประเด็นทางการเมือง นั่นคือ ญี่ปุ่นไม่ต้องการถูกโดดเดี่ยว และยังต้องการถ่วงดุลอำนาจทางการเมืองกับจีนในภูมิภาคด้วย นับตั้งแต่ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา ญี่ปุ่นพยายามดึงตัวเองออกจากเอเชียและผลักตัวเองเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มประเทศนอกเอเชีย ภายใต้ลักษณะของ “จักรวรรดินิยม” ในช่วงก่อนและระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 และ “ประเทศพัฒนาแล้ว” ในช่วงหลังสงคราม แสดงให้เห็นว่าญี่ปุ่นให้ความสำคัญต่อเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้มาก แต่ว่าญี่ปุ่นยังไม่ได้รวมตัวเองเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของเอเชีย เมื่อสงครามเย็นสิ้นสุดลงและการรวมกลุ่มในระดับภูมิภาคเกิดขึ้นในหลายภูมิภาคของโลก ญี่ปุ่นเริ่มตระหนักว่าตนเองไม่มีตำแหน่งที่ชัดเจน ดังนั้นความจำเป็นในการดิ้นรนให้พ้นจากการถูกโดดเดี่ยวจึงกลายเป็นแรงผลักดันประการหนึ่งที่ทำให้ญี่ปุ่นต้องปรับเปลี่ยนท่าทีของตน ดังนั้นนโยบาย CEP กับอาเซียนจึงถูกสร้างขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ที่จะนำตัวเองเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมเอเชีย โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับจีนแล้ว จีนไม่เคยดึงตัวเองออกจากภูมิภาคเลย ทั้งพยายามแสดงตัวเป็นผู้นำในภูมิภาคอีกด้วย

นโยบายต่างประเทศใหม่ 5 ประการของญี่ปุ่นต่ออาเซียน (Five New Principles of Japan's Diplomacy with ASEAN) ในการเยือนอินโดนีเซียของ นายชินโซ อาเบะ นายกรัฐมนตรีของประเทศญี่ปุ่น เมื่อวันที่ 18 ม.ค. 2013 รัฐบาลญี่ปุ่น ได้เผยแพร่ถ้อยแถลงของนายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศใหม่ 5 ประการ ของญี่ปุ่นต่ออาเซียน โดยมีเนื้อหา ดังนี้ 1) จะรวมกับประเทศสมาชิกอาเซียน ในการส่งเสริมและปกป้องคานิชยามสากล เช่น เสรีภาพ ประชาธิปไตย และสิทธิมนุษยชนพื้นฐาน 2) จะรวมกับประเทศสมาชิกอาเซียนอย่างเต็มกำลังในการรับประกันเสรีภาพ และการเปิดกว้าง ของทะเล อันเป็นสาธารณประโยชน์ที่อยู่ภายใต้หลักกฎหมาย มิใช่หลักการไขกำลัง

และยินดีต่อการปรับ ดุลยภาพของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก 3) จะส่งเสริมการค้าและการลงทุน รวมทั้งการไหลเวียนของสินค้าและบริการ เงินทุนและคน อย่างราบรื่น โดยผ่านกรอบความпенหุ้นสวนทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การกระตุ้นเศรษฐกิจญี่ปุ่น และความไพบูลย์ของญี่ปุ่นและประเทศสมาชิกอาเซียน 4) จะร่วมกันรักษาและพัฒนาวัฒนธรรมและประเพณีอันหลากหลายของเอเชีย 5) จะส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเยาวชน เพื่อสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น

บทที่ 5

บทสรุป

ประเทศญี่ปุ่นมีการประกาศนโยบายความมั่นคงของประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกในช่วงหลังสงครามเย็น ซึ่งแนวทางในการดำเนินความสัมพันธ์ระดับภูมิภาคเอเชียนั้น มีลักษณะของพหุภาคีนิยมด้านเศรษฐกิจควบคู่กับทวิภาคีนิยมในด้านความมั่นคง นโยบายต่างประเทศด้านความมั่นคงของญี่ปุ่นมีความสัมพันธ์กับยุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาในการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียง เมื่อสงครามเย็นสิ้นสุดลงในช่วงต้นทศวรรษที่ 1990 พร้อมกับโครงสร้างของการเมืองระหว่างประเทศในระดับโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ในขณะนั้นนโยบายต่างประเทศด้านความมั่นคงของญี่ปุ่นจะมีการเปลี่ยนแปลงไปโดยญี่ปุ่นจะเข้าไปมีบทบาทในด้านความมั่นคงระหว่างประเทศมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามปัจจัยหลายประการ เช่น ประสบการณ์ในทางลบของประเทศเพื่อนบ้านต่อความก้าวร้าวของญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่สองข้อจำกัดของรัฐธรรมนูญรวมทั้งคิโตะในญี่ปุ่น ล้วนเป็นอุปสรรคต่อการปรับนโยบายต่างประเทศของญี่ปุ่น ดังนั้นเพื่อกำหนดแบบแผนการปฏิบัติของประเทศในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทั้งนี้เพื่อปกป้องและคุ้มครองรักษาผลประโยชน์แห่งชาติเป็นสำคัญ ซึ่งโดยทั่วไปทุกประเทศล้วนกำหนดหลักการและวัตถุประสงค์ในการดำเนินนโยบายต่างประเทศของตนไว้โดย การอ้างไว้ซึ่งบูรณภาพของชาติ หลักการและจุดมุ่งหมายที่สำคัญซึ่งบรรดาประเทศทั้งหลายต่างกำหนดไว้ในแนวนโยบายต่างประเทศของตนอย่างชัดเจนก็คือ การอ้างรักษาความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของรัฐ กล่าวคือ รัฐของตนต้องมีอำนาจอธิปไตยทั้งภายในและภายนอกโดยสมบูรณ์ ความอยู่รอดปลอดภัยของประเทศ ประเทศต่างๆ พยายามดำเนินนโยบายต่างประเทศโดยมุ่งถึงความอยู่รอดปลอดภัยของประเทศชาติเป็นสำคัญ ซึ่งกลุ่มประเทศต่างๆ ได้มีการรวมกลุ่มกันเพื่อรักษาประเทศของตนให้พ้นจากภัยคุกคาม การรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในโลกยุคปัจจุบันได้มีการติดต่อแลกเปลี่ยนผลิตผลและการค้าขายระหว่างประเทศกันอย่างกว้างขวาง ซึ่งหน้าที่ของรัฐบาลแต่ละประเทศจะต้องกำหนดนโยบายที่มุ่งรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศตนไว้ และมีการรวมกลุ่มประเทศเพื่อรักษาผลประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในหมู่ประเทศตน การขยายอำนาจ ชาตินิยมอำนาจมักมีนโยบายต่างประเทศที่จะพยายามแข่งขันกันขยายอำนาจของชาติออกไป เพราะเป็นที่ยอมรับกันว่าเมื่อสามารถขยายอำนาจออกไปยังประเทศอื่นให้กลายมาเป็นประเทศบริวารของตนได้ก็ย่อมจะได้พันธมิตรเพิ่มขึ้น อันเป็นการนำมาซึ่งความมั่นคงปลอดภัยและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และเกียรติภูมิของชาติ ในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนั้น ทุก

ประเทศจะพยายามรักษาเกียรติภูมิของชาติของตนไว้ เพราะชาติที่มีเกียรติภูมิสูงย่อมมีอิทธิพลในด้านการเมืองระหว่างประเทศ ประชาชนในชาติของตนจะเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในชื่อเสียงและเกียรติภูมิของประเทศตน

นโยบายต่างประเทศและความมั่นคงของญี่ปุ่นในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกในปัจจุบันนั้น จะมุ่งเน้นให้ตัวประเทศญี่ปุ่นเองมีบทบาทมากขึ้นในสังคมโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเศรษฐกิจในรูปของการขยายความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ในด้านความมั่นคงของนโยบายต่างประเทศ จะมีประเด็นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญมาตราที่ 9 เป็นจุดหลักสำคัญประการหนึ่ง นโยบายต่างประเทศของญี่ปุ่น ให้ความสำคัญด้านความมั่นคงของชาติและเป็นหัวใจสำคัญของการกำหนดนโยบายในทุกด้านของญี่ปุ่นในอีกสิบปีข้างหน้าเป็นอย่างน้อย และญี่ปุ่นจะใช้วิธีการเชิงรุกมากยิ่งขึ้นโดยในการสร้างสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงบนพื้นฐานของความร่วมมือในระดับนานาชาติ

ในการดำเนินนโยบายต่างประเทศของญี่ปุ่นต่อประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ความร่วมมือแบบพหุภาคีของประเทศญี่ปุ่นกับ ประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกได้แก่ ประเทศจีน เกาหลีใต้ อนุภูมิภาคอาเซียน และสหรัฐอเมริกาในปัจจุบัน ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับญี่ปุ่นอาจจะมีลักษณะทั้งของความร่วมมือและความเป็นหุ้นส่วน (partnership) ที่ใกล้ชิดระหว่างกันมากขึ้นเหมือนกับความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกาและอังกฤษที่เป็นพันธมิตรกันอย่างใกล้ชิด หลังจากเป็นปฏิปักษ์ต่อกันมานานนับศตวรรษ ในด้านเศรษฐกิจ ทั้งจีนและญี่ปุ่นต่างก็พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน จีนยังต้องการความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจ และการลงทุนจากญี่ปุ่น ในขณะที่ญี่ปุ่นก็ยังคงต้องการตลาดสินค้าอันมหึมาของจีน ปัจจัยที่ผลักดันให้ประธานาธิบดี สี จิ้นผิงมีท่าทีเป็นมิตรมากขึ้นต่อ นาย ซินโจะ อาเบะ นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นมาจาก 2 ปัจจัย ได้แก่ ความเข้มแข็งทางการเมืองและความอ่อนแอทางเศรษฐกิจของทั้ง 2 ประเทศ ในด้านความเป็นพันธมิตรระหว่างญี่ปุ่นกับสหรัฐอเมริกา ได้ช่วยเสริมผลประโยชน์ร่วมกันในด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศ และ เป็นเสาหลักของระเบียบโลกเสรี (liberal international order) อันมีส่วนเอื้อให้ภูมิภาคนี้มีความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจความก้าวหน้าด้านประชาธิปไตย และการร่วมมือระดับภูมิภาค รวมถึงจีน ที่สามารถปฏิรูปเศรษฐกิจและก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจในเวทีโลกในปัจจุบัน พร้อมทั้งได้ช่วยเชื่อมโยงโลกผ่านทรัพย์สินที่ประชาคมโลกสามารถเข้าถึงและใช้ร่วมกัน (global commons) เพื่อคงไว้ซึ่งระเบียบโลกเสรี ทั้งสองประเทศต้องร่วมกันพัฒนาและกำหนดกฎเกณฑ์สากลที่ควบคุมการใช้ทรัพย์สินของประชาคมโลก ส่วนความสัมพันธ์ของญี่ปุ่นกับเกาหลีใต้นั้น ดำเนินไปไม่ค่อยราบรื่นสักเท่าไร

เนื่องจากยังมีความขัดแย้งกันในประวัติศาสตร์ที่ทำให้ทั้งสองประเทศนี้ยังไม่แสดงที่ทำความร่วมมือกันอย่างชัดเจน ความสัมพันธ์ของญี่ปุ่นกับอนุภูมิภาคในเอเชียแปซิฟิกอย่างอาเซียนนั้น ญี่ปุ่นได้แสดงความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเข้ามามีส่วนร่วมกับภูมิภาคนี้ เนื่องมาจากประเทศญี่ปุ่นต้องการที่จะร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ และคาดหวังที่จะรักษาสถานะการเป็นผู้นำทาง เศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียนนี้ ความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก มีความสำคัญว่าปัจจุบันสหรัฐกับจีนเป็นตัวแสดงหลัก สหรัฐยังคงเป็นอำนาจนำ กองกำลังสหรัฐในภูมิภาคเป็นปัจจัยสร้างเสถียรภาพที่สำคัญ ผลประโยชน์หลักในเอเชียยังคงเช่นเดิม นั่นคือหวังให้ภูมิภาคมีเสถียรภาพ เปิดโอกาสทางธุรกิจแก่ทุกประเทศ จัดระเบียบภูมิภาคที่ชาติมหาอำนาจสามารถพัวพันอย่างสร้างสรรค์

นโยบายสันติภาพเชิงรุกและความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงระหว่างญี่ปุ่นกับอเมริกานั้น เกี่ยวข้องกันอย่างมาก การเข้าไปมีบทบาทในความขัดแย้งในระดับนานาชาติเพื่อ “สร้างสันติภาพ” ของญี่ปุ่นนั้น แม้ส่วนหนึ่งจะเป็นการริเริ่มของญี่ปุ่นเอง แต่บทบาทเช่นนี้ของญี่ปุ่นก็สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของอเมริกาที่ต้องการให้ญี่ปุ่นซึ่งเป็นพันธมิตรด้านความมั่นคงของตนมีบทบาทในด้านความมั่นคงในระดับนานาชาติมากขึ้น โดยเฉพาะในปัจจุบันที่จีนแผ่ขยายอิทธิพลของตนออกไปทั่วโลก ซึ่งการมีแนวคิดที่เห็นการใช้กำลังทางการทหารเป็นเรื่องจำเป็นต่อการมีสันติภาพและการเป็นพันธมิตรด้านความมั่นคงอย่างใกล้ชิดกับอเมริกานี้ทำให้ผู้ที่คัดค้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญเห็นว่าการแก้ไขรัฐธรรมนูญจะทำให้ญี่ปุ่นไม่มีเครื่องมืออะไรที่จะป้องกันตนเองไม่ให้ถูกชักพาเข้าไปสู่สงครามของอเมริกา โดยเฉพาะเมื่อความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างญี่ปุ่นและอเมริกาถูกปรับให้แน่นแฟ้นและกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

หนังสือ

Chandran Jeshurun. (1995) *China India Japan and the Security of Southeast Asia*.

Singapore: Institute of Southeast Asian Studies

จุฑาทิพ คล้ายทับทิม.(2551). *หลักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ*. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เชษฐา พวงหัตถ์.(2558). “ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของผที่มีต่อหัวข้อศึกษาของรายงาน ประจำ

ภาค.”คณะอักษรศาสตร์ เอเชียศึกษา สาขาวิชาการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
ในเอเชีย ตะวันออก. เข้าถึงเมื่อ 14 พฤศจิกายน 2558. บทความย่อจาก เอกสารประกอบการ
บรรยาย

ไชยวัฒน์ คำชู.(2549). *นโยบายต่างประเทศญี่ปุ่น : ความเปลี่ยนแปลงและความต่อเนื่อง*. กรุงเทพฯ:

เลคแอนน์ฟาร์เท่น พรินตัง

ประเสริฐ จิตติวัฒนพงศ์.(2533). *การเมืองและนโยบายต่างประเทศญี่ปุ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศิริพร รัชชวัลคุ.(2549). *ญี่ปุ่น : ประเทศที่กำลังเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์บพิธการพิมพ์

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

Katsuyuki Yukushiji.(2549). *Japan’s New Prime Minister: Leadership Changes and the*

Future of Domestic and Foreign Policy.เข้าถึงเมื่อ 10 เมษายน 2559. เข้าถึงได้จาก

http://www.thaiworld.org/en/thailand_monitor/answer.php?question_id=585

กลุ่มงานโครงการตามยุทธศาสตร์ กรมอเมริกาและแปซิฟิกใต้.(2554). *บทวิเคราะห์: ทิศทางอนาคต*

ความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกา.เข้าถึงเมื่อ 3 พฤษภาคม 2559. เข้าถึงได้จาก

http://aspa.mfa.go.th/aspa/th/reading_corner/detail.php?ID=913

- ชาญชัย คุ่มปัญญา.(2557). ยุทธศาสตร์ปรับสมดุลกับความขัดแย้งระหว่างเกาหลีใต้กับญี่ปุ่น.เข้าถึงเมื่อ 1 เมษายน 2559. เข้าถึงได้จาก <http://www.chanchaivision.com/2014/05/Pivot-to-Asia-Korea-Japan-110508.html>
- ชาญชัย คุ่มปัญญา.(2558). วิสัยทัศน์ความมั่นคงเอเชียแปซิฟิกของลี เซียนลุง.เข้าถึงเมื่อ 3 พฤษภาคม 2559. เข้าถึงได้จาก <http://www.chanchaivision.com/2015/06/PM-Lee-Security-Vision-150607.html>
- นภดลชาติประเสริฐ. (2545). นโยบายด้านความมั่นคงของญี่ปุ่นหลังสงครามเย็น. เข้าถึงเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558. เข้าถึงได้จาก <http://www.tcithaijo.org/index.php/liberalarts>
- บ้านจอมยุทธ.(ม.ป.ป.). ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ. เข้าถึงเมื่อ 3 พฤษภาคม 2559. เข้าถึงได้จาก http://www.baanjommut.com/library_4/politics/10_3.html
- ปัญญา ศรีสิงห์. (ม.ป.ป.). ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติด้านการทหารของกองกำลังป้องกันตนเองทางอากาศญี่ปุ่น. เข้าถึงเมื่อ 18 พฤศจิกายน 2558 เข้าถึงได้จาก http://www.asia.tu.ac.th/journal/EA_Journal52_2/A01.pdf
- ประชาชาติธุรกิจออนไลน์.(2556). "สหรัฐ-ญี่ปุ่น" แฉร่วมมือใหม่ TPP กระตุ้นเศรษฐกิจถ่วงดุลจีน. เข้าถึงเมื่อ 3 พฤษภาคม 2559. เข้าถึงได้จาก http://www.prachachat.net/news_detail.php newsid=1376204244
- ประชาชาติธุรกิจออนไลน์.(2558). เศรษฐกิจต้องมาก่อน "จีน-ญี่ปุ่น" ปรับปรุงความสัมพันธ์. เข้าถึงเมื่อ 3 พฤษภาคม 2559. เข้าถึงได้จาก http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1436341798
- ภาคภูมิ วาณิชกะ. (2557). ยุทธศาสตร์ความมั่นคงใหม่ของญี่ปุ่น. เข้าถึงเมื่อ 14 พฤศจิกายน 2558. เข้าถึงได้จาก <http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/566595>

สรินณา อารีธรรมศิริกุล.(ม.ป.ป.). *ญี่ปุ่นปลดล็อกทางการทหาร เพิ่มอำนาจ “กองกำลังป้องกัน*

ตนเอง”.เข้าถึงเมื่อ 1 เมษายน 2559 เข้าถึงได้จาก <http://www.siamintelligence.com/japan-security-revision/>

ส่วนเอเชียตะวันออกเฉียง สำนักเอเชีย แอฟริกาและยุโรปตะวันออก.(2558). “*บทความเอเชียตะวันออกเฉียง*

ในปี 2015.” ในการสัมมนาประจำปี เรื่อง "เอเชียตะวันออกเฉียง ในปี 2015" โดยสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงศึกษาร่วมกับคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 19 มีนาคม 2558 ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต. เข้าถึงเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558. เข้าถึงได้จาก http://www.thaifta.com/ThaiFTA/Portals/0/eastasia_2015.pdf

ส่วนเอเชียตะวันออกเฉียง สำนักเอเชีย แอฟริกาและยุโรปตะวันออก.(2558). “*บทความเอเชียตะวันออกเฉียง*

ในปี 2015.” ในการสัมมนาประจำปี เรื่อง "เอเชียตะวันออกเฉียง ในปี 2015" โดยสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงศึกษาร่วมกับคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 19 มีนาคม 2558 ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต. เข้าถึงเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558. เข้าถึงได้จาก http://www.thaifta.com/ThaiFTA/Portals/0/eastasia_2015.pdf

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ นางสาวจุฬาลักษณ์ บางยี่ขัน

ที่อยู่ 162 ซ.จรัญสนิทวงศ์ 95/1 ถนนจรัญสนิทวงศ์ แขวงบางอ้อ เขตบางพลัด กทม. 10700

วันเกิด 28 เมษายน พ.ศ.2537

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2555 จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนเขมะสิริอนุสสรณ์

พ.ศ. 2555 – ปัจจุบัน กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี อักษรศาสตร์บัณฑิต วิชาเอกเอเชียศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์